

**T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI
SOSYOLOJİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**SÜRDÜRÜLEBİLİR YEREL KALKINMA VE KENTSEL
EKOLOJİ TARTIŞMALARI BAĞLAMINDA
CITTASLOW KENTLERİ:
İZMİR- SEFERİHİSAR ÖRNEĞİ**

Helin Nur GÜLER

**Danışman
Doç. Dr. Gazanfer KAYA**

İZMİR-2021

TEZ ONAY SAYFASI



YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Sürdürülebilir Yerel Kalkınma ve Kentsel Ekoloji Tartışmaları Bağlamında Cittaslow Kentleri: İzmir- Seferihisar Örneği” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

....../....../2021

Helin Nur GÜLER

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

**Sürdürülebilir Yerel Kalkınma ve Kentsel Ekoloji Tartışmaları Bağlamında
Cittaslow Kentleri: İzmir- Seferihisar Örneği**

Helin Nur GÜLER

Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyoloji Anabilim Dalı

Sosyoloji Programı

Bu çalışma eleştirel kent kuramları ışığında Cittaslow kentlerine dair yeni bir bakış açısı öne sürmektedir. Cittaslow, 1999 yılında İtalya'nın dört küçük kentinin belediye başkanları öncülüğünde kurulmuş olup; kentlerin yerel kültürlerini ve doğal varlıklarını korumayı ve de bunları sürdürülebilir yerel kalkınma için birer araç haline getirmeyi hedefleyen bir kent oluşumudur. Bu nedenle Birleşmiş Milletler tarafından oluşturulmuş olan sürdürülebilir kalkınma hedefleri Cittaslow Ağı tarafından kalkınma ilkeleri olarak kabul edilmektedir. Günlük yaşamın ve kentlerin üzerinde küreselleşme etkisiyle meydana gelen yıkıma karşı yerel ve geleneksel unsurların sürdürülebilir kılınması bu ilkelerden biridir. Az gelişmiş ülkelerin kentlerinde turizm, kentin tahribatı için hızlandırıcı bir rol oynamaktadır. Ayrıca ilkel birikim ve soylulaştırma süreçlerinin de sebebi olmaktadır. Bu çalışma turizmin öne çıktığı Cittaslow kentlerini, Türkiye'nin ilk Cittaslow kenti olan Seferihisar üzerinden analiz etmektedir. Seferihisar'da, sürdürülebilir yerel kalkınma ve ekolojiye dair söylem ve pratikler öne çıkmaktadır. Yerel yönetimlerin bürokratik olarak planlayıp, sonrasında tabana yaymaya çalıştığı Cittaslow uygulamaları, az gelişmiş ülke kentler için çözüm reçetesi sunamamakla birlikte çelişkilerin yeniden üretilmesine aracı olmaktadır. Çelişkilerin temel sebebi ise Cittaslow'un küreselleşme karşıtlığı iddiasına rağmen kapitalizme karşı bir eleştirel duruş geliştirmemiş olmasıdır. Ayrıca neoliberalizm adı altında yeniden yapılanan ekonomi-politiğin, yapılandırılmış bir mekanı üretmesi,

Seferihisar’da gerçeklik bulmuştur. Seferihisar’ın 11 yıllık Cittaslow deneyimi, yerelin sadece yerel kalamadığını, kentin sermaye birikim rejimine uygun olarak şekilde yeniden yapılandırıldığını ve de ekolojik tahribatın derinleştiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma, Yerel Kalkınma, Kentsel Ekoloji, Cittaslow, Seferihisar.



ABSTRACT

Master's Thesis

Cittaslow Cities in The Context and Discussions of Sustainable Local Development and Urban Ecology: Case Study of Izmir Seferihisar

Helin Nur GÜLER

Dokuz Eylül University

Graduate School of Social Sciences

Department of Sociology

Sociology Program

This study introduces a new perspective to Cittaslow cities in the light of critical urban theories. Under the leadership of four little cities' mayors in Italy, Cittaslow is founded in 1999. Its main purpose is to preserve local cultures and natural assets of cities and it aims at using these values as a means of local sustainable development. Therefore, the sustainable development principles constituted by the United Nations are recognized by Cittaslow as its own development principles. One of these principles is to make local and traditional elements sustainable so that the destruction brought out on cities by everyday life and globalization can be counteracted. (On the other hand), tourism acts as an accelerator of urban destruction in cities of less developed countries. Besides, primitive accumulation and gentrification plays important roles in these (destructive) processes. In essence, this study analyzes Cittaslow cities where tourism stands out from Seferihisar example, being the first Cittaslow city of Turkey. In Seferihisar, discourses and practices on sustainable local development and ecology are particularly highlighted. Cittaslow implementations which are bureaucratically planned and being applied with a top-down approach by local authorities cannot propose plausible solutions for less developed countries. Besides, these implementations become new practices which reproduce and deepen existent contradictions in these cities. The main reason for contradictions is that Cittaslow does not have a critical standpoint against capitalism even though it claims that it is against globalization.

Moreover, the political economy restructured under the name of neoliberalism fabricates a structured space and this process takes place in Seferihisar. With 11 years of Cittaslow experience in Seferihisar, it is seen that local life and structures cannot be independent of their own environments. It is also shown that the city is restructured in concordance with the capital accumulation regime of the cities and that ecological destruction has deepened over time.

Keywords: Sustainable Development, Local Development, Cittaslow, Urban Ecology, Seferihisar.



**SÜRDÜRÜLEBİLİR YEREL KALKINMA VE KENTSEL EKOLOJİ
TARTIŞMALARI BAĞLAMINDA CITTASLOW KENTLERİ:
İZMİR- SEFERİHİSAR ÖRNEĞİ**

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xi
TABLOLAR LİSTESİ	xii
EK LİSTESİ	xiv
 GİRİŞ	 1

**BİRİNCİ BÖLÜM
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ**

1.1. ARAŞTIRMANIN YAKLAŞIMI VE MODELİ	5
1.2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	8

**İKİNCİ BÖLÜM
KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE**

2.1. KALKINMA	11
2.2. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA	17
2.2.1.Yerel Kalkınma	23
2.3. EKOLOJİ	26
2.4. KENTSEL EKOLOJİ	32
2.5. CITTASLOW	39

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DÜNYADA CITTASLOW KENTLERİ

3.1. DÜNYADA CITTASLOW KENTLERİNİN ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ	45
3.2. SÜRDÜRÜLEBİLİR YEREL KALKINMA VE KENTSEL EKOLOJİ BAĞLAMINDA DÜNYADA CITTASLOW	49

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE CITTASLOW KENTLERİ

4.1. TÜRKİYE’DE CITTASLOW KENTLERİNİN ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ	54
4.2. SÜRDÜRÜLEBİLİR YEREL KALKINMA VE KENTSEL EKOLOJİ BAĞLAMINDA TÜRKİYE’DE CITTASLOW KENTLERİ	56

BEŞİNCİ BÖLÜM

SÜRDÜRÜLEBİLİR YEREL KALKINMA VE KENTSEL EKOLOJİ TARTIŞMALARI BAĞLAMINDA CITTASLOW KENTLERİ

ALTINCI BÖLÜM

CITTASLOW SEFERİHİSAR

6.1. SEFERİHİSAR İLÇESİ (TARİH, COĞRAFYA, DEMOGRAFİ, EKONOMİ, TOPLUM)	75
6.2. TÜRKİYE’NİN İLK CITTASLOW’U OLARAK SEFERİHİSAR	79
6.3. SEFERİHİSAR’DA SÜRDÜRÜLEBİLİR YEREL KALKINMA SÖYLEM VE PRATİKLERİ	81
6.4. SEFERİHİSAR’DAKİ ON YILLIK CITTASLOW SÜRECİNİN KENTSEL EKOLOJİYE ETKİSİ	85
6.5. SEFERİHİSAR’IN CITTASLOW OLMA SÜRECİ TARTIŞMA VE ANALİZİ	91

SONUÇ	113
KAYNAKÇA	119
EKLER	



KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
BM	Birleşmiş Milletler
CIC	Cittaslow International Charter (Cittaslow Uluslararası Tüzüğü)
COP	Conferences of the Parties (Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesine taraf olan ülkelerin her yıl yaptıkları toplantılar bu şekilde adlandırılmaktadır)
DB	Dünya Bankası
DSİ	Devlet Su İşleri
HBSD	Heinrich Böll Stiftung Derneği
HES	Hidroelektrik Santrali
ILO	International Labour Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
IMF	International Monetary Fund (Uluslararası Para Fonu)
İMO	İnşaat Mühendisleri Odası
İZKA	İzmir Kalkınma Ajansı
İZSU	İzmir Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü
JES	Jeotermal Enerji Santrali
NAFTA	North American Free Trade Agreement (Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması)
TMMOB	Türkiye Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNIC	United Nations Information Centres (Birleşmiş Milletler Bilgi Merkezleri)
UNWTO	United Nations World Tourism Organization (Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü)
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1: Cittaslow Uluslararası Ağı Tarafından Belirlenen Kriterler	s.42
Tablo 2: Ülkelerin Cittaslow Üyesi Kentleri	s.45
Tablo 3: Cittaslow Türkiye Ulusal Ağı'na Dahil Olan Kentler ve Cittaslow Olma Tarihleri	s.54
Tablo 4: 2007- 2019 Yılları Arasında Türkiye, İzmir ve Seferihisar Nüfusu	s.76
Tablo 5: 2007- 2019 Yılları Arasında Seferihisar Nüfusunun Cinsiyet Dağılımı	s.77
Tablo 6: Seferihisar Eğitim Durumu Yüzdelik Dağılımı	s.78



ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Cittaslow Logosu	s.40
Şekil 2: Karakılçık Buğdayı Ekmeği Satış Fiyatı	s.83
Şekil 3: Seferihisar'ın Orman Alanlarındaki Değişim (2001-2019)	s.87
Şekil 4: Balıkçı Barınağı Projesinin Konumu	s.89
Şekil 5: Türkiye'deki Fok Yaşam Alanları	s.90
Şekil 6: Jeotermal Enerji Santraline Karşı Bölge Halkının Protesto Fotoğrafları	s.91
Şekil 7: Seferihisar Sakinlerinin Cittaslow'a Dair Eleştiriler	s.93
Şekil 8: Salyangoz Heykelinin 2015 Yılındaki Konumu	s.94
Şekil 9: Salyangoz Heykelinin 2020 Yılı İtibariyle Bulunduğu Konum	s.95
Şekil 10: Seferihisar Belediye Parkı Girişinde Yer Alan Heykel	s.95
Şekil 11: Yelki Mahallesi'nde İmara Açılan Tarım Arazisi	s.99
Şekil 12: İzmir- Seferihisar Yolu Üzeri Tarım ve Orman Arazilerindeki Yapı Görüntüleri	s.100
Şekil 13: İnşaat Şirketlerinin Cittaslow'u Bir Marka Olarak Kullanımına Örnekler	s.103
Şekil 14: Seferihisar Belediyesi Tarafından Özel Turizm Kuruluşlarına Satılan Alanların Uygu Görüntüleri	s.104
Şekil 15: Seferihisar Sit Alanları Haritası	s.105
Şekil 16: Seferihisar Belediye Binası Önünde Bulunan Kent Bilgi Ekranı	s.110

EKLER LİSTESİ

EK 1: Görüşme Soruları

ek s.1



GİRİŞ

“Sürdürülebilir Yerel Kalkınma ve Kentsel Ekoloji Bağlamında Cittaslow Kentleri: İzmir- Seferihisar Örneği” başlıklı bu çalışma az gelişmişlik tartışması ve eleştirel kent kuramları ışığında Cittaslow kentlerini ele almaktadır.

Kalkınma başlığı az gelişmişlik tartışmasına giriş niteliğindedir. Kapitalist üretim tarzının yeniden yapılanma süreçlerinde değişen kalkınma paradigmalarının tarihsel arka planını oluşturmaktadır. Başkaya’nın da belirttiği gibi dünya ekonomisi bir bütün ve bu bütünün parçaları ise ulusal ekonomilerdir. Bütünün merkezinde yer alan kapitalist ülkeler (kalkınma literatüründe kapitalistleşme gelişmiş sanayileşme ile eşdeğerdir) çevredeki kapitalistleşmemiş ülkeleri kendi içine katmaktadır (1991: 34). Merkez ülke kavramsallaştırması kapitalistleşmenin tamamlandığı ülkeleri temsil etmektedir. Kapitalistleşen merkez, henüz geleneksel ilişkilerin ve Marks’ın deyimiyle “günü geçmiş” üretim tarzının sürdürüldüğü coğrafyaların, yani çevrenin, kontrol etmesi aradaki bağımlılık ilişkisinin de sebebi olmaktadır (2011: 731). Bu durum kapitalist gelişmenin yasasıdır.

Az gelişmişlik tartışmasıyla birlikte kavramsal çerçeve bölümünde sermayenin 1980 sonrası yeniden yapılanma biçimi olan neoliberalizm, küreselleşme ve bu süreçlerin ürünü olan sürdürülebilir kalkınma da az gelişmişlik ve bağımlılık ilişkileri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Dünya Bankası ve Birleşmiş Milletler gibi uluslararası sermaye aktörleri tarafından yürütülen bu süreçte yerel kalkınma ise sürdürülebilir kalkınmanın mekansal ölçeği olarak ele alınmıştır. Bu noktada vurgulamak gerekir ki; Zabçı, sosyal bilimsel kavramların “onu dolaşıma sokan” düşüncenin çerçevesinde tanımlandığını belirtmektedir (2002: 152). Sürdürülebilir kalkınmaya dair metinlerde ve uygulamalarda uluslararası sermaye kuruluşları tarafından kullanılan “yerel” kavramı da oldukça değer yüklüdür.

Ekoloji ve kentsel ekolojiye dair yaklaşımların analizinde doğal ve yapılı mekanın ekonomi politiği önemli bir açıklama olanağı sunmaktadır. Bu bağlamda Marksist politik ekoloji, çalışmadaki analizlerde önemli bir uğrağı oluşturmaktadır. Doğal varlıkların yalnızca üretim sürecine giren hammaddeler olarak görülerek sınırsız üretim ve sınırsız kar güdüsü ile insan ve doğa arasındaki metabolik ilişkinin bozulması, ekolojik bozulmanın giderek küreselleşmesi, nüfusun çoğunu barındıran

kentlerdeki ekolojik bozulmanın yansımalarını güç ilişkileri ile açıklamak anlamlı olmuştur. Çünkü insanın doğayla kurduğu ilişki aynı zamanda onun toplumsal yaşamının niteliğini de oluşturduğu görüşü (Marks, 2016: 770) bu çalışmanın temel hatlarından biridir. Diğer yandan diyalektiğin dönüştürücü gücü yok sayılmayarak, sürdürülecek bir ekolojik durum olmadığı görüşünden hareketle ekolojinin ve bir alt başlık olarak kentsel ekolojinin bugün birer mücadele alanı olduğuna değinilmektedir.

Cittaslow oluşumu kentlerin kentsel dokularının, geleneklerinin, yemek kültürlerinin korunması adına 1999 yılında İtalya’da, dört küçük kentin(komünün) belediye başkanlarının öncülüğünde kurulmuştur (Petrini ve Padovani, 2011: 155). Bu oluşum İtalya’dan başlayarak tüm kıtalara yayılmıştır. 2009 senesinde İzmir’in Seferihisar ilçesinin Cittaslow kenti olması sonucu, Türkiye’de bu kent oluşumu ile tanışmıştır. Cittaslow’un ortaya çıkışı bir küreselleşme karşıtlığı ile olmuş olsa da bu çalışmanın önemli eleştirilerinden biri de küreselleşme karşıtı olan bu oluşumun, sermaye birik rejimiyle yakından ilişkili olan sürdürülebilir kalkınmayı sahiplenmesidir. Nitekim küreselleşmenin toplumsal alandaki olumsuz etkileri dile getirilmekte fakat çözüm önerisi de yine küreselleşme bağlamında geliştirilmektedir. Bu nedenle çalışmadaki iddialardan biri de Cittaslow’un kentler üzerinde korumacı veya tamir edici bir etkisinin olmadığıdır. Bu iddiaya yönelik temellendirmeler ise Dünya’da Cittaslow Kentleri ve Türkiye’de Cittaslow Kentleri başlıklarında ortaya konulmuştur.

“Dünya’da Cittaslow Kentleri” adlı üçüncü bölüm tüm dünya ölçeğinde Cittaslow’a dair genel bir bakış sunmaktadır. Dünyada bulunan 264 Cittaslow kentinin hepsinden örnekler sunmak mümkün olmayacağından literatürde yer alan çalışmalar ışığında Cittaslow uygulamalarına değinilmiştir. Aynı akış “Türkiye’de Cittaslow Kentleri” bölümünde de devam ettirilmiştir. Avrupa’da yer alan Cittaslow kentleri ve Dünyanın Avrupa dışında kalan gelişmiş ve az gelişmiş kentlerinin Cittaslow süreçleri olmak üzere Cittaslow kentlerine dair üç farklı süreç tespit edilmiştir. Bu süreçte Avrupa kentlerinin hem yerel yönetim modelleri hem de kentleşme biçimlerinin/süreçlerinin Cittaslow gibi bir oluşuma açık olduğu; fakat diğer dünya kentlerinde birtakım dirençlerle karşılaştığı vurgulanmaktadır. Bu direnç az gelişmiş ülkelerin kentlerinde yerel halkın yerlerinden edilme endişesi nedeniyle

olurken, gelişmiş ülke örneklerinde Cittaslow, başka bir coğrafyadan kültür ihraç etme olarak yorumlanmıştır. Başlıkta ve kavramsal çerçevede yer alan kavramlar çerçevesinde her iki bölümde de Cittaslow'a dair pratiklere değinilmektedir. Türkiye kentlerinin Cittaslow olmaları ve beraberinde Türkiye'deki bölgeler arası gelişim farkı bu çalışma için de önemli bir husus olmuştur. Türkiye'nin bölgeler arası eşitsizliğin fazla olduğu bir ülke olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu durumun Cittaslow boyutu çelişkilidir. Yerel kalkınma projesi olarak tasarlanmış olan Cittaslow'un az gelişmiş kentlerde ortaya çıkması beklenirken Türkiye'nin denize kıyısı olan gelişmiş illerinde daha yoğundur. Diğer yandan Cittaslow'un ekolojik boyutu ise Türkiye'nin uluslararası ölçekteki gelişmişliği ile değerlendirilmiş, bu bağlamda az gelişmişlik ve ekoloji arasındaki ilişkiye değinilmiştir.

Cittaslow, kentin tüm unsurlarının yeniden planlandığı ve planın baş aktörünün kentin turizm potansiyeli olarak belirlendiği, bir yerel yönetim modeli olduğu için kentlerin turizmle kalkınma hedefinin yıkıcı karakterine ve yerel yönetimlere dair birtakım tartışmalara beşinci bölümde yer verilmiştir. Cittaslow'un turizm modelini oluşturan sürdürülebilir ekolojik turizmin yalnızca "kaygılı orta sınıf" için yeni tüketim örüntüleri oluşturduğu görülmektedir. Cittaslow kentlerinin birçoğunda altyapı sorunları yoğun bir şekilde görülmektedir. Buradan yola çıkarak turist memnuniyetine yönelik ve kent sakinlerinin bu konuda bilinç kazandırıldığı bir kent planlamasının mevcut olduğu söylenebilir.

Türkiye'nin 2009 yılında ilk Cittaslow kenti olan Seferihisar ise bu çalışmanın saha araştırması bölümünü oluşturmaktadır. Seferihisar Türkiye'de Cittaslow'un gelişimi adına önemli ipuçları barındırmaktadır. Az gelişmiş bir ülkenin görece gelişmiş bir bölgesinin sahil ilçesi olarak nitelendirilebilecek Seferihisar'da Cittaslow'dan sonra önemli değişiklikler olmuştur. Çalışmanın altıncı bölümünde Cittaslow sürecinin yürütücü aktörlerle yapılan görüşmeler beraberinde Seferihisar'ın Cittaslow olma sürecine dair genel bir anlatı sunulmuştur. Nüfus, imarlaşma ve rant dolayısıyla kentin ekolojisine ve kalkınma politikalarına dair, Cittaslow'la birlikte ortaya çıkan çelişkilere değinilmiştir. Bu noktada yalnızca Seferihisar'daki uygulamalardan da öte Cittaslow'un neoliberal kapitalizme uyumlu gelişen modeli sebep olarak gösterilmektedir.

Sonuç bölümünde ise kavramsal çerçeve ile kurulmuş olarak teorik altyapı ve saha araştırması çıktıları bir arada değerlendirilerek; Cittaslow'un bürokratik düzeyde bir planlama ile kentin kapitalist karakterini yeniden ürettiği, ekolojik bir yerel kalkınma için ise sermaye birikimin rejiminin oluşturduğu tahribata karşıt bir mücadele biçiminin geliştirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.¹



¹ Hiçbir çalışmanın yalnızca onu yazanın eseri olmadığına, kolektif bir emek süreci olduğuna inanıyorum. Bu nedenle tüm eğitim hayatım boyunca her zaman beni desteklemiş olan ailem, her ne olursa olsun beni güldürmeyi başaran Seliş, her zaman yanımda olarak bu çalışmanın yaratım sürecinin tüm sancılarını benimle yaşayan sevgili İbrahim, çalışmamı finansal olarak destekleyen Heinrich Böll Stiftung Derneği, Seferihisar'a dair ufuk açıcı sohbeti için Yusuf Ekici, veri toplama ve saha ziyareti süreçlerinde veri paylaşan, görüşmeyi kabul eden tüm Seferihisarlılar içten birer teşekkürü hak ediyorlar. Kuşkusuz, yaptığım tüm hatalar bana ait.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

1.1.ARAŞTIRMANIN YAKLAŞIMI VE MODELİ

Bu araştırmanın temel dayanak noktası yeni bir kent modeli olma iddiasında olan Cittaslow oluşumunun, eleştirel kent kuramları bağlamında analiz edilmesidir. Mills, sosyal olguların geniş tarihsel süreçler bağlamında incelenmesi gerektiğini söylemektedir (2007: 221). Bu nedenle 20.yüzyılın sonunda ortaya çıkan kentsel bir olgu olarak Cittaslow oluşumu kapitalizmin tarihsel süreci ve bu süreçteki değişimler içinde değerlendirilmiştir. Kapitalizmin tarihsel süreci ve bu süreçteki değişimlerin kentsel mekanla olan ilişkisi ele alan eleştirel kent kuramları, 20. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkmakla birlikte, önsel temelleri 19. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Nitekim Friedrich Engels “İngiltere’de Emekçi Sınıfların Durumu” (1845) ve "Konut Sorunu" (1872) adlı eserleri, kapitalist ilişkilerin egemen olduğu kentlerin yapısına ve çelişkilerine dair yapılan açıklamaların ilklerindendir. 1960’larda ise kenti, kapitalist gelişmenin hem sonucu hem de onu yeniden üretmenin aracı (dolayısıyla sınıf mücadelesinin de mekanı) olarak ele alan eleştirel Marksist kent kuramı gelişmeye başlamıştır (Gottdiener, 2011: 254; Şengül, 2011: 9). Bu çalışmanın kavramsal çerçeve bölümünde yer verilen kavramlar araştırma için seçilen sorunsal bağlamında açıklanmaya çalışılmıştır. Cittaslow oluşumu ve Cittaslow kenti bulunan ülkelerin kapitalistleşme süreçleri tekil olarak derin bir tarihsel analiz içermemekle birlikte gelişmiş ve azgelişmiş ülkeler olarak kategorilendirilmiştir. Ayrıca başka bir bağlamda azgelişmişlik tartışmasının ve emperyalizm tartışmasının birlikte yapılması gerektiği kabul edilerek bu çalışmada emperyalizm tartışmasına değinilmemiştir. Araştırma konusunun Türkiye’deki ilk Cittaslow üyesi kenti Seferihisar’ın olması, Cittaslow’un Türkiye’ye ihraç edilme sürecinin sağlıklı bir şekilde gözlenmesini sağlamıştır.

Çalışmanın tümüne dair benimsenen metodolojik yaklaşım kente ve kapitalizme yönelik kuramsal çerçeveyi içeren eleştirel sosyal bilim yaklaşımıdır. Sosyal bilimlerde öne çıkan yaklaşımlar pozitivist yaklaşım, yorumlayıcı yaklaşım ve eleştirel sosyal bilim yaklaşımıdır. Neuman'a göre “yaklaşımlar dünyaya

bakmanın farklı yollarıdır, -toplumsal gerçekliği gözlemlemenin, ölçmenin ve anlamının yolları-” (2017: 119-120). Pozitivist yaklaşımda sistematik gözlemlerle, kesinlik içeren nicel verilerle birlikte nedensel yasalar keşfedilir ve bunlar değerden arındırılmış bir biçimde sunulur (Neumann, 2017: 120). Yorumlayıcı yaklaşım, “insanların kendi toplumsal dünyalarını nasıl oluşturduğunu ve sürdürdüğüne dair anlayış ve yorumlara varmak üzere insanların doğal ortamlarında toplumsal olarak anlamlı eylemin doğrudan ayrıntılı gözlem yoluyla sistematik analizidir” (Neumann, 2017: 131). Eleştirel sosyal bilim yaklaşımına göre “toplumsal dünya yanılısma, mit ve çarpıtma ile doludur.” Eleştirel sosyal bilim, “insanların koşullarını değiştirmesine ve kendileri için daha iyi bir dünya kurmasına yardımcı olmak üzere maddi dünyanın gerçek yapılarını açığa çıkarmak için yüzeysel illüzyonların ötesine geçen eleştirel bir sorgulama sürecidir” (Neuman, 2017: 142). Bu bağlamda eleştirel sosyal bilim yaklaşımı diğer yaklaşımlara eleştiriler getirmektedir. Pozitivizmin insanların “anlama, düşünme ve hissetme” kapasitelerini ve bunların toplumsal bağlamını görmekte başarısız olduğunu söylemektedir. Yorumlayıcı anlayış da pozitivist anlayışa dair bu eleştiriyi getirmektedir. Fakat eleştirel sosyal bilim yaklaşımı yorumlayıcı yaklaşımı “aşırı öznel ve görelî” olduğu yönünde eleştirmektedir. Yorumlayıcı yaklaşım (ve yorum bilgisi- hermeneutik) sahip olduğu öznellik ve mikro yaklaşım nedeniyle mevcut iktidar ilişkilerini sürdürdüğünü, koruduğunu için eleştirilmektedir (Neuman, 2017: 141). Harvey ise pozitivist yaklaşımla, eleştirel sosyal bilim (Marksizm) yaklaşımının benzerlik ve farklılıklarını şu şekilde ifade etmiştir:

“Her ikisinin de temeli materyalizmdir ve analitik yönetime başvururlar. Temel farklılık, pozitivism sadece dünyayı anlamaya çalışırken, Marksizmin onu değiştirmeyi hedeflemesidir” (2013: 123).

Görünenin ardında yatan doğru bilgiye ulaşmak için, eleştirel bir sorgulama sürecine ihtiyaç duyan eleştirel sosyal bilim yaklaşımı (Suğur, 2007: 47), diyalektik bir düşünme biçimine dayanmaktadır. Ollman'a göre “diyalektiğin her şeyden önce en temel konusu değişimdir, her türlü değişimdir ve aynı zamanda etkileşimdir; her tür ve her derecedeki etkileşimdir” (2011: 46). Diyalektik anlayışa göre her şey gibi toplumsal gerçeklik de kendi içinde zıttını taşır ve zıttı ile paradoksal bir çatışma ve değişme ilişkisine girer (Suğur, 2009: 47). Harvey'e göre de diyalektik, karşıtların

yorumlanmasına izin veren, çelişki ve paradoksları içine alan, çözüm sürecine işaret eden bir anlama süreci sunar (2013: 123).

Cittaslow Seferihisar'a ilişkin bu araştırma yerel bir birim üzerinden analizler yapmakta ve bu analizleri makro ilişkilerle bütünleştirmektedir. Sevilay Kaygalak'ın "*Kapitalistleşme Sürecinde Bir Osmanlı Anadolu Kenti: Bursa, 1840- 1914*" başlıklı doktora tezinde belirttiği "sosyal olgu ve süreçleri tarihsizleştiren, parçalayan ve bu alandaki kuramlaştırma çabalarını itibarsızlaştıran akademik eğilimlerin dışına çıkabilme" (2006: 5) yaklaşımı, bu çalışmanın amacı ile de kesişmektedir. Nitekim Harvey'e göre de kapitalizmin küresel düzeyde yayılmasının en yüksek aşamasının yaşandığı bu çağda yerel mekanları "kendi içinde şeyler" olarak görmek hem haksızlık hem de naif bir düşünme biçimi olacaktır (2016: 379). Küçük ölçekli yerel birim olan mekanların, hakim üretim tarzı olan kapitalist üretim ilişkilerinin şekillendirdiği gerçeklikten bağımsız ele almanın mümkün olamayacağı, bu çalışmanın önemli noktalarından biridir. Nitekim Şengül'in ifadesiyle üretim tarzındaki yeniden yapılanma süreçleri mekanın da yeniden yapılandırılmasını gerektirir. Cittaslow'un mekansal bir planlama ve buna uygun bir yerel yönetim modeli olduğu göz önünde bulundurulduğunda toplumsal ilişkilerden soyutlanan bir kent analizi yapmak mümkün olmamaktadır (2000: 31). Bu nedenle Cittaslow'a dair eleştirel sosyal bilim yaklaşımı ile yapılan değerlendirme; ekonomik, siyasal, toplumsal süreçlerin kent üzerindeki etkisine ve bu oluşumla birlikte ekolojik bozulmaların analizine odaklanmaktadır. Özellikle sürdürülebilirlik ve kentsel sürdürülebilirliğe ilişkin endişelerin yükselmesi yanında, kentler ve doğal varlıklar üzerindeki metalaştırma ve ekolojik bozulmadaki paradoksal artış, bu yaklaşımın temel savlarıyla örtüşmektedir (Swingedouw ve Kaika, 2014: 472). Dolayısıyla bu çalışmada benimsenen eleştirel sosyal bilim yaklaşımı, inceledikleri toplumsal olgu veya süreçleri bütünsel bir analizle incelemekte ve açıklamalarda bulunmaktadır.

Araştırmanın konusu ve sınırlılıkları belirlenmeden önce yapılan ön literatür taraması sürecinde henüz yeni bir kentsel olgu olan Cittaslow oluşumuna dair Türkiye'de yapılan çalışmaların çoğunun saha araştırması olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu bu çalışmalarda Cittaslow oluşumunun ortaya çıkışı, ortaya çıkışında ve sonraki süreçte ekonomik ve toplumsal etkenlerin rolü ve Cittaslow felsefesinde bulunan yapısal çelişkilerin irdelenmediği görülmüştür. Ayrıca literatürde sıklıkla

rastlanan, Cittaslow'un toplumsal bir hareket veya tabandan örgütlenen bir kent hareketi olduğu fikrine, bu çalışmada karşı bir argüman geliştirilmiştir. Marshall'a göre toplumsal hareketler toplumda hoşnut olunmayan özelliklerin kitlesel mücadele ile değiştirilmesi için çabalanması anlamına gelmektedir (Marshall, 1999: 746). Toplumsal hareketlerin içeriği tarihsel süreçte değişmiş olsa da Cittaslow oluşumu toplumsal hareket sayılabilecek bir sosyal olgu değildir. Bu nedenle çalışma boyunca özellikle Türkiye ve Seferihisar'da Cittaslow'un bürokratik düzeyde planlama özelliğine sıklıkla vurgu yapılmıştır.

İtalya merkezli Cittaslow oluşumuna dair farklı ülkelerin birbirinden değişik deneyimlere sahip olması, tüm kentler için ortak olacak bir süreç olan kapitalistleşme süreçlerinin analizine yönelimi sağlamıştır. Bu yöneliş ise azgelişmişlik tartışmasını gerektirmiştir. Cittaslow'a dair geliştirilen bu bakış açısı Cittaslow'u yeniden betimleme girişimi olup, Cittaslow oluşumu betimleyici (tanımlayıcı) bir araştırma modeline göre incelenmiştir. Kuş'a göre nitel araştırmacıların çoğu, araştırdıkları sosyal çevrelerin ayrıntılı bir betimlemesini yapmayı amaçlar (2007: 82). Betimleme "neyin ne olduğunun, şeylerin nasıl başlayıp sürdüğünün ya da bir durumun, kişinin veya olayın neye benzediğinin resmini çizmektir. Betimleme karmaşık şeyleri kavranabilir kılmakla ilgilidir" (Punch, 2014: 16). Yine Keat ve Urry'e göre:

"Eğer bir şeyin neden vuku bulduğu sorulursa, bizim mevcut yapı ve mekanizmaların gözlenen değişmeye gösterdiği tepkiyi betimleyerek bazı olay veya değişmelerin nasıl yeni bir olaylar dizisine yol açtığını göstermemiz gerekmektedir. Bunu yapmak için bütünlüklerin ne'ye sahip olduklarını keşfetmek gerekmektedir. Başka bir deyişle bütünlüklerin doğasını veya özlerini keşfetmek gerekmektedir" (1994: 39).

1.2.ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

Çalışmada kavramsal ve kuramsal analizler ışığında, Türkiye'nin ilk Cittaslow'u olan Seferihisar'ın 11 yıllık deneyimi aktarılmaya çalışılmıştır. Bu çalışma nicel veya nitel araştırma tekniklerine dayanan bir saha araştırması olmamakla birlikte; çalışma kapsamında öncelikli olarak Seferihisar'da gözlemler yapılmış ve sonrasında Cittaslow sürecinde bilgisi olan yetkili ve diğer kişilerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada 8 kişiyle yapılandırılmamış görüşmeler gerçekleştirilmiştir ve görüşmecilere betimlenen konuyla ilgili 15 soru yöneltilmiştir. Rubin ve Rubin'e göre nitel görüşmeler aradıkları enformasyonun türüne göre

birbirinden ayrılmaktadır. Örneğin, belirli olaylar ya da süreçleri öğrenmek isteyen araştırmacılar *konu merkezli (topical)* görüşmeleri kullanırlar (aktaran Kuş, 2007: 87). Dolayısıyla bu çalışmada nitel veri toplama teknikleri olan konu merkezli görüşmeler sınırlı düzeyde verilmiştir. Ayrıca çalışmanın yapıldığı tarihsel aralığın önemli bir bölümü Covid- 19 pandemisi sürecine denk geldiği için yetkililerle yapılan görüşmelerin çeşitlendirilmesinde birtakım zorluklar yaşanmıştır. Özel kurum veya devlet kurumlarına telefon veya elektronik posta yoluyla ulaşmak mümkün olmamış, ulaşıldığında ise görüşülen kişiler bilgi vermekte imtina etmişlerdir.

Seferihisar'ın Cittaslow olma sürecinin aktörleri yapılan görüşmeler kurulan kuramsal çerçevedeki yaklaşım ve analizleri sınamak açısından oldukça faydalı olmuştur. Çalışmada Cittaslow aktörleri olarak anılan görüşmecilerin kurumsal temsiliyet sorumluluklarından dolayı ters yönlü bir sınamaya da ihtiyaç duyulmuştur. Görüşmeler sırasında elde edilen verilerin doğrulanması için literatür taraması ve doküman analizleri ile sağlanmıştır. Çalışmada görüşmelerin merkezi bir yer tutmasının Seferihisar, Cittaslow başvuru sürecinden itibaren yerel ve ulusal basında çokça yer almıştır. Özellikle Türkiye'yi Cittaslow'la tanıştıran ve 2009-2019 yılları arasında Seferihisar Belediye Başkanlığı yapan Mustafa Tunç Soyer'in belediye başkanlığı sürecinde verdiği mülakat ve demeçler oldukça önemli olmuşlardır. Bu nedenle Seferihisar Belediyesi'nin ve çeşitli internet sitelerinin paylaştığı haberlerden sıklıkla faydalanılmıştır. Diğer yandan Seferihisar sakinlerinin aktif olarak iletişim kurdukları, bilgi paylaşımında bulundukları sosyal medya platformları olduğu tespit edilmiş ve bunlardan da yararlanılmıştır. Ayrıca resmi dokümanlar olarak adlandırılacak, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan İzmir- Manisa Çevre Düzeni Planı Araştırma Raporu, İzmir Büyükşehir Belediyesi bünyesinde hazırlanan 2013 tarihli Çevre Düzenleme Planı, 2014- 2023 İzmir Bölge Planı Çalışmaları kapsamında İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA) tarafından 2014 yılında yayımlanan Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi Raporu, Seferihisar Belediyesi yıllık faaliyet raporları, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerinden faydalanılmıştır. Seferihisar İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü'nden Seferihisar'a dair tarımsal veriler talep edilmiştir.

Seferihisar'ın Cittaslow kenti olduktan sonraki sürecini inceleyen bu çalışma, ağırlıklı olarak doküman incelemelerine dayanmaktadır. Kümbetoğlu'na göre doküman incelemeleri nitel araştırma tekniklerinden biri olup, ikincil veri kaynaklarıdır (2008: 145). Seferihisar'ın Cittaslow deneyiminin araştırıldığı bu çalışma, nitel araştırma tekniklerini kullanılarak gerçekleştirilen betimsel bir durum analizidir. Bu betimsel araştırma kapsamında, ulaşılan sayısal veriler grafik kullanılarak, mekansal bazı veriler ise haritalandırılarak/görselleştirilerek çalışma içerisinde kullanılmıştır. Kümbetoğlu kimi araştırmalarda betimsel analizin yanı sıra onu pekiştirecek şekilde sistematik bir analiz yönteminin de kullanıldığını söylemektedir. Betimsel analizin tanımlayıcı özelliğinin yanında verilerin karşılaştırmalar, karşıtlıklar ve benzerlikler yönünden değerlendirilmesi sistematik analizi ifade etmektedir (2008: 154). Alana dair verilerin yer aldığı altıncı bölümde betimleme, analiz ve yorumlama süreçleri bir arada işlenmiştir. Veriler ışığında yapılan analizler mevcut durumu ortaya koyarken, aynı zamanda, elde edilen veriler kuramsal çerçeveye dahilinde yorumlanmıştır. Jensen, nitel araştırmaların özellikleri arasında, araştırmacının rolünün yorumlayıcı bir özne olduğunun kabul edilmesi olduğunu belirtmektedir (aktaran Geray, 2017: 83). Dolayısıyla verilerin yorumu, bu araştırmada ele alınan konuya dair bir tartışma yürütülmesini sağlamıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. KALKINMA

“Tarih kaybedenler ve lanetliler tarafından yazılmamıştır.”²

Kalkınma kavramı tarihsel süreçte önce ekonomik büyüme, gelişme ile tanımlanmış; daha sonra kavramın içeriğine toplumsal kimi etkenler de dahil edilmiştir. Kalkınma, ekonomik büyümeyi de içerecek biçimde fakat ekonomik büyüme dışında sosyal ve kültürel yapıları da kapsayan; tek başına ekonomik büyümenin sosyal ve kültürel yapılarda gelişme sağlamadığından hareketle tanımlanmıştır (Akiş, 2010: 129). Kalkınmanın literatüre girişi, kalkınma iktisadı yazınının gelişmesi İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra olmuştur. Savaştan sonrasında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri arasındaki soğuk savaş ve bunun yarattığı koşullar kalkınma kavramının içeriğini oluşturan etkenlerden biridir. Kalkınma paradigması, az gelişmiş ülkeler üzerindeki, SSCB’den kaynaklanacak olan, sosyalist etkilerin yok edilmesine yönelik olarak, Batı tipi bir kapitalistleşmenin (zenginleşme ile eş anlamlı olarak) az gelişmiş ülkelere kabul ettirilmesini gerekli görmektedir. Böylece tüm dünya Batı tipi bir kapitalistleşme ile “homojenleşecektir” (Türkay, 2009: 68-69). İlerleme, kalkınma, gelişme, sanayileşme ve modernleşme kavramları birbirini içeren, modern tarih anlatısını şekillendiren kavramlardır. 19. yüzyılın ilerlemeci ve evrimci anlayışının yansımaları kalkınma literatüründe bulunabilmektedir. Bu nedenle öncelikle ekonomik büyüme Adam Smith ve David Ricardo’nun fikirleri çerçevesinde açıklanacak daha sonra kalkınma paradigmasının kavramsal çerçevesi oluşturulurken onu önceleyen tarihsel sürece değinilerek bütünsel bir bakış açısı sunulacaktır.

Ekonomi politik olgun halini Sanayi Devrimi sonrası dönemde Adam Smith ve David Ricardo tarafından almıştır. Klasik ekonomi politik döneminin doğa bilimi gelişmelerinden özel olarak da fizik alanındaki gelişmelerden oldukça etkilenmiştir. Smith ve Ricardo da eserlerinde tıpkı doğa bilimlerinde olduğu gibi üretim süreciyle

² Şarkı sözü: Roger Waters- Leaving Beirut. İngilizce orijinali: “History’s not written by vanquished and the damned”.

ilgili genellenebilecek yasalar bulmak istemişlerdir (Köymen, 2007: 23). Klasik ekonomi politığın temel iddiası hiçbir dışsal müdahale olmadan piyasanın kendi iç dinamikleri yoluyla dengeye girebileceğidir. Piyasada denge durumunun sağlanabilmesinin yolu ise bireylerin tekil olarak kendi çıkarlarını gözetmelerinden geçmektedir. Bireylerin kendi çıkarlarını gözetmeleri büyük toplamda toplumsal çıkarın da artması demektir. Bireyler tekil çıkarlarını gözetmek için kendi içlerinde rekabet etmekte, bu rekabet ise üretim maliyetlerini dolayısıyla da fiyatları düşürmektedir. Fiyatların düşmesi tüketiciler için olumlu bir gelişmedir. Rekabette başarısız olan üreticilerin batması ise piyasa açısından olumlu görülmektedir. Bu süreçte fiyatların arz ve talebe eşitlenmesi denge durumunu meydana getirmektedir. Klasik ekonomi politikçiler tarafından üretilen tüm malların satıldığı, işçilerin geçimlerini sağlayabilecekleri asgari ücreti aldığı ve tam istihdamın mümkün olduğu bir piyasa tasviri yapılmıştır (Köymen, 2007: 26).

Adam Smith daha sonraki tüm kalkınma anlayışlarında izlerinin görülebileceği “ulusların zenginlik kaynağı nedir?” sorunsalı çerçevesinde büyümenin koşulunun kaynağı kar olan sermaye birikimi olduğunu tespit etmiştir. Smith için sermaye birikiminin yani karın derecesi kapitalistler, işçiler ve toprak sahipleri olmak üzere ortaya çıkan üç ana sınıf arasındaki bölüşüme bağlıdır. Bölüşüm sonucunda kapitalistlerin elde ettiği gelir kar, işçilerin elde ettiği gelir ücret ve toprak sahiplerinin elde ettiği gelir ise ranttır. Kar birikimin koşulu olduğu için kar oranlarındaki artış ulusal büyümenin de artışını getirmektedir. Sermaye birikimi iş bölümünü geliştirmekte, gelişen iş bölümü teknolojik gelişmeyi sağlarken kar oranlarında düşüşe engel olmaktadır. Kar oranlarındaki düşüşün engellenmesi sermaye birikimini hızlandırarak ekonomik büyümenin gerçekleşmesini sağlamaktadır (Atılgan ve Köksal, 2010: 367). Yapılan bu analizde kapitalistin özel çıkarı ile toplumsal genel çıkar arasında bir özdeşlik kurmuştur. Ayrıca bu özdeşlik liberal iktisadın yaslandığı temel dayanaklardan da biridir (Savran, 2012: 73).

David Ricardo için ise temel mesele sermaye birikimi ve bu birikimin bölüşümü olmuştur. Sermaye birikiminin ve kar oranlarının artmasının tek koşulu ücretlerin düşük olmasıdır. Ricardo için iktisadi büyüme ancak bu yolla sağlanabilmektedir (Dinar, 2005: 125- 126).

Yeryüzünün tüm ürünleri, dünya üzerinde emek, makine ve sermayenin bir arada kullanılmasıyla elde edilen her şey toplumdaki üç sınıf arasında bölüşülür: toprağın sahibi, sermayenin sahibi ve emekçiler (...) Söz konusu dağılımı düzenleyen yasaların saptanması siyasal iktisadın temel sorunudur (Ricardo, 2018: 1).

Ricardo toplumsal ilerlemenin şartı olarak ekonomik büyümeyi görürken ekonomik büyüme için de piyasa koşullarının gerekliliğine vurgu yapmıştır (Kaymak, 2016).

Tarihsel olarak Aydınlanma, Fransız Devrimi ve Sanayi Devrimi dünya tarihinde önemli birer kırılma noktasını temsil etmektedir. Geleneksel toplumsal ilişkilerin çözülmesi olarak yorumlanabilecek bu olaylar aynı zamanda toplumun bilimsel metodolojiye uygun olarak incelenmesini gerekli kılarak bunun koşullarını hazırlamıştır. Bu iki devrimin de Avrupa kıtasında gerçekleşmesi modernleşmenin merkezinin Batı Avrupa olmasına ve sonraki dünya tarihi anlatısının içeriğinin bu tarihsel aralıktaki egemen fikirlere uygun olarak şekillenmesine sebep olmuştur. Nitekim Hobsbawm'ın da belirttiği üzere İngiltere'de başlayan Sanayi Devrimi ve Fransız Devrimi İngiltere ve Fransa'da ortaya çıkan birer "ikiz kargaşa" olarak tüm dünyaya yayılmıştır (2003: 10). Düşünsel iklimi ve pratik hayatı değiştirip dönüştüren özgürlük, eşitlik, mülkiyet, demokrasi gibi kavramlar daha ileri zamanlarda gündeme gelecek olan kalkınma söyleminin teorik arka planını oluşturmakla birlikte bu sürecin kapitalist özelliğini yansıtmaktadır.

Tarih boyunca tüm toplumların örgütleniş biçimi çıkarları birbirine zıt zümrelerden meydana gelmiştir. Fransız Devrimi'yle burjuvazi kendisinden önceki aristokrasinin iktidarını ele geçirmiş ve bugüne kadar devam edecek olan kapitalist sınıfsal ilişkilerin/çelişkilerin temelini atmıştır. Aristokrasi ve burjuvazi arasındaki iktidar değişiminde aristokrasinin iktidarı döneminden farklı olan durum ise burjuvazinin iktidarıyla birlikte sınıfsal ilişkilerin çok daha fazla yalınlaşmış olmasıdır. Kapitalist çelişkiler toplumu burjuvazi ve proletarya olmak üzere yalın, iki zıt kutba ayırmıştır (Marks ve Engels, 2008: 22). Tocqueville tüm devrimlerin belirli ulusal sınırlar dahilinde gerçekleşen "kendi içine kapalı" olaylar olmasına rağmen Fransız Devrimi'nin özgül özelliklerinden birinin de kendi sınırlarını aşan; hatta diğer sınırları da değiştiren "bütün uluslardan insanların yurttaşı olabilecekleri bir vatan" oluşturduğunu ifade etmektedir (1995: 49). Kuşkusuz Tocqueville' in bu ifadesi kapitalizmin ve onun egemen sınıfı olan burjuvazinin karakteristik özellikleriyle doğrudan ilişkilidir. Dowd, kapitalizmin karakteristik ve yapısal

özelliklerini yayılma ve sömürü ile açıklamıştır. Yayılma ve sömürü için kapitalist sistemin güç aldığı dayanak ise devlettir. Sermaye birikimi iktisadi büyümenin ve kapitalist bir kalkınma anlayışının gerekliliği olmakla birlikte yayılma özelliği henüz kapitalistleşmemiş coğrafyalar üzerindeki hakimiyete işaret etmektedir (2013: 21). Ercan'ın ifadesiyle “Modernleşme Batı toplumlarını özgürleştirme misyonunu kısa sürede aşmış; bir denetim ve baskı aracına dönüşmüştür. Modernliğin bir baskı aracına dönüşmesi kapitalist toplumsal ilişkileri yaşamayan toplumlar için daha anlamlı olmuştur” (2001: 70). Kapitalizmin tarih sahnesine çıkışı itibariyle dünyanın geri kalanı betimlenirken Batı'nın sahip olduğu özellikler referans alınmış ve bu referanslar üzerinden “batı gibi olmayanın” tanımı yapılmıştır. Bu tanımların içeriği genel hatlarıyla ekonomik, politik ve kültürel boyutlarda irdelenebilir.

Modernleşmenin ve kapitalist gelişmenin ölçütlerinden biri sanayileşme olduğu için kapitalist aşamaya geçiş yapmış coğrafyalar ‘gelişmiş’ kabul edilirken, henüz geleneksel feodal ilişkilerin devam ettiği coğrafyalar geri kalmış olarak addedilmiştir. Kapitalizmle beraber gelişmiş bir ülkenin devlet modeli liberal-anayasal bir ulus devlet olarak tanımlanmıştır. Gelişmemiş ülkeler ise bu tip bir devlete sahip olmak bir yana herhangi bir devlet modeline dahi sahip olmamakla birlikte Avrupa devletlerinin sömürge imparatorluklarıydı (Hobsbawm, 1999: 32).

Gelişmişlik- az gelişmişlik tanımlarının kültürel boyutunun ölçütlerinden biri 1880’lerden bugüne okur yazarlık oranı olmuştur. Bir coğrafyadaki okuma-yazma bilenlerin oranının yüksekliği gelişmişlik göstergesi olurken okuma yazma bilmeme ise geri kalmışlık göstergesidir. Okur yazarlık seviyesini doğrudan etkileyecek olan eğitime Protestanların ve Batılı Yahudilerin Müslümanlardan ve Katolik Hristiyanlardan çok daha fazla teşvik etmesi laik üniversite gibi kültürel öğelerin de gelişimin sembolü olarak Avrupa kıtasında yer almasına; ekonomik, kültürel ve politik alandaki Avrupa egemenliğinin maddi göstergelerle yükselmesine sebep olmuştur (Hobsbawm, 1999: 34-35).³

Auguste Comte, Emile Durkheim ve Max Weber de modern toplum analizlerinde batı ve öteki şeklindeki ikili ayrımı yansıtmışlardır. W.E.B. Du Bois ise

³ Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)’nin okur yazarlık verileri gelişmiş ve az gelişmiş ülkelerde zaman içinde okur yazarlık oranı, eğitim seviyesi artsa da aralarındaki farkın 20. ve 21.yüzyılda da anlamlı derecede değişmediğini göstermektedir. İlgili veriler için: <http://hdr.undp.org/en/data> (Erişim Tarihi: 22.07.2020).

Avrupalı sosyal bilimcilerle çağdaş olarak Amerika kıtasında siyah halkların sömürgeleştirilmelerine ve az gelişmişliğinin sebeplerine odaklanmıştır.

Comte'a göre toplumların içinden geçmesi gereken üç aşama vardır. Bunlar teolojik, metafizik ve pozitif aşamalardır. Fransa, Fransız Devrimi ve sanayileşme ile son aşama olan pozitif aşamaya ulaşmıştır. Pozitif aşama topluma dair bilginin tıpkı doğa bilimleri gibi deney, gözlem ve karşılaştırma yoluyla edinilebileceği anlamına gelmektedir (Giddens, 2012: 47). Fakat Comte Pozitivist Felsefe Kursları adlı eserinde pozitif aşamaya ulaşan batı toplumlarının gelişmesini “beyaz ırk” olmalarına bağlamış ve yalnızca beyaz ırka sahip toplumların pozitif aşamaya geçebileceğini söylemiştir (Ercan, 2001: 73).

Emile Durkheim toplumdaki iş bölümü ve uzmanlaşmanın organik dayanışmayı getirdiğini; organik dayanışmalı toplumlarda ise insanların arasındaki farklı uzmanlık alanlarının ve buna bağlı iş bölümünün ise toplumları bir arada tuttuğunu ifade etmektedir. Durkheim için modern toplum organik dayanışmalı toplumdur. Durkheim'in organik toplum olarak bahsettiği toplumlar ise Batı toplumlarıdır. Mekanik dayanışmalı toplumlarda uzmanlaşma zayıftır ve insanlar birbirine benzer işler yapmaktadır. Mekanik dayanışmadan organik dayanışmaya geçiş nüfusun artışı ve insanlar arasındaki etkileşimle ilgilidir. Nüfusun artışı rekabeti ve insanlar arasındaki mücadeleyi de arttırmaktadır. Aynı zamanda rekabet ve bireysel farklılıklar sonucu belirli alanlarda uzmanlaşma batı modernleşmesini de tanımlayan unsurlardır (Ritzer ve Stephisky, 2014: 85). Organik dayanışmalı toplumlar anomiyeye de en yakın toplumlardır. Durkheim, anomiyeyi toplumun yeterli ahlaki kısıtlamalardan yoksun olduğu durumları betimlemek için kullanmıştır (Giddens, 2012: 48).

Max Weber toplumsal hayatın temel siyasal, teknik ve ekonomik koşullarının bu işlerin uzmanları tarafından yürütülmesi; hukuk, yasalar etrafında örgütlenmiş devlet ve “çağdaş yaşamımızı belirleyen en büyük güç” olarak nitelediği kapitalizm, deneye dayalı bilim, Batı dışında bir coğrafyada (en azından Batı'da ortaya çıktığı şekilde) var olmadığını ifade etmektedir (1999: 16).

Comte, Weber ve Durkheim'in ortaya koydukları fikirler sosyolojinin klasikleri olarak kabul edilmektedir. Fakat Connell özellikle Durkheim ve Comte için dönemin toplumsal sorunlarına dair çözüm önerisi sunmadıklarını; yalnızca var olan

durum için yeni yasalar ortaya koyduklarını ifade etmekle birlikte sosyolojinin ortaya çıkışında konu edildiği ilk meselelerin modern toplum değil insanlık tarihine dair küresel araştırmalar ve sömürge toplumları olduğunu söylemektedir (1997: 1520). Bu noktada Avrupa merkezli modern toplum analizlerinin yanında eş zamanlı olarak Amerika kıtasında üretilen sosyolojik bilgiye vurgu yapmak gerekir. Çünkü Amerikan sosyolojisinin 1920’lerde Chicago Okulu ile başladığına dair yaygın kanının aksine Morris’e göre W.E.B. Du Bois bunu çok daha önce, Avrupa’nın sömürge politikalarını meşrulaştıran doğa bilimleri yöntemlerini ödünç alarak sosyal Darwinist bir anlayış geliştiren hakim sosyoloji anlayışına karşı, ırkların biyolojik olarak değil sosyolojik olarak inşa edildiğini, örneğin siyahları daha eğitimsiz ve ilkel tutan baskıya odaklanarak, ampirik verilerle ortaya koymuştur (2016: 5; 2015: 41-42). Marable ise kalkınmayı “kapitalizmin bir dünya sistemi olarak kurumsallaşması” olarak tanımlamıştır. Siyahların beyazlarla eşit iş yaptıklarında eşit ücret alamaması bir yana siyah işçiler teknik beceri ve eğitim yönünden üstün olsalar dahi eşitlenmemişlerdir. Bu yüzden siyah emeğinden elde edilen artı değerın fazlalığı onların az gelişmişliğinin “kalbi ve ruhudur” (2011: 3-7).

Klasik ekonomi politikçilerin piyasanın devlet müdahalesi olmaksızın kendi kendini düzenleyeceği yönündeki fikirleri 1929 ekonomik kriziyle birlikte geçerliliğini yitirmiştir. Amerika’da bankacılık sisteminin çökmesiyle başlayan kriz üretim ve tüketimi derinden etkilemiştir. Kitlese işsizlik, talebin azalması ve piyasanın kendi kendine denge durumuna dönememesi krizden çıkış için kapitalist sistemde yeni bir yapılanmayı gerektirmiştir. Kitlese işsizlik ve talep yetersizliğine karşın Keynes’in çözüm önerisi devlet eliyle kamu harcamalarının arttırılmasıdır. Keynesyen kalkınmanın en karakteristik özelliği devletin sahaya tekrar çağırılmış olmasıdır. Talep oluşturmak için toplumsal refah arttırılmış; eğitim, sağlık, sosyal hizmetler gibi alanlarda devlet sorumluluk üstlenerek iyileştirme hamleleri yapmıştır. Bu dönemde -savaş sonrası ekonomilerin hızlıca kalkınması için- ithal ikameci bir sanayileşme yoluna gidilmiş ve iç pazarları canlandırmaya yönelik girişimlerde bulunulmuştur (Başkaya, 1991: 91). Keynesyen ekonomi 1929 ekonomik krizi sonrasında çözüm önerisi olarak sunulsa da en verimli zamanlarını İkinci Dünya Savaşı ile 1970’ler arasında yaşamıştır. 1960’lara gelindiğinde Keynesyen politikaların başlangıcı olarak kabul edilen serbest piyasa ekonomisinin

başarısızlığının yerini tekil olarak devletlerin başarısızlığı eleştirisi almaya başlamıştır (Üşür, 2003: 231). 1973-1974 petrol kriziyle birlikte kapitalist sistem yeni bir yapılanma sürecine girmiş ve Keynesyen politikaların yerini neoliberal politikalar almıştır. Sonraki başlıkta Keynesyen politikaların yerini alan neoliberal küresel kapitalizm ve onun kalkınma politikalarını oluşturan sürdürülebilir kalkınma açıklanacaktır.

2.2. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

“Tüm söylemek istediğim, onlar bizi gerçekten umursamıyor.”⁴

Sürdürülebilirlik farklı disiplinlerde farklı şekillerde tanımlanıyor olsa da -örneğin biyolojide “yok olmamak, hayatta kalmak, ekonomide ise “istikrarsızlık ve krizlere karşı dayanıklı olmak”- tüm tanımlarının ortak özelliği olarak kavramın “zamansallık” ve “uzun ömürlülük” ile ilgili olduğu söylenebilir (Costanza ve Patten, 1995: 194). Brown vd. ise sürdürülebilirliğin bir diğer boyutu olan ve esasında tüm sürdürülebilirlik başlıklarının bulunduğu sosyal sürdürülebilirlik için bireylerin ihtiyaçlarının karşılanması ve mümkün olan en çok sayıda insanın refahının sağlanması tanımını yapmaktadır. Sosyal sürdürülebilirliğin mümkün olması barınma, gıda gibi zorunlu ihtiyaçlara bağlı olduğu için gıda, su, hava, biyolojik çeşitliliğin ve doğal varlıkların korunması süreçleri ile doğrudan ilişkilidir. Sosyal sürdürülebilirliğin sağlanması gerekli alt yapı düzenlemeleri, sağlık, eğitim gibi hizmetlerin adil dağılımı ve tüm bunların hukuki olarak güvence altına alınması ile mümkün olmaktadır (1987: 716). Yaşamın her alanını çevreleyen kapitalist üretim tarzı içinde sürdürülebilirlik tanımları veya tartışması merkezine kapitalist sistemin eleştirisini aldığı noktada çözüm üreticidir. Kapitalist sistemin yapısal özellikleri ve ekolojik sürdürülebilirlik, “2.3. Ekoloji” başlığında daha ayrıntılı irdelenecek olup, bu başlığın kapsamını hakim üretim tarzının yeniden yapılanma süreçlerine bağlı olarak değişen 1980 sonrası kapitalizmin sürdürülebilirlik temalı kalkınma paradigmaları oluşturmaktadır.

⁴Şarkı sözü: Michael Jackson- They Don't Care About Us. Orjinali: “All i wanna say is that, they don't really care about us.”

1970’te yaşanan iki petrol krizi ve sonrasında kar oranlarının düşüşü kapitalist sistemin yeniden yapılanması sürecini doğurmuştur. Kapitalist sistemin devamlılığını sağlayacak olan yeni üretim, tüketim, ulaşım, örgütlenme modelleri kapitalist sistem tarafından yaratılmaktadır. Tarihsel süreçte yaşanan her krizden sonra uygulanmaya başlanan farklı model veya stratejiler kapitalizm için krizlerin yaratıcı yıkım süreçleri olduğunu söylemektedir (Schumpeter, 1974: 141). 1980 sonrası kapitalizm ise krizlerin etkisinden çıkmak ve sonraki süreci yönetmek için klasik liberalizmin yeni bir yorumu olan neoliberalizm ve onun reçetesi küreselleşme ile karakteristikleşmektedir. Kapitalizmin küreselleşme eğilimi yapısal bir özellik olmasına rağmen 1980 sonrası neoliberal kapitalizmini karakterize eden bir unsur olarak alınmasının sebebi iletişim, ulaşım gibi alanlarda yaşanan teknolojik gelişmeler ve maliyetlerin düşmesidir. Marks ve Engels’in “sermayenin kendi suretinde bir dünya yaratması” sözünü doğrulayacak biçimde küreselleşmeyi niteleyen esas unsur üretim sermayesinin uluslararasılaşmasıdır (2008: 157; Savran, 2008: 104). Burada vurgulanması gereken nokta sermayenin uluslararasılaşmasının ulus devletin gereksizliğini ifade etmediğidir. Çünkü piyasa ilişkileri ve emek süreçleri belirli bir mekanda ve devletin sağladığı güvenli ortamda gerçekleşmektedir (Akçay, 2013: 20). Oğuz’ un Poulantzas’ı takip ederek yaptığı çözümlemede sermayenin uluslararasılaşması sürecinde devlet çıkarları çatışan sermaye grupları arasında arabuluculuk görevi üstlenmektedir. Bu yüzden ulus devlet gücünü yitirmemekte veya önemsizleşmemekte; aksine mekânsal ve tarihsel bir süreç olarak varlığı sürdürmektedir (2007: 159).

Küreselleşmeyi karakterize eden parametreler; dengesiz güç ilişkileri, depolitizasyon, demokrasi ve uluslararası kuruluşların başarısızlığı olmak üzere beş başlık altında özetlenebilir (Şenses, 2004: 5).

Dengesiz güç ilişkilerinin varlığı ve bunun akabinde uluslararası alanda konu edinilmiş tüm sürdürülebilirlik ve yerellik çatısında tasarlanan kalkınma gündemlerinin piyasa söylemi dışına çıkmaması ve sermaye rejiminin yeniden yapılanmasının bir aracı olarak kullanılması bu çalışmada yapılacak değerlendirmelerin merkez- çevre diyalektiği çerçevesinde yapılmasını anlamlı kılmaktadır. Merkez-çevre diyalektiği çerçevesinde yapılacak bir kalkınma tartışması öncelikle az gelişmiş ülkelerin gelişmiş ülkelerdeki kapitalistleşme sürecine bağımlı

olmasına dayanmaktadır. Çünkü kapitalist sistem doğası gereği toplumların ve ulusların birbirleriyle aynı ve özdeş bir şekilde gelişmesini engellemektedir (Savran, 2008: 273). Erken sanayileşmiş merkez kapitalist ülkeler için az gelişmiş çevre ülkeler ham madde temini ve bakir pazar arayışında her zaman iyi bir hinterland olmuştur. Bu yüzden tüm kalkınma programları esasında az gelişmiş ülkelerin ekonomilerinin bağımsızlığının engellenmesine dayalıdır (Baran, 2007: 24). Merkez ve çevre arasındaki ticari ilişkinin merkezin çevreye teknoloji ve sermaye yoğun mallar ithal etmesi ile çevrenin merkeze yalnızca ara mallar, hammadde ve ucuz emek ithali aralarındaki ilişkiyi eşitsiz kılmaktadır. Merkez-çevre ayrımında merkez ülkeler kapitalizmin geliştiği ilk coğrafyalar olmakla birlikte kapitalizm merkezden çevreye doğru bir yayılma göstermiştir. Çevre ülkelerdeki kapitalizm öncesi yapılar, kapitalist taarruzla birlikte merkezdeki gelişmeye bağımlı hale getirilmiştir. Yapısal özelliği sebebiyle yayılmak zorunda olan kapitalizm, yayıldığı ve etkisi altına aldığı coğrafyaların ekonomik yapılarını, üretim ilişkilerini ve bu ilişkilerden doğan toplumsal ilişkileri dönüşüme uğratmıştır.

Küreselleşme sürecinde bu süreci inşa edenler, kalkınma programlarını tasarlayanlar sermaye yoğun merkez ülkeler olurken, bu programların uygulandığı ve merkeze tabi olan ülkeler ise emek yoğun çevre ülkelerdir. Merkez ve çevre arasındaki bağımlılık ilişkisinin tarihi daha derin bir emperyalizm tartışmasını gerektirse de 20.yüzyıl ABD hegemonyası altında şekillenen neoliberal dönem bağımlılık ilişkisi kısaca ABD'nin üçüncü dünya ülkeleri de denen çevre ülkelerdeki yerel diktatörlerin, askeri darbelerin desteklenmesi ile kurulmuş ve geniş halk kesimlerinin rızası ise medya, özel sektör ve sivil toplum aracılığıyla inşa edilmiştir (Harvey, 2015: 47-48). Neoliberal politikaların uygulanışında Washington Uzlaşısı ve Post-Washington Uzlaşısı olmak üzere iki kuşaktan bahsedilmektedir.

1980'lerin Washington Uzlaşısı, sermayenin küresel ölçekteki pazara, emek gücüne, doğal kaynaklara ulaşmasını engelleyecek önlemleri alma ve bu süreci yönetme görevini üstlenen ABD merkezli Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu (IMF) gibi uluslararası sermaye kuruluşları tarafından tasarlanan kalkınma politikalarını içermektedir. Washington Uzlaşısı'nın hedefleri "mali kemer sıkma, özelleştirme ve serbest piyasa ekonomisi" dir. Politikalar özellikle Latin Amerika ülkeleri ve SSCB'nin dağılmasıyla sosyalist ekonomiyi terk eden ülkelerin kapitalist

ekonomiye geçişine yöneliktir. Yerel kalkınma başlığında da bahsedilmiş olan yapısal uyum programları Washington Uzlaşısı kapsamında uygulanmaya başlanmıştır. Yoksulluğa dair çözüm reçetesi olarak sunulan bu programların uygulandığı devletlerde yoksulluk daha fazla artmış, ortaya çıkan riskler, bu riskleri taşımaktan en az sorumlu olanlara yüklenmiş ve iyi anlamda bir toplumsal dönüşüm sağlanamamıştır (Stiglitz, 2002: 101-108). Bu nedenle 1990’larda tekrar tasarlanan post Washington uzlaşısı devletin aktör niteliğine daha ılımlı yaklaşmıştır. Önceden uyum programı denilen stratejinin “yoksullukla mücadele” almıştır (Karaçay, 2016). Stiglitz’ in ağır eleştirileri Washington uzlaşısı ve post Washington uzlaşısı arasında büyük bir fark varmış gibi görünmesine sebep olsa da bunlar yalnızca neoliberalizmin iki farklı biçimini temsil etmektedir (Filho, 2014: 200). Post Washington uzlaşısı ile piyasanın her şeyi düzenleyeceği anlayışına karşı devlet ve piyasa ortaklığı olarak yorumlanabilecek ve kurumlara tekrar sorumluluk paylaştırılan bir anlayış hakim olmuştur (Akçay ve Türkay, 2008: 328). Nitekim Dünya Bankası’nın 2002 tarihli “Piyasalar için Kurumlar İnşa Etmek” başlıklı raporunda da etkin kurumların piyasayı başarıya ulaştırabileceği belirtilmektedir (World Bank, 2002). Bu sürecin bölgesel ölçekte yürütücüsü kurumlar NAFTA (Kuzey Amerika Serbest Ticaret Antlaşması) ve Avrupa Birliği gibi kurumlardır (Duru, 2006: 47). Birleşmiş Milletler ve Dünya Bankası’nın öncülüğünde gerçekleşen uluslararası toplantılarda sürdürülebilir kalkınma ve üçüncü dünya ülkelerindeki yoksullukla mücadele aynı tarihsel aralıkta gündem olmuştur.

Sürdürülebilir kalkınma kavramı ise ilk kez 1987’de Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu’nun yayınladığı ‘Ortak Geleceğimiz’ raporunda gündeme gelmiştir. Raporda sürdürülebilir kalkınma “gelecek kuşakların ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağından ödün vermeksizin günümüz kuşaklarının ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir kalkınma modeli” olarak tanımlanmıştır (Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu, 1987: 8). Nitekim ‘Ortak Geleceğimiz’ raporunda sürdürülebilirlik ile ilgili dünyanın yoksulları, temel ihtiyaçlar, teknolojinin ve sosyal örgütlenmenin düzeyi olmak üzere dört temel değer üzerinde durulmuştur (Özlüer, 2007: 6).

1992 yılında düzenlenen Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı’nda İklim Değişikliği Çevre Sözleşmesi gündeme alınmıştır. Bu

sözleşmenin amacı sera gazı emisyonunu ve iklim üzerindeki insan kaynaklı olumsuz etkilerin önlenmesi, iklim sisteminin ortak fakat farklı sorumluluk ilkesine uygun olarak korunması, sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi ve belirlenecek politikaların ulusal kalkınma programlarına dahil edilmesidir. Rio Zirvesi olarak da bilinen bu konferansta 21.yüzyıl için “Gündem 21” eylem planı belirlenmiştir. Gündem 21’de toplumsal uzlaşıya, dezavantajlı toplumsal gruplara, az gelişmiş ülkelerde sürdürülebilir kalkınmayı hızlandıracak iş birliğine ve kalkınma için doğal kaynakların (biyoçeşitlilik, sürdürülebilir tarım, kırsal kalkınma, tatlı su kaynakları, atık yönetimi gibi) korunması ve yönetimi, sürdürülebilir kalkınmanın paydaşlarına vurgu yapılmıştır (Birleşmiş Milletler Gündem 21, 1992).

1995 yılında Birleşmiş Milletler tarafından Kopenhag’da düzenlenen Toplumsal Kalkınma Dünya Zirvesi’nde sürdürülebilir ekonomik büyüme, sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde toplumsal kalkınmaya uygun bir ulusal ve uluslararası çevrenin oluşturulması, yoksulluğun ortadan kaldırılması, üretken istihdamın desteklenmesi, işsizliğin azaltılması ve toplumsal bütünleşmenin güçlendirilmesi konularında eylem önerilerinde bulunulmuştur. Dünya Toplumsal Kalkınma Zirve Toplantısı Eylem Programına göre sayıları bir milyarı aşan, dayanılması güç koşullarda yaşayan yoksullar Asya, Pasifik Bölgesi, Afrika, Latin Amerika ve Karayipler’de yaşamaktadır. Bu coğrafyalarda yoksulluğun nüfus artışı, nüfusun yapısı ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği gibi parametreler üzerinde olumsuz etkileri olmasıyla birlikte sürdürülemez üretim ve tüketim modellerinin doğal varlıklar üzerinde yıkıcı etkilerinin bulunduğunu ve bunun da toplumsal eşitsizliği tehdit ettiği kabul edilmiştir (UNIC Turkey, 2007: 13). Çözüm olarak gelişmiş ülkelere az gelişmiş ülkelere kaynak aktarımı sunulsa da bu konuda gelişmiş ülkeler sorumluluk alma noktasında çekimser davranmıştır.

Kyoto Protokolü 1997 yılında Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çevre Sözleşmesi Üçüncü Taraflar Konferansı (COP3)’nda kabul edilmiş ancak 2005 yılında yürürlüğe girmiştir. Protokol, ek-1’de yer alan ülkelerin⁵ sera gazı ve

⁵ Ek-1 ülkeleri gelişmiş ülkeler ve pazar ekonomisine yeni geçen ülkeler olarak sınıflandırılmıştır. Almanya, ABD, Avustralya, Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, İngiltere, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Japonya, Lüksemburg, Kanada, Norveç, Portekiz, Yeni Zelanda, Yunanistan, Türkiye, Monaco, Lichtenstein. Pazar ekonomisine yeni geçen ülkeler: Beyaz Rusya, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Hırvatistan, Letonya, Litvanya, Macaristan, Polonya, Romanya, Rusya Federasyonu, Slovakya, Slovenya, Ukrayna.

karbondioksit (CO₂) salınımlarını sayısal olarak sınırlandırmaktadır. Ek-1’de yer alan ülkeler atmosferdeki toplam CO₂ salınımının %55’inden sorumludur. Ek-2’de yer alan ülkelerin⁶ ise geliştirmekte olan ülke taraflarının üstlendikleri sorumluluklar için mali kaynak yaratma yükümlülüğü vardır (DSİ). Protokol Türkiye’de 2009 yılında yürürlüğe girmiştir. Protokolün düzenlendiği ilk tarihte Türkiye Ek-1 ve Ek-2 listelerinde yer almasına rağmen, listelerdeki diğer ülkelere farklı konumu değerlendirilerek Ek-2 listesinden çıkarılmıştır. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çevre Sözleşmesi’ne ise 2004’te taraf olan Türkiye, sözleşmenin kabul edildiği tarihte taraf olmadığı için Kyoto Protokolü’nde herhangi bir emisyon salınım kotası ve azaltım yükümlülüğünden sorumlu değildir (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı). Kyoto Protokolü’nün 17.maddesi ile düzenlenen ve bir çözüm önerisi olarak sunulan emisyon ticareti Ek-1’de yer alan herhangi bir ülkenin kendisi için belirlenen kotayı aşması durumunda aştığı miktar kadarını başka bir ülkeye satmasını mümkün kılmaktadır. Emisyon kotası dolmuş bir ülkenin emisyon kotası dolmamış bir ülkeye emisyon satması bir çözüm önerisi olmamakla birlikte aslında hem ülkeler hem de uluslararası kuruluşlar nezdinde samimi bir çözüm arayışı olmadığını göstermektedir. Yoksulluk ve sürdürülebilirlik gündemlerinin birlikte planlanması en açık şekliyle Birleşmiş Milletler Milenyum Kalkınma Zirvesi ve Dünya Bankası’nın iki binli yıllar için tasarladığı yoksullukla mücadele stratejilerinde görülebilir.

Birleşmiş Milletler Milenyum Kalkınma Zirvesi 6-8 Eylül 2000’de New York’ta toplanmıştır. Zirvede aşırı yoksulluğun önlenmesi, evrensel ilköğretimin sağlanması, cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadınların güçlendirilmesi, çocuk ölüm oranının azaltılması, anne sağlığının iyileştirilmesi, HIV/AIDS, sıtma ve diğer hastalıklarla mücadele edilmesi, çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması ve kalkınmaya yönelik küresel iş birliğinin sağlanması olmak üzere sekiz adet hedef belirlenmiştir (BM Milenyum Beyannamesi, 2000). Zirve raporunun yoksulluğun ortadan kaldırılması başlığı altında yoksulluk yalnızca az gelişmiş ülkelerin sorunu olarak görülmekte, bir milyardan fazla insanın maruz kaldığı aşırı yoksulluğun ortadan kaldırılması için seferber olunacağı, kalkınma planlarının yoksulluğu ortadan kaldırmaya uygun olacak yapılacağı ifadeleri yer almaktadır.

⁶ Almanya, ABD, Avustralya, Avusturya, Belçika, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Japonya, Lüksemburg, Kanada, Norveç, Portekiz, Yeni Zelanda, Yunanistan.

Milenyum Kalkınma Zirvesi'nin hedeflerinin çoğuna ulaşıldığını ifade eden Birleşmiş Milletler bunun tamamlanması için 2015 yılında 2030 yılına kadar gerçekleştirilmesi hedeflenen on yedi sürdürülebilir kalkınma amacı belirlenmiştir.⁷ Belirlenen sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin önceki yıllarda yapılan toplantı gündemlerinden dikkat çekici bir farkının olmamasıyla birlikte Milenyum Kalkınma Zirvesi hedeflerinin bir kısmına ulaşıldığı ifadesi gerçeği yansıtmamaktadır. Buna örnek olarak yoksulluğun ortadan kaldırılması hedefi verilebilir. Yoksulluk sınırı Dünya Bankası tarafından günlük 1 dolar olarak belirlenmiştir. Bu belirleme ile yoksulluğa “mutlak” bir değer biçilmekte ve yoksul sayısı çarpıtılmaktadır. Günlük 1 dolar endeksine göre dünya nüfusunun yalnızca beşte biri yoksul olmakla birlikte yoksulluğun “demirlediği” mekanlar vardır. Güney Asya ve Güney Sahra sermayenin taarruz mekanıyken terk edilmiş ve değersizleşmiş mekanlara dönüşmüştür (Özdek, 2009: 3; Köse ve Bahçe: 2009: 395).

Yukarıda örnek verilen sürdürülebilir kalkınma gündemine sahip uluslararası toplantıların içerikleri ve sonrasındaki uygulamalar göz önünde bulundurulduğunda uluslararası örgütlerin güdümünde olan bu sürecin ekolojik ve adil bir dünya tasarımı üzerine değil aksine ekonomik rasyonalite perspektifinde şekillendiği görülmektedir (Banerjee, 2003).

Bir sonraki başlıkta sürdürülebilir kalkınma ile ilişkili olarak yerel kalkınma ve yerel yönetimlerin neoliberalizm ve küreselleşme süreciyle birlikte geçirdikleri dönüşüm ve rollerindeki değişme açıklanacaktır.

2.2.1.Yerel Kalkınma

Yerel, yerellik, yerelleşme konularında yapılan çalışmalarda kavramlar birbirinden farklı mekânsal ölçekleri niteleyecek şekilde ele alınmıştır (Ersoy ve Şengül, 1997: 138). “Yerel” in mekânsal olarak ifade ettiği sınırlar başka bir çalışmanın konusu olduğundan dolayı bu çalışmada kavramın ulus altı bir mekansal düzeyi temsil ettiği kabul edilmektedir. Bu noktada yerel, sermayenin sınırsız akışkanlığa sahip olduğu küreselleşme sürecinde (ve kapitalizmin özünde bulunan sınırsız büyüme ilkesini bir kez daha doğrulayacak şekilde) sermaye birikiminin yeni

⁷Yoksulluk, eşitsizlik ve iklim değişikliği olmak üzere üç temel hedefin belirlendiği sürdürülebilir kalkınma hedefleri: <https://www.kureselamaclar.org/> (Erişim Tarihi: 13.04.2020).

ölçeğini ifade etmektedir (Kars, 2006: 97). Ulus altı düzey merkezi yönetimin dışında il/ilçe ve daha küçük yerleşim ve yönetim birimlerine karşılık gelmektedir. Yerel kalkınma bir strateji olarak sermayenin uluslararası örgütleri tarafından ortaya konan sürdürülebilir kalkınma ilkelerinin uygulanacağı mekansal ölçek düzeyini ifade etmektedir.

SSCB'nin dağılmasıyla soğuk savaşın bittiği, kapitalizmin “zaferini” ilan etmesiyle tarihin sonunun geldiğini iddia eden tezlerin ortaya atıldığı bir süreçte sistemin yeniden yapılanması ulus devleti tartışmaya açmıştır. Bir önceki başlıkta da belirtildiği gibi küreselleşme, devlet otoritesinin çok uluslu şirketlere ve uluslararası kuruluşlara devredildiği bir süreç olarak okunmalıdır (Yeldan ve Yıldırım, 2015: 76). Böylece devletin müdahale alanı oldukça daralmakta ve rolü “uluslararası kuruluşlar tarafından belirlenen politikaları yerele uygun şekilde düzenleme (Burnham, 2011:168)” ve yereli uluslararası sermaye için elverişli bir alan haline getirme olarak tasarlanmaktadır. Keynesyen kapitalizm devlete belirli sorumluluk alanları tanıdıysa da neoliberal kapitalizmin devlet anlayışı, alanı tamamen daraltılmış ve yalnızca piyasanın tek başına etkinlik sağlayamadığı alanları piyasa lehine düzenleyerek oyunun kurallarını belirleyen bir devlet modelidir (Friedman, 2011: 37). Devletin piyasa lehine küçülmesiyle daha önce devletin sorumluluk üstlendiği alanlar uluslararası ölçekte kurumsallaşmış sermaye örgütlerine, yerel/ küresel sivil toplum örgütlerine ve serbest piyasaya devredilmiştir. Ulus devletin etkinliğini kaybetmesine yönelik eleştirilerden birini 1997-2000 yılları arasında Dünya Bankası Başkan Yardımcılığı yapan, çoğu zirve raporunda imzası bulunan Joseph E. Stiglitz vermiştir. Bu eleştiri aynı zamanda Stiglitz'in Washington uzlaşısına karşılık post Washington uzlaşısı düzenlemelerinin de temelini oluşturmaktadır. Stiglitz yerelde ulus devletlerin gücünü kaybettiğini fakat yerele temas edebilecek “dünya devleti”nin olmadığını; bu yüzden de Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu gibi kuruluşların aldıkları kararlardan etkilenenlerin bu süreçte hiç söz hakkına sahip olmadığını ifade etmiştir (2002: 43).

Dünya Bankası tarafından sivil toplum örgütlerinin katkı sağladığı en geniş alanın yerel kalkınma olduğu ifade edilmektedir. Sivil toplum örgütlerinin neoliberalizmle birlikte en çok üçüncü dünya ülkelerinde ortaya çıkışı ise ilgi çekicidir (World Bank, 1995). Örneğin üçüncü dünya ülkelerinde tasarlanan

projelerin yalnızca %6'sı sivil toplum örgütlerini içermekteyken bu oran 1990'lı yılların başında üçte birine, 1994'te ise %50'ye yükselmiştir. Sivil toplum örgütleri Belge'ye göre belirli toplumsal istekler, sorunlar ve çıkarlar etrafında örgütlenen; kamusal otorite yararına, halkın çıkarları doğrultusunda kamuoyu oluşturan ve kamuoyu baskısıyla kamuoyu yararına uygulama ve kararları etkileme işlevi olan kuruluşlardır (1998: 69). Bununla birlikte özellikle örgütlenmenin uluslararası sermaye kuruluşlarının otoritesine devredildiği neoliberal küreselleşme sürecinde sivil toplum, sermaye sınıfının politik toplumun yani devletin karşısına çıkardığı “kendi kendini yönetebilen toplum” imgesinin meşrulaştırma aracıdır (Halifeoğlu ve Yetiş, 2013: 170). Kapitalist sistemde sermaye tekelleşme eğilimi gösterirken sistemin yürütücüleri tarafından krizler toplumsallaştırılmaktadır. Krizlerin toplumsallaştırılması, tabana yayılması sermayenin krizin yıkıcı etkilerinden göreceği zararı minimize etmektedir. Az gelişmiş ülkelerin yoksulluk, politik ve ekonomik istikrarsızlık gibi sorunlarını çözme konusunda politikalar geliştiren uluslararası sermaye örgütleri bunların yerel düzeyde uygulanmasını sivil toplum örgütlerine devretmektedir. Bu politikalar özünde yoksulluğu bitirme veya yoksulların desteklenmesi amacı taşımamakta, dışlanmış kesimleri küresel kapitalizme eklemlmeye çalışmaktadır. Bu yüzden Bayraktar tarafından kapitalist neoliberal politikalar altında kurumsallaşan sivil toplum örgütleri için “aşağıdan neoliberalleşme” kavramı önerilmiştir (2015: 94).

Küresel petrol krizlerinden oldukça olumsuz etkilenen az gelişmiş ülkelere kredi desteği sağlayacağını açıklayan Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu kredi verme şartı olarak yapısal uyum programlarının uygulanmasını şart koşmuştur. Bu şart az gelişmiş ülkelerin ekonomilerini yeniden düzenleme anlamına da gelerek az gelişmiş ülke ekonomilerine uluslararası kuruluşların müdahalesini kolaylaştırmıştır (Özdek, 2002). Yapısal uyum programlarının üzerinde ağırlıklı olarak durduğu konu kredi verilen ülkelerdeki etkin kaynak dağılımıdır. Kaynakların etkin dağılımı ekonomik refahın şartı, ekonomik refahın şartı ise serbest pazar ekonomisi olarak görülmektedir (Gökbayrak, 2003: 31). Dünya Bankası'nın 1989 yılında yayımladığı raporda yönetim ilkesi sürdürülebilir ekonomik büyüme için şarttır (1989: 1-5). Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu (IMF) yapısal uyum programları kapsamında az gelişmiş ülkelere vereceği kredileri ülkelerin ancak iyi yönetişime

sahip olması şartına bağlamıştır (Dünya Bankası, 1994). Yönetişim devlet, özel sektör ve sivil toplumun ortaklaştığı bir yerel yönetim modeli olarak yansıtılıyor olsa da Zabçı'nın tanımıyla gelişmekte olan ülkelerin, küresel kapitalizmin başat güçleri olan uluslararası kuruluşların daha fazla hegemonyası altına girmesinin meşru bir zemini ve bunların ulusal siyasetleri daha fazla belirlemesidir (2002: 152-154). Yönetişim modelinin işletilmesinde piyasanın yanına konumlandırılan sivil toplum örgütleri projeler aracılığıyla yerel yönetimlerle teması sağlamakta, belediyelerin hizmet ve çözüm ürettiği kimi noktalara ortak olabilmektedir (Bayraktar, 2017; Göymen, 2004). Yerel kalkınmanın baş aktörleri bölgesel düzeyde kurulan kalkınma ajanslarıdır. Kalkınma ajanslarının işlevi kamu, özel sektör, yerel aktörler ve sivil toplum örgütleri arasında bir köprü görevi görerek bölgesel eşitsizlikleri gidermek için projeler üretmektir. Fakat yerelleşmenin küresel kapitalizmin yeniden yapılanma sürecinde tasarlanan bağımlılık ilişkilerinin başat rol oynadığı kalkınma planlarında bir strateji olduğunu ve kalkınma ajanslarına biçilen rolün kamu yatırımları değil özel sektör yatırımları olduğunu vurgulamak gerekir (Övgün, 2007: 253).

Bir yandan sınırların kalktığı, küresel bir çağda yaşandığı tarihsel süreç tasvirleri yapılırken, pratikte yerele/yerelleşmeye oldukça fazla vurgu yapılması dikkat çekicidir. Küreselleşme her ne kadar bir dünya kültürü yaratma, ortak değerler bütünü, insani gelişim gibi kavramlar üzerinden anlatılagelmiş olsa da pratik alanda sınırsız bir piyasa tasvirinde somutlaşmıştır. Yerel kalkınma kavramı kendisini içeren diğer tüm kavramlarla birlikte ilerleyen bölümlerde bir yerel kalkınma stratejisi olarak ortaya atılan Cittaslow kentleri etrafında ayrıntılı bir biçimde incelenecektir.

2.3. EKOLOJİ

“Çevre” ve “ekoloji” kelimeleri sıklıkla birbirinin yerine kullanılmaktadır. Sahip oldukları içeriğin farkından dolayı öncelikle bu ayrıma değinilecektir. Ekolojinin kökeni Eski Yunanca, “oikos” kelimesine dayanmaktadır. Oikos “ev, yakın çevre” anlamına gelmekte ve ekoloji insanın içinde yaşadığı evrenin her unsuruyla bulunduğu eşit ilişkiyi temsil etmektedir (Cangızbay, 2003: 94). “Çevre” ise merkezinde insan ihtiyaçlarının yer aldığı, bu ihtiyaçlara göre şekillenen bir doğa anlayışının temsidir. Ekoloji ve çevre kullanımları konusundaki tartışmaya Harvey

de katılmakta ve “ekoloji- ekolojist vs. çevre-çevreci” kavramsallaştırmasının politik bir ayrışmaya işaret ettiğini söylemektedir (1993: 2-3).

Ekoloji terim olarak ilk kez bir zoolog olan Ernst Haeckel tarafından kullanılmıştır. Haeckel sosyal Darwinist bir yöntemle insanın ancak çevresel bütünlüğe uyum sağladığı takdirde hayatta kalabileceğini ve bozulmamış insan ırkına ulaşmanın ilkel yaşamın sürdürülmesiyle mümkün olacağını ifade etmektedir (Kuran, 2018: 56).⁸ Ekoloji doğa bilimlerinin bir alt dalı olarak ortaya çıkmış olsa da sosyal bilim disiplinleri için, son yıllarda etkileri toplumsal alanda daha çok hissedilen küresel ekolojik krizle birlikte ekolojik farkındalık bu disiplinlerin temel paradigmalarına geç kalınmış bir şekilde dahil edilmeye başlanmıştır (Yine de Marksist bir ekoloji anlayışının temellerini Marksizmin ilk dönem eserlerinde görmek mümkündür⁹). Ekoloji ve sosyal bilimlerin ilişkisi, özellikle sosyoloji için düşünüldüğünde, oldukça dramatikdir. Bu dramatiklik ekolojiye dair yayınların, araştırmaların az olması değil, ideolojik olarak biçimlendirilmiş ve ana akım bir ekoloji anlayışı oluşturulmuş olmasından ileri gelmektedir. Aydınlanmanın etkisiyle hümanizm ve insan merkezci anlayış insanın doğal çevresinden bağımsız olduğunu, insan ve doğa arasındaki çatışmayı insanın kazandığını; klasik sosyolojinin bu bakış açısı etrafında şekillendiğini söylemektedir (Foster, 1999: 367). Sanayi Devrimi birçok noktada olduğu gibi ekolojide de tarihsel bir kırılma noktasıdır. İnsan ve doğa arasındaki ilişki kapitalizmle birlikte yeniden düzenlenmiştir. Bu nedenle çalışmada Marksist politik ekoloji yaklaşımı benimsenmiştir.

Ekolojiye dair liberal yaklaşımın temelleri Thomas Robert Malthus’ un 1803’te yayımladığı “Nüfus İlkesi Üzerine Bir Deneme” sinde görülebilir. Malthus besinler aritmetik olarak artarken (1,2,3,4,5...) nüfusun geometrik arttığını (1,2,4,8,16,32...); nüfus artışının dolayısıyla tüketimin engellenmesi gerektiğini söylemektedir. Malthus’a göre ekolojik sorunların temeli nüfus artışında

⁸ Kan ve toprağın kutsanmasıyla birlikte modernliğin ırk ve toprak arasındaki bağı kopardığını savunan düşünce literatürde eko faşizm olarak kavramsallaştırılmıştır. Bkz. (Kuran, 2018; Wilson, 2019)

⁹ Esasında son yıllardaki iklim değişikliği ve biyoçeşitlilik etrafında şekillenen ve oldukça gündemde olan aktivizm şekli, ekolojiye dair geç kalınmış bir hak teslimi değildir. Aksine ekolojiye dair ana akım bir temsili içermektedir. Ne var ki, metinde de belirtildiği gibi, Marks’ın ve Engels’in eserlerinde ekolojiye dair çok temel tartışmalara rastlamak mümkündür. Bkz. (Engels, 1976; Marks, 2016).

yatmaktadır. Aynı zamanda bir rahip olan Malthus¹⁰ dinsel dogmaları ve burjuva ideolojisinin temel dayanak noktalarını sentezlemiştir. Adam Smith'in çalışmaya ahlaki bir değer yükleyerek çalışmayanları ahlaksız olarak nitelemesi gibi (Bahçe ve Köse, 2012: 21) Malthus için de yoksulluk "doğanın kaçınılmaz yasalarından pay alan, isteksiz insanların içine düşeceği durum", yoksullar ise "hayatın büyük piyangosunda boş çeken kişiler" olarak nitelendirilmiştir (1998: 64). Ekolojik tahribatın sorumlusu olarak insanları gören bu anlayışın bugünkü yansımaları; insanların tüketim kalıplarını değiştirmesiyle, örneğin tasarruflu ampul kullanmak, plastik kullanmamak gibi bireysel önlemlerle, doğadaki kirliliğin biteceğini öne sürmektedir. Bu önlemlerin kuşkusuz faydalı yanları vardır. Ancak bu sorunların varlığını verili bir koşul olarak kabul etmek yerine varlığının sebeplerini irdelemek işe yarar bir çözüm üretme yoludur.

Darwin'in evrim teorisinin başarısız birer sosyal bilimsel yansımaları olan Malthus'un nüfus kuramı ve burjuva iktisadının rekabet yasasına karşın Engels hayvanlar ve insanlar arasındaki farka değinmektedir. Bu fark evrim teorisinin sosyal bilimlerdeki yansımalarının başarısızlığı da açıklamaktadır. Hayvanların aksine insanlar doğadan sadece yararlanmayan, aynı zamanda üretici canlılardır. İnsanın üreticiliği ise emek sayesinde. Maymundan insana geçişte el esnekliğinin giderek artması ve yeni beceriler kazanması emeği hem "emeğin organı" hem de "emeğin ürünü" yapmaktadır. Malthus ve diğerlerinin teorilerindeki düşük ikna ediciliğin sebebi emeği gözden geçiriyor olmalarıdır (Engels, 1976: 220-221; Marks ve Engels, 1977: 218, 228).

Kropotkin, her bir tür içinde hayatta kalabilmek için mücadele etmenin zorunlu olduğu bir anlayışı reddederek özellikle aynı tür içinde karşılıklı yardımlaşmanın daha yoğun görüldüğünü söylemektedir. Hayatta kalma mücadelesi fikrini Darwinizm'e dayandıranları eleştiren Kropotkin, bu yöntemin Darwinizm'e bir katkı değil aksine alanının daralmasına, kısıtlanmasına sebep olduğunu ifade etmektedir (Kropotkin, 2001: 17-19). Hakim sınıfların yaşam mücadelesini bir erdem olarak dikte ediyor olmasına rağmen dayanışma, mücadeleden çok daha geçerli bir doğa yasasıdır (Kropotkin, 2013: 39).

¹⁰ Marks, Malthus'un Protestan papazlarının geleneği olan evlenmeme yeminini ettiğini, nüfus konusunda fikir beyan eden tüm papazların da protestan papazlar olduğu ifade eder (1976: 96).

Sanayi devriminden bugüne içinde bulunulan jeolojik çağın “antroposen çağı” olduğu iddia edilmektedir. Antroposen çağı sanayi devrimiyle başlayan süreçte insanın ekoloji ve doğa üzerindeki etkisinin gücünü ifade etmektedir. Fakat Uluslararası Stratigrafi Komisyonu’na göre antroposen dönemselleştirmesi halen jeolojik bir devir olarak tanımlanmamış; şu an içinde bulunulan jeolojik devir holosen döneminin megalayan çağıdır.¹¹ Antroposenin kavramsal içeriği insanın doğa dışında bir varlık olduğuna, insan- doğa arasında kurulan hiyerarşik bir ilişkide insanın güçlü olan taraf olduğuna dayanmaktadır. Fakat bu bakış açısı, liberal ekoloji yaklaşımına ait olacak şekilde, kapitalist sistem kaynaklı ekolojik tahribatın sorumluluğunu tüm insanlığa mâl etmektedir. Buna karşılık asıl mesele “haddini aşan insan topluluğu” değil, kapitalizmdir. Bu nedenle eğer bir kavramsallaştırma yapılacaksa buna “kapitalosen çağı” demek daha doğru olacaktır (Moore, 2016; 2017:8).

Kapitalizmin sınırsız büyüme arzusu altında doğal kaynaklar üretim sürecinde bedelsiz hammaddeler (yani metalar) olarak yer alırlar. Bunun yanı sıra neo klasik iktisada göre doğal kaynaklar ikame edilebilir olmakla birlikte üretim süreci, teknik gelişme ile doğal kaynaklara olan bağımlılığından kurtulabilmektedir (Burkett, 2011: 112)¹². Bir şeyin meta olabilmesi için emek ürünü olması, kullanım değerinin yani faydasının olması ve bu kullanım değeri sonucunda mübadele edilebilir olması gerekmektedir. Doğal kaynaklar bu şartlar altında meta değillerdir; fakat kapitalist koşullarda metalaştırılırlar. Emek süreci aynı zamanda insan ve doğa arasındaki metabolik ilişkidir. Marks metabolizma kavramını insan ve doğa arasında emek yoluyla kurulan ilişkiyi, “maddi alışverişi” açıklamak için kullanmaktadır. Toprağın sanayi yoluyla kapitalist sömürsünden yola çıkarak insan ile doğa arasındaki metabolik ilişkinin bozulduğunu, toprağın kendisini yenileyemediğini söylemektedir (Foster, 2001: 212). Sosyal metabolizma her üretim tarzının kendine özgü maddi alışveriş biçimleri ürettiğini ifade eder. “Kapitalist üretim tarzı da insan ve doğa arasındaki sosyal metabolik ilişkide ‘çatlaklara’ sebep olan sosyal metabolik düzen olarak çalışmaktadır” (Foster ve Clark, 2009: 313). Doğanın bedelsiz (bu yüzden

¹¹ Uluslararası Stratigrafi Komisyonu Antroposen Çalışma Grubu Raporu: <http://quaternary.stratigraphy.org/working-groups/anthropocene/> (Erişim Tarihi: 10.06.2020).

¹² Bugünün şartlarında kapitalizm ve teknoloji oldukça gelişmiş durumdayken ekolojik tahribatın buna paralel olarak artması neo klasik iktisadın iddiasının tam zıttı bir gidişat olduğunu göstermektedir. Teknik değişimin tarihsel süreci için bkz. (Aksoy, 2017: 34- 44).

kârlılık oranı yüksek) ve kolay ulaşılabilir metalar olarak üretim sürecinde yer alması ve sistemin karını maksimize etme amacıyla sermaye çevrimini -üretim, dolaşım, bölüşüm döngüsünü- en hızlı olacak şekilde tamamlama arzusu doğanın kendi kapasitesini korumasını aşmaktadır (Moore, 2017: 9; Özlüer, 2007: 5). Doğanın kapasitesinin aşılması ve insan- doğa arasındaki metabolik ilişkinin bozulması ekolojik krizi tarif etmektedir. Sermayenin devamlı genişleme arzusunun yanı sıra aynı zamanda krizlerin ve özel olarak ekolojik krizin sistem için kaçınılmaz olduğunu söyleyen yapısal bir özelliği daha vardır: “sermaye kendi üretiminin koşullarını bozmaya meyillidir” (Kovel, 2005: 62). Sistem rasyonel bir tavır almaksızın kendi devamlılığını sağlayacak unsurlar üzerinde tahribata yol açmaktadır. Doğanın kapitalist üretim sürecinin devamlılığı için sermaye tarafından ham madde deposu olarak görülmesi (Altıok, 2014: 85) ve bu sürece metalaştırılarak dahil edilmesine karşın Hardin (1968) özel mülkiyet yoluyla metalaştırmanın¹³ doğal kaynakların hızlı ve bilinçsizce tüketilmesini engellediğini, mülkiyet ilişkisinin doğal kaynakları koruma konusunda sorumluluk yüklediğini ifade etmektedir. Ancak Hardin bu konuda haklı olsaydı kapitalizmin tüm yapısal özellikleriyle birlikte kendisini yeniden üreterek vahşileştiği 21.yüzyılda ekosistem üzerinde piyasa ekonomisi kaynaklı sorunlarda artış görülmemeliydi. Fakat kapitalizmin tarihinden bugüne ekolojik sorunların ölçeği giderek genişlemiştir. Önceden sorunlar veya ekolojik tahribat genellikle daha yerelken bugün iklim değişikliği, biyoçeşitliliğin azalması, tarım ilaçlarının kullanımı gibi daha bölgesel veya küreseldir (Harvey, 2015: 259). Kapitalizm özü gereği toplumsal süreçlerin hiçbirini metalaştırma dışında tutmamakta ve kapitalist gelişme seyri metalaştırma yönünde eğilim göstermektedir (Wallerstein, 2012: 17).

Metabolik bozulmadan kaynaklanan ekolojik krizin varlığı aynı zamanda ekolojiyi bir mücadele alanı haline getirmektedir. Fakat bu mücadele sınıf mücadelesiyle, kapitalist üretim tarzının yarattığı sınıfsal eşitsizliklerin ortadan kaldırılması adına edilen mücadele ile birdir. Çünkü toplumsal ve ekolojik eşitsizliklerin kökeni aynı üç noktaya dayanmaktadır (Çoban, 2013: 30). Bunlardan ilki toplumsal ve ekolojik eşitsizlikleri kimin yarattığıdır. Örneğin Filipinler’de kafes balıkçılığı endüstrisi çiftliklerinin inşa edilmesi için toplam orman örtüsünün üçte

¹³ Castree’ye göre doğanın metalaştırılmasının altı yolu vardır. Bunlar özelleştirme, devredilebilme, tekilleştirme soyutlama, değerlendirme ve yerini almadır (aktaran Çoban, 2018: 214).

ikisi yok edilmiştir (Heinrich Böll Stiftung Derneği, 2017: 12). İkincisi ekolojik eşitsizlikten zarar gören tarafın kim olduğudur. Anguelovski'nin aktardığını göre 1978'de New York'ta Love Kanalı seferberliğinde beyaz işçi sınıfı bölgelerindeki toksik kimyasal atıklarına karşı bir mücadele vererek 833 ailenin başka bir bölgeye taşınmasını sağlamıştı (2020: 57). Los Angeles'ta Afrikalı Amerikalılar'ın % 71'inden fazlası en kirli havaya sahip bölgede yaşamaktadır. Ayrıca çevresel düzenlemelerle ilgili karar alma komisyonlarında siyahilerin sistematik olarak dışlanması ve alınan kararların komisyon üyelerinin çıkarlarını yansıtacak yönde olması ekolojik ırkçılığın kurumsal olarak da işlediğini göstermektedir (Bullard, 1993 :17- 19). Üçüncüsü ise sermaye sınıfı sürdürülebilir kalkınma projeleriyle kendisini aklarken krizin etkilerini toplumsallaştırma çabasıdır. Sürdürülebilir kalkınma kavramının açıklanmasında bütünsel bir bakış açısı sunan merkez- çevre diyalektiği doğal kaynaklar üzerinde ekolojik emperyalizm tahlili yapmaya da olanak sağlamaktadır (bkz. Bölüm 2.2). Üçüncü Dünya ülkeleri merkez kapitalist ülkeler için zengin birer ham madde kaynağıdır. Sermaye karşısına çıkan fiziksel ve toplumsal engelleri aşmaya çalışırken küresel bir eşitsizlik yaratmaktadır. Kapitalizmin ilk yıllarında merkez ülkeler henüz kapitalistleşmemiş çevre ülkelerin emek gücünden faydalanmak için o coğrafyalarda plantasyon¹⁴ ve madencilik kampları gibi yeni üretim biçimleri icat etmiş ve buradan çıkan ürünleri merkeze ihraç ederek ciddi oranda kar sağlamıştır (Sweezy, 2009: 115). Merkez kapitalist ülkelerin ekolojik ayak izi çevre ülkelerin emeğini ve doğal kaynaklarını içermektedir (Clark ve Foster, 2009: 313).

Ekoloji ve sınıf mücadelesinin bir arada yürütülmesi ve anlamlılığı mekansal düzeyde somutlaşmaktadır. Kentler hem ekoloji hem sınıf mücadelesinin mekanları olarak bir sonraki bölümde değerlendirilecektir.

¹⁴ Plantasyonlar kahve ve kakao gibi ticari tarım ürünlerinin yetiştirildiği büyük çiftliklerdir. Latin Amerika ve Güneydoğu Asya gibi gelişmekte olan coğrafyalardaki Avrupa yayılmacılığıyla birlikte ortaya çıkmıştır (Marshall, 2005: 588). Örneğin plantasyon için Güneydoğu Asya'da yağmur ormanları yok edilerek, Endonezya'da ise Hollanda tarafından köylülerin topraklarına el konularak plantasyon alanları yaratılmıştır (Bernstein, 2009: 70).

2.4. KENTSEL EKOLOJİ

Ekolojik sorunların yerelden genel ve küresel bir ölçeğe doğru aldığı genişleme sürdürülebilir, ekolojik bir toplumsal düzenin nasıl mümkün olacağı sorusunu gündeme getirmektedir. Önceki bölümlerde de görüleceği üzere kalkınma, ekolojik tahribat ve modern kentler kapitalizme içkin unsurlardır. Bu noktada açıklanması gereken bugünün kapitalist kentinin özellikleri, bu özelliklerin sebep olduğu kentsel ekolojik sorunlar, olması gereken ekolojik durum ve bu sorunları aşacak toplumsal sistemin özellikleridir. Bu nedenle bu bölümde teorik bir açıklamayla birlikte modern kent unsurlarından bazı önemli başlıklara da (tarım, ulaşım, enerji ve ekolojik kirlilik gibi) değinilecektir. Kapitalizm nasıl devamlılığını sürdürmek için belirli aralıklarla yeniden yapılanma süreçlerine giriyorsa kent de buna uygun olarak tekrar yapılanmaktadır. Fakat kapitalist sistem gibi kentler de eşitsiz gelişmektedir. Lefebvre ise kentlerin öncesinde metaların üretildiği mekanlar olduğunu; fakat kapitalist yeniden yapılanma sürecindebizzat kentlerin metalaştığını söylemektedir. (Smith, 2005: 38-39; Şengül, 2011: 16). Heynen, Kaika ve Swyngedouw'un derlediği “*Şehirlerin Doğasında: Kentsel Politik Ekoloji ve Kent Metabolizmasının Siyaseti*” adlı kitapta yer alan “Kentsel Politik Ekoloji Manifestosu” hem kente dair politik ekolojik yaklaşım için hem de özel olarak bu çalışmanın tümü için anlamlı bir kaynaktır. Manifestoya göre kentleşmenin politik ekolojisi “ekonomik- politik veya kültürel güç ilişkilerini, kentsel süreçlerde “kimin/neyin kazandığı, kimlerin kim veya ne için para ödediği, gelişen eşitsiz süreçten kimin olumsuz anlamda etkilendiği” sorularını içerir (2006: 11).

1845 yılında Friedrich Engels tarafından yazılan *İngiltere’de Emekçi Sınıfların Durumu* kapitalizmin erken döneminde modern kente dair eleştirel bakış açısının öncüsüdür. Engels işçi sınıfının yoksulluğunun en yoğun ve gizlenemeyecek seviyede olduğunu, ilk kapitalistleşen ülke olan İngiltere’deki işçi sınıfı durumunun kapitalist gelişim seyri için önemli olduğunu ifade etmektedir (Engels, 1997). Her türlü rekabet ve sömürünün, çarpık kentleşmenin en yalın haliyle ortaya çıktığı kapitalizmin yerleşim yeri, Engels için büyük kentlerdir (Hobsbawm, 1997: 11).

...Her büyük kentte, işçi sınıfının üst üste yığıldığı bir ya da daha çok kenar mahalle var. Doğrudur, yoksulluk çoğu zaman zenginlerin saraylarına yakın arka sokaklarda oturur (...) Kentlerin en kötü mahallelerindeki en kötü evler;

genelde uzun bir sıra üzerine dizilmiş, tek ya da iki katlı, kiminin konut olarak kullanılan bodrumu da bulunan, çoğunca kural dışı yapılmış kulübelerdir (...) Londra'nın bazı kesimleri hariç, tüm İngiltere'de bir baştan öteki uca işçi sınıfı evidir. Sokaklarda genelde kaldırım yoktur, inişli yokuşlu, pis, çöp ve hayvan pisliği doludur; kanalizasyon ya da atık su kanalı yoktur; tam tersine yollar durgun, pis su birikintileriyle kaplıdır. Ayrıca kötü, karmakarışık yapılanma nedeniyle semtin hava akımı engellenmiştir... (Engels, 1997: 73).

Kentsel ekolojiyi Darwin ve Haeckel'i takip ederek analiz eden Chicago Okulu, kentin canlı bir varlık olduğunu, kent toplumunun da doğada ortaya çıkan rekabet ve uyum gibi benzer süreçlerden geçerek dengeye ulaştığını öne sürmektedir (Serter, 2013: 70). Farklı sınıfsal ve etnik özelliklere sahip gruplar rekabet ederek kentte kendi konumlarını belirlerler. Chicago Okulu'nun kentteki eşitsizliklerin rekabetten ve 'doğal olarak' ortaya çıktığı yönündeki fikirleri 1960'lara kadar hakimiyetini sürdürmüş olsa da kapitalist sisteme eleştirel olarak yaklaşan ve kenti bu yolla yorumlamaya çalışan fikirler sonraki süreçte daha fazla ön plana çıkmıştır (Erman, 2010: 35).

Kapitalizmle birlikte ortaya çıkan modern kentler aynı zamanda kır-kent kopuşu ve köylülüğün tasfiye edilmesi sürecine işaret etmektedir. Kapitalizm kendisinden önceki üretim tarzı olan feodalizmde var olan imkanlar üzerinde gelişmiştir. Bu süreci açıklayan kavram ise ilkel birikimdir (Bernstein, 2014: 40-41). Byres, ilkel birikim sürecini "varlıkların hırsızlık, yasal yollarla tahliye edilme veya değerine uygun bir şekilde satın alma gibi yollarla kapitalist olmayan sınıflardan kapitalist olma potansiyeli taşıyanlara devri" olarak tanımlamaktadır (2014: 144). Kapitalist sistem gereği emekçilerin emeklerini kullanabilecekleri tüm üretim araçlarından kopartılmış olması gerekmektedir. Üretim aracı toprak olan köylülerin topraklarına el koyulması ve köylülerin sanayideki iş gücü ihtiyacını karşılamaları için kentlere göç ettirilerek proleterleşmesi ilkel birikim sürecinin başlangıcıdır (Marks, 2015: 678-679). Kentler genişleyerek birinci derece tarım alanları sınırlarına ulaşmaktadır. Diğer yandan endüstriyel tarımla birlikte küçük ölçekli üreticilerin ürünlerinin fiyatı düşmektedir. Kentleşme ve inşaat sektöründeki büyüme tarım alanlarının rant değerini arttırmakta, böylece ürünü değersizleşen üreticiler arazilerini inşaat firmalarına satmaktadırlar. Bu durum alıcı ve satıcı arasında gönüllü işliyormuş gibi görünen fakat köylünün mülksüzleştiği ilkel birikim sürecidir (Harvey, 2004: 34).

Kentlerdeki nüfus yoğunluğu ve nüfusun sınıfsal karakteri kentteki ekolojik durumu da belirleyen unsurlardır. Kapitalizmin ilk yıllarından itibaren kent ve kır

nüfusu arasında oldukça fazla fark oluşmuştur. 2007 yılında ilk kez kent nüfusu kır nüfusunu geçmiştir (Ritchie ve Roser, 2019). Kentler sermayenin mekanları olmanın yanı sıra aynı zamanda ekolojik yıkımın da mekanı olmuştur. İlkel birikim süreci ve kentlerdeki nüfus değişimiyle ortaya çıkan ilk sorun barınma olmuştur. İlk dönem modern kapitalist kentlere bakıldığında fabrikaların civarlarında işçiler için konutlar inşa edilmiş ve “fabrika köyleri” kentin merkezini oluşturmuştur (Engels, 2003: 57). 1960’lara gelindiğinde kent merkezleri burjuvazi tarafından yeniden keşfedilmiş ve burada yaşayan işçi sınıfı tekrar yerlerinden edilme süreciyle karşılaşmıştır. Bu yüzden işçi sınıfı için ilkel birikimin bir diğer görünümünün kent merkezlerinde sanayisizleşme ve soylulaştırma süreci olduğu söylenebilir (Şen, 2011: 3). Sanayileşen kentleri sanayiden arındırmanın ve soylulaştırmanın yolu ise kentsel dönüşümle olmuştur. Kentsel dönüşümün piyasa mekanizması kurallarıyla işlemesi halihazırda ekolojik açıdan oldukça kırılganlaşmış olan kentler ve ekolojik tahribattan en çok zararı gören kent yoksullarının yaşamı için ciddi bir tehdit unsuru haline gelmiştir. Kent merkezlerinin işçi sınıfından “arındırılarak” özel şirketler ve kent yönetimi ortaklığıyla boş vakitlerin geçirileceği yeşil alan düzenlemelerinin yapılması, lüks konutlar ve kültürel aktivite merkezlerinin inşa edilmesiyle soylulaştırma süreci faaliyete geçirilmektedir (Smith, 2006: 23). Soylulaştırma sürecinde kentler neoliberal kapitalizmden paylarını her unsurunun metalaştırılmasıyla almaktadır (Kurtuluş, 2012:53). Soylulaştırma aynı zamanda toplumsal dönüşümün mekandaki iz düşümüdür (Smith ve Williams, 2015: 14). Kent, doğası gereği eşitsiz gelişmektedir ve ötelenen tüm kentsel tahribat “hemen başka bir mahallede, çoğunlukla en yakın mahallede tekrar ortaya çıkmaktadır” (Engels, 2003: 71).

Kentleşmeyle artan kır- kent nüfusundaki dengesizlik, tarım alanlarının işgali ve kentteki gıda ihtiyacını karşılamak için başvurulmuş endüstriyel tarım yöntemi kentsel ekolojinin zarar gördüğü, özellikle bu çalışmanın da konusu olan küçük kentlerde daha da belirginleşen, bir diğer alandır. Artan gıda talebi ve azalan tarım alanları arasındaki zıtlık, talebi karşılamak için endüstriyel tarım yöntemlerinin kullanılmasına sebep olmuştur. Kimyasal gübre kullanımı, genetiği değiştirilmiş tohumlar, artan makinalaşma ve enerji kullanımıyla birlikte ihtiyaç fazlası su kullanımı endüstriyel tarımın özellikleridir (Özkaya, 2013). Türkiye İstatistik

Kurumu' nun 2019 yılı Tarımsal İlaç Kullanımı istatistiklerine göre 2006- 2018 yılları arasında tarımsal ilaç kullanımı artmıştır. Shiva, üçüncü dünya ülkelerinde Dünya Bankası aracılığıyla uygulanan yapısal uyum programlarının bu ülkelerdeki tarımsal üretimin liberalleşmesinin sebebi olduğunu söylemektedir. Liberalleşme temel gıda ihtiyacını karşılayacak ürünlerin üretilmesinin engellenmesi ve bunlar yerine pamuk, buğday, mısır gibi ticari ürünlerin tarımının yapılması ile gerçekleşmektedir. Ticari ürün artışı temel gıda ürünlerinde fiyat yükselmesine ve bu da yoksulların gıda tüketiminin düşmesine sebep olmaktadır (2006: 14- 26). Organik tarımın yeterince verimli olmadığı, dünya çapında artan nüfusu beslemenin tek yolunun konvansiyonel yani çeşitli kimyasal gübrelerin kullanılmasıyla verimlilik artışı sağlayan tarımsal yöntemlerin kullanılması olduğu konusundaki yaygın görüşün aksine sağlıklı gıdaya erişimin mümkün olmamasının sebebi gelir dağılımındaki adaletsizlik ve Shiva'nın da bahsettiği gibi endüstriyel tarım ürünlerine verilen önceliktir (Aslan ve Demir, 2016: 162).

En kolay gözlenebilen kirliliklerden biri olan hava kirliliğinin sebepleri arasında sanayi, enerji ve ısı üretimi, orman ve arazilerin yakılması ve ulaşım sistemi sayılabilir (HBSD, 2017: 67). Ayrıca kirlilik oluşturan kaynaklardan havaya yayılan partikül maddeler solunum yoluyla akciğerlerden kana karışabilmektedir (Temiz Hava Hakkı Platformu, 2019). Hava kirliliği araştırmalarının sonuçları ekolojik eşitsizlik tespitinde önemli veriler içermektedir. Yoksul mahalleler sanayi ve yol inşaatı için sermaye tarafından daha çok tercih edilmektedir. Çünkü yoksulların karar alma süreçlerine müdahale edebilme ve siyasi etki sağlayabilme olanakları imkansızdır, sağladığı takdirde ise bastırılabilirler daha olanaklıdır (Hajat vd., 2015).

Daha önce tartışılan ulus devlet modelinin merkezi yönetim anlayışına paralel olarak ulaşım imkanları ulusal bazda gelişmişlik düzeyini belirleyen özelliklerden biridir. Ulaşım imkanları geliştikçe merkezi yönetimin ülkenin her yerine ulaşması mümkün olmaktadır. Ulaşım imkanlarının geliştirilmesindeki bir diğer önemli itici güç ise kent içinde veya kentler arası hammadde ve mamul madde taşınmasını kolaylaştırmaktır. Ulaşım, özellikle motorlu taşıt kullanımı, kentsel ekolojii ciddi bir boyutta tehdit etmektedir. Ulaşımı geliştirmek ve kolaylaştırmak adına yapılan yeni yollar, yol genişletme çalışmaları ve tüneller kentteki doğal alanların zarar görmesine, kentsel dokunun bozulmasına sebep olmaktadır. Örneğin dağların içinden

tünel geçebilmesi için mayın gibi patlayıcı maddelerle alan açılması ise hem dağ ekosistemini hem de partikül madde yayılma tehlikesi oluşturduğu için toplum sağlığını tehdit eden bir durumdur. Kentlerdeki öldürücü bir gaz olan karbon monoksit oranının %85-95'ini motorlu taşıtlar, bu oranın %90'ını ise otomobiller oluşturmaktadır (Elker, 2007: 54-55). Petrolün yakıt olarak kullanılmaya başlandığı son 150 yıldan önceki 7000 yıllık insanlık tarihinde doğal çevrenin şartları ile yerleşim alanları birbirlerine uyumlu bir şekilde gelişmiştir. Fosil yakıt tüketimiyle birlikte şekillenen ulaşım ise doğa ve insan arasındaki metabolik ilişkinin kırıldığı bir noktadır (Knoflacher ve Ocalır, 2011: 56). Ulaşımın doğaya verilen zarara alternatif olarak bisikletli ulaşımın teşvik önerilmektedir. Mevcut sistemde köklü bir değişikliğe gitmeden, sermayenin ve devletin çıkarları doğrultusunda üretilen çevre politikaları ekolojik tahribata çözüm olarak bireylerin tüketim davranışlarının değiştirilmesini önermektedir (Maniates, 2001: 39). Bunlardan en dikkat çeken ve son yıllarda yaygınlaşan da bisikletli ulaşım konusunda bireylerin 'bilinçlendirilmesidir'. Fakat kentteki diğer tüm unsurlar gibi ulaşımın sürdürülebilirlik de eşitsizliklerden bağımsız olarak sağlanamayacaktır. Bisikletli ulaşım için alt yapı hizmetleri genellikle orta-üst sınıfın yoğun olarak yaşadığı bölgelerde sağlanmaktadır. Kentin yoksullarının mekanlarında bisiklet yolu bir yana, kaldırım ve yaya geçidi görmek dahi mümkün olmamaktadır (Angus, 2019). Parra vd., alternatif bir ulaşımın en çok ihtiyaç duyan insanların alternatif ulaşım imkanlarından en az yararlananlar olduğunu ortaya koymaktadır. Örneğin Kolombiya'nın başkenti Bogota'da bisiklet yolu uzunluğu ortalama 444 metredir. Fakat bu rakam yoksul mahallelerde 315 metreye düşerken zengin mahallelerinde 1062 metreye kadar çıkmaktadır (2018: 63). Ulaşım hakkı otomobil ve bisiklet arasında bireysel tercihle değil toplu ulaşımın sürdürülebilir koşullarda sağlanmasıdır. Teşvik edilmesi gereken öncelik gerekli düzenlemelerin yapılarak toplu ulaşımın herkesi erişebilir kılmak ve ulaşımın da payını aldığı kent eşitsizliklerini çözüme kavuşturmak¹⁵.

¹⁵ Akın (2009) Türkiye'de bisikletli ulaşımın eğitilmiş, sportif, fiziksel güçlü erkek orta sınıfın ekolojik kaygılarıyla bütünleşen yeni ve kendi içinde eşitsizlikler barındıran bir tüketim alanı olduğunu söylemektedir(<https://www.a3haber.com/2020/01/15/sehir-hakini-savunmak-politik-bir-eglenec-degil-bilincli-ve-butunluklu-bir-mucadeleye-htiyac-var/> Erişim Tarihi: 08.05.2020). Ayrıca ABD'de 2001-2017 yılları arası Hanehalkı Seyahat Anketleri'ne dayanarak yapılan bir araştırmada ortaya konan sonuçlara göre bisiklet kullanımında erkekler kadınların üç katıdır (Buehler vd, 2020).

Yukarıda anlatılan, kent ekolojisini tahrip eden kirlilik çeşitlerinin çoğunun baş aktörü ise kömür ve petrol tüketimidir. Aslında sanayi devriminden bugüne gelen tarihsel süreci fosil yakıtlar tarihi olarak nitelendirmek de mümkündür. Kömür ve petrolün yer altından çıkarılması ve çıkarıldıktan sonra kullanılması süreci hem emek hem de doğa sömürsünü bir arada barındırmaktadır. Maden işçiliği geçmişten bugüne en tehlikeli işlerden biri olarak varlığını sürdürmektedir. Yenilenemez enerji kaynakları olarak fosil yakıtların kullanımı, yakılarak kullanılması sebebiyle, sera gazı emisyonunun dolayısıyla iklim değişikliğinin baş aktörüdür (Güner ve Turan, 2017: 49). Fosil yakıtlar Sanayi Devrimi'nden bu yana kapitalist gelişme için bir itici güç olmakla birlikte kullanımı hala yoğun olarak devam etmektedir (Ritchie ve Roser, 2020). Diğer yandan gelişmiş ülkelerin sanayilerindeki enerji ihtiyacı için petrol gibi fosil kaynaklar yönünden zengin az gelişmiş ülkelere uyguladıkları emperyal politikaların sebebini de oluşturmaktadır. Bu konuda bir diğer önemli nokta ise sanayi devrimiyle başlayan tarih boyunca enerji ihtiyacının egemen sınıfların hangi enerjiye ihtiyacı olduğu yönünde şekillenmiş olmasıdır (Başkaya, 2016: 99). Enerjiye ihtiyacın üretimin ve makine kullanımının artmasına paralel olarak artması ve 1970'lerdeki petrol krizinin yarattığı temkinsiz ortamla birlikte 80'li yıllara yenilenebilir enerji tartışmalarıyla girilmiştir (Seydioğulları, 2013: 20). Türkiye'de ve hukuki mevzuatların yeterli olmadığı diğer az gelişmiş ülkelerde yenilenebilir enerji oldukları iddiasıyla jeotermal enerji santralleri, hidroelektrik enerji santralleri inşa sürecine rastlanmaktadır. Hidro elektrik santrallerinin kurulum sürecinde tarım alanlarının yok edilmesiyle yerinden edilmeler doğa dostu bir enerji üretme yöntemi olmadığını göstermektedir. Aynı durum jeotermal enerji santralleri için de geçerlidir (Karababa, 2014: 36). Değişen enerji politikalarıyla birlikte yenilenebilir enerji bir piyasaya dönüşmüş, enerji şirketleri için yeni yatırım alanları ortaya çıkmıştır. Swingedouw (2005), bir ülkenin su varlıkları üzerine ürettiği politikaların o ülkenin neoliberal politikalarının izlenebileceği alanlardan biri olduğunu söylemektedir. Hidroelektrik santrallerinin kurulacağı bölgelerdeki ekolojik yıkıma karşılık devlet, sermayeye hukuki olarak imtiyazlar tanımakta, kolaylaştırıcı olmakta ve bu santrallerde üretilen enerji için alım garantileri vermektedir. Aynı zamanda bölge insanların müşterek kullanım alanı olan su varlıkları hidro elektrik santrallerle özelleştirilmekte ve müşterek kullanımı engellenmektedir. Türkiye'de yerel HES ve

JES protestoları da devlet ve sermaye iş birliğiyle yürütülen mülksüzleştirme stratejilerine karşı ekoloji mücadelesinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır.

Yaşamın temel gerekliliklerinden olan, kirlilikle karşı karşıya kalan bir diğer doğal kaynak ise sudur. Temiz içme suyunun temini ve atık yönetimindeki başarısızlık sebebiyle kirlenen su kaynakları toplum sağlığını tehdit eden unsurlardan biridir. Suyun özelleştirilerek metalaştırılması temiz suya erişimi daha da zorlaştırmaktadır. Davis, dünyanın en yoksul şehirlerinden biri olan Nairobi’de siyaseten belediye yönetimine yakın girişimcilerin belediyeye ait suyu şişeleyerek halka yüksek fiyattan sattığını, Darüssalam’ da ise Dünya Bankası’nın girişimiyle İngiliz bir firmaya devredilen su şebekelerinin su fiyatlarında artışlara sebep olduğunu aktarmaktadır (2007: 177). Suyun özelleşmesi yoksulluk ve susuzlukla mücadele eden coğrafyalarda çok daha belirgindir. Türkiye ise kişi başına düşen su miktarından dolayı su kıtlığı yaşayan bir ülkedir (DSİ, 2019). Atık su arıtma tesisi hizmeti Türkiye nüfusunun %34’üne, kanalizasyon hizmeti ise nüfusun yalnızca %68’ine verilebilmektedir. Bu oranlar Avrupa Birliği ülkeleri arasındaki en düşük orandır (İMO, 2009: 31). Su temel bir insan hakkı değil serbest piyasa koşullarında sunulan bir hizmete dönüşmüştür.

Doğa ile insanın girdiği ilişki biçimi toplumsal yaşamı ve onun niteliğini oluşturmaktadır (Marks, 2016: 770). Bugün doğa ve toplum arasındaki diyalektik ilişkiyi kapitalist üretim tarzı simgelemektedir (Demirer, 2015). Gelişmiş ve az gelişmiş ülkeler arasında uluslararası düzeyde ve bu ülkelerde ulusal çaptaki kentsel ekolojik yıkıma maruz kalmadaki eşitsizlikler düşünüldüğünde üretilen çözüm önerileri kapitalist sistemin analizini ve alternatif üretim tarzı tartışmasını içermelidir (Çoban, 2013: 246). Alternatif üretim tarzının tasviri ise doğa ve insan arasındaki karşılıklı ilişkiyi rasyonel bir biçimde sürdürebilecek, insan doğasına en uyumlu ve en az enerji harcanmasıyla mümkün olabilecek bir sistemdir. Ancak bu sistemle emeğin ve doğanın sömürüden kurtulması ve gerçek anlamda özgürleşmesi mümkün olabilecektir (Marks, 2016: 772). Ekolojik eşitsizliklerin sınıfsal niteliği çözüm yolunun sınıf mücadelesi ve ekolojik mücadelenin bir arada verilmesinin gerekliliğini göstermektedir.

Bu çalışma, Cittaslow oluşumuna dair eleştirel ve karşı bir öneri ile yaklaşmaktadır. Bu nedenle Cittaslow oluşumunun bir çözüm önerisi sunup sunmadığını sorgulamak adına Cittaslow'un ortaya çıkış süreci bir sonraki bölümde açıklanacaktır.

2.5. CITTASLOW

Kapitalizmin devamlılığı için sistemin rasyonel olmayan bir biçimde devamlı üretmesi ve kar hırsı sebebiyle krizlere olan yatkınlığı önceki bölümlerde ortaya konulmuştu. Kapitalizmin tarihsel gelişme sürecinde üretim için üretim mantığı ile yeni sömürü ve tüketim alanları yaratılmıştır. Bauman'ın deyişiyle kentler “mekan savaşının muharebe alanı” haline gelmiştir (Bauman, 2012: 28). Bu yüzden küreselleşme, yerelleşme ve bununla birlikte yerel yönetimlere verilen önemin artması birbirleri üzerinde tetikleyici bir etkiye sahiptir.

Kapitalist kalkınma politikaları kapitalizmin mekanı olarak kentler üzerinde de cisimleşmiştir. Neoliberalizmle birlikte değişen kalkınma paradigmasının izdüşümleri ise sürdürülebilir yerel kalkınma hedefindeki bir kentsel oluşumu olan Cittaslow' da görülebilmektedir. “Citta” İtalyanca şehir, “slow” ise yavaş anlamına gelmektedir. Cittaslow Uluslararası Ağı tarafından hazırlanan tüzüğün 4. Maddesinde Cittaslow'un bir marka değeri taşıdığı ve “Cittaslow” kullanımının başka bir dile çevrilmemesi gerektiği ifade edilmiştir (Cittaslow International Charter, 2017: 5). Türkçe literatürde Cittaslow için genellikle “yavaş şehir” ve “sakin şehir” olmak üzere iki ayrı kullanım vardır. İngilizce' de ise “slow city” kullanımı mevcuttur. Nitekim bu kullanımların tümü Cittaslow' un doğduğu “yavaş hareketi (slow movement)” nin de temel hareket noktalarına uygundur. Yavaş hareketler yavaş yemek, yavaş işletmecilik, yavaş para, yavaş turizm, yavaş seyahat, yavaş tasarım, yavaş eğitim, yavaş trafik olarak sınıflandırılmakla birlikte tüm bunlar mekânsal olarak yavaş şehirde somutlaşmaktadır (Ünal ve Zavalı, 2016: 894- 899). Fakat belirtmek gerekir ki bu somutluk uygulama somutluğu değil; tüm yavaş hareketleri çevreleyen bir mekânsal düzlem anlamında kullanılmaktadır. İlerleyen bölümlerde bu uygulamalara ters düşen eylemlere, sebepleriyle birlikte, değinilecektir.

Slow food hareketi, fast foodun antitezi olarak beslenmenin yalnızca doyma amacıyla yapılmadığını; yemeklerin nitelikli ve yerel ürünlerle yapılmasını ve geleneksel reçetelerin kaybolmasını önlemek için kurulan bir harekettir (Slow Food International; Petrini ve Padovini, 2011: 95). Ritzer'in (2011) "Toplumun McDonalddlaştırılması" metaforuyla tanımladığı bu sürece karşın slow food destekleyicileri İtalya'nın tarihi meydanlarından birinde açılacak olan ve şehrin dokusunu bozan McDonalds restoranını protesto etmişlerdir.

Cittaslow oluşumu kendisini küreselleşme karşıtı bir hareket olarak tanımlamaktadır. Pink, Cittaslow oluşumunu hem toplumsal hareket hem de yerel yönetim modeli olarak tanımlamaktadır (2008: 97). Cittaslow felsefesine göre küreselleşmenin etkisiyle kentler insanların güven içinde yaşadığı mekanlar olmaktan çıkıp hızlı yaşamayı ve tüketmeyi güdüleyen mekanlar olmuştur. Dönüşen kentsel mekan insanları doğadan koparmış, mutlu ve huzurlu bir yaşam biçiminden uzaklaştırmıştır (Cittaslow Türkiye). Bu sebeple Cittaslow kar amacı gütmeyen bir kuruluş olarak iyi yaşam kültürünü tanıtmaya ve yayma amacı taşımaktadır (CIC, 2017: 3). Aşağıda, tıpkı "Cittaslow" kullanımı gibi tescillenen ve başka şekilde kullanılmasının uygun görülmediği, Uluslararası Ağ tarafından belirlenen Cittaslow logosu yer almaktadır. "Yaşamın Kolay Olduğu Kentlerin Uluslararası Ağı" tanımının da yer aldığı şekilde tasarlanan bu logo genellikle yalnızca salyangoz çiziminin olduğu şekliyle de kullanılmaktadır.

Şekil 1: Cittaslow Logosu



Kaynak: (CIC, 2017 :28).

1999 yılında İtalya'nın dört şehrinin (Orvieto, Greve, Positano, Bra) belediye başkanlarının öncülüğünde 'insan eliyle ve dengesiz kalkınma anlayışı' sonucunda ortaya çıkan 'doğal olmayan' afetlere karşı sürdürülebilir bir kent manifestosu

yayınlanmıştır. Böylece “Yavaş Şehirler Birliği” resmi olarak kurulmuştur (Petrini ve Padovini, 2011: 157). Cittaslow logosunda yer alan salyangoz evini sırtında taşıyan ve yavaş hareket eden bir hayvandır. Bina simgeleri kent yaşamına dair bir eleştiri barındırırken yavaşlığın kentsel her unsurun planlanması hedefi salyangozla imgelenmiştir (Numanoğlu ve Güçer, 2018: 15). Salyangozun sırtındaki kent görüntüsü bu logoyu kullanan yani Cittaslow üyesi olmuş kentlerin yerel yönetimlerinin sorumluluk alanlarını temsil etmektedir (Polat, 2011). Kentler Cittaslow Birliği’ne üye olabilmek için belirlenen şartlar üzerinden puanlamaya tabi tutulmaktadır. Gerekliliklerin durumuna göre en az 1 en fazla 5 puan üzerinden puanlanmaktadır. Puanlama sonucu kriterler üzerinden en az 50 almış olmakla birlikte nüfusu en az 50.000 olan kentler Cittaslow ağına katılım için başvurabilmektedir. Fakat Cittaslow Uluslararası Ağı tarafından hazırlanan tüzükte uluslararası yönetim 50.000 üzeri nüfusu bulunan kentlerin başvurularını kabul etme hakkını saklı tutmaktadır (CIC, 2017). Üye olmak isteyen kentler bu şartları yerine getirdiğine dair bir dosya hazırlayarak öncelikle Cittaslow Ulusal Ağı’na başvurmaktadır. Başvurunun genel merkeze ödenmek üzere 600 Euro ücreti bulunmaktadır. Adaylığı kabul edilen kentin nüfusuna oranlanan senelik aidat ödeme yükümlülüğü vardır.¹⁶ Bir ülkede üç ve daha fazla Cittaslow kenti bulunduğu takdirde o ülke kendi ulusal ağını kurabilmektedir. Ulusal Ağ tarafından uygun görülen aday kentin dosyası genel merkeze gönderilmekte ve kentin üyeliği onaylanmaktadır. Bir ülkede ilk Cittaslow olan kent o ülkedeki diğer Cittaslow üyesi kentlerden ve aday kentlerden sorumludur (Cittaslow Türkiye). Bugün itibarıyla Türkiye’de 18 kent, Dünya’da ise 264 kent Cittaslow üyesidir. Cittaslow ağına başvurunun kabul edilmesi halinde kentte Cittaslow tüzüğünde belirtilmiş olan tanıtım ve uyum süreçlerinin yerel düzeydeki yürütücüleri belediye başkanlarıdır.

Sağlanması gereken yedi ana başlık altında yetmiş iki adet kriter bulunmaktadır. Belirlenen şartlar arasında bazılarının kentte zorunlu olarak

¹⁶ Nüfusu 1.000 ve altı olan kentlerin ödemesi gereken senelik aidat: 600 Eurodur.

Nüfusu 1.000- 5.000 olan kentlerin ödemesi gereken senelik aidat: 750 Euro

Nüfusu 5.000- 15.000 olan kentlerin ödemesi gereken senelik aidat: 1.500 Euro

Nüfusu 15.000- 30.000 olan kentlerin ödemesi gereken senelik aidat: 2.500 Euro

Nüfusu 30.000 ve daha fazla olan kentlerin ödemesi gereken senelik aidat: 3.500 Euro (CIC, 2017: 25).

bulunması beklenmektedir. Aşağıdaki tabloda belirlenen ana başlıklar altında zorunlu olarak sağlanması gereken kriterler belirtilmektedir.

Tablo 1: Cittaslow Uluslararası Ağı Tarafından Belirlenen Kriterler

Ana Başlıklar	Alt Başlıklar
Çevre Politikaları	Hava ve su kirliliği oranlarının yasal olarak belirlenen parametrelerin altında olması. Katı atık ayrıştırma sisteminin bulunması. Atık su arıtma sisteminin bulunması. Işık kirliliğinin önlenmesi.
Altyapı Politikaları	Bisiklet yollarının motorlu taşıt yollarıyla karşılaştırılması. Şahsi araç kullanımını azaltmaya yönelik ulaşım planları. Bedensel dezavantajlı bireylere yönelik mimari tasarımlar. Aile hayatı ve hamile kadınlar için girişimler. Şehir dışında çalışanların oranı.
Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları	Kentin direnci için planlama. Kente ait değerlerin iyileştirilmesi. Marjinal alanların tekrar değerlendirilmesi, kullanılabilir hale getirilmesi. Şehir sakinlerine ve turistlere yönelik hizmetlerin geliştirilmesinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanılması. Sürdürülebilir mimari için hizmet masası oluşturulması. Yerel ürünlerin ticarileşmesi için alanların yaratılması. Doğal ve yerel alışveriş merkezlerinin yaratılması. Verimli bitkiler ve meyve ağaçları ile kentteki ortak kullanım alanlarının yeşillendirilmesi.
Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlara Yönelik Politikalar	El yapımı ürünlerin korunması ve bu ürünlerin değerinin artırılması. Kentin çeperinde yaşayan kişilerin kentsel hizmetlere ulaşımında iyileştirme. Kamuya ait gıda işletmelerinde organik ürünlerin kullanılması. Otel kapasitelerinin artırılması.

Ana Başlıklar	Alt Başlıklar
Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim Planları	Turistler için iyi karşılama. Kent sakinlerine Cittaslow hakkında eğitim verilmesi.
Sosyal Uyum	Bu başlık farklı kültürlerin bütünleşmesini, politikaya katılımını, yoksulluk ve ayrımcılık karşıtı çalışmaları içermektedir. Fakat sosyal uyum başlığında sağlanması gereken zorunlu şart yoktur. ¹⁷
Ortaklıklar	Slow food etkinliklerine, kampanyalarını desteklemek ve geliştirmekte olan ülkelerle yapılan eşleştirme projelerinde iş birliği yapmak.

Kaynak: <https://cittaslowturkiye.org/uyelik-sureci-ve-kriterler/> (Erişim Tarihi: 01.05.2020).

Cittaslow oluşumunun tespitleri, hedefleri ve uygulamaları arasında belirgin çelişkiler mevcuttur. Öncelikle Cittaslow’ un küreselleşme karşıtlığı aşıkardır. Fakat küreselleşmeye yönelik eleştirilerinin hiçbirinde küreselleşmenin ana evreni olan kapitalist sistemin eleştirisi yer almamaktadır. Küreselleşmeye yeni bir tarihsel çağ, yeni bir toplumsal yapı, bir anda her şeyi değiştiren ve kötüye çeviren bir sihirli değnek özelliği atfedilmektedir. Ekolojik tahribatın telafi edilmesi ve sürdürülebilir bir ekolojik düzen kurma yolunda mevcut toplumsal sisteme dair bir eleştiri getirmemek bu konuya dair kalıcı çözüm önerilerini dışlamaktadır. Sisteme dair bir eleştiri vermemek kentlerin ayakta kalabilmek ve bunu sürdürebilmek için Tablo 1’de belirtilen şartlardan yalnızca kent ekonomisini güçlendirecek olanlara yönelmeleri; çevre ve altyapı gibi unsurları es geçebilme tehlikesini barındırmaktadır. Bu durumda Cittaslow oluşumu manipüle edilme tehlikesi taşımaktadır (Gülbandılar, 2015: 10). Cittaslow kriterleri Birleşmiş Milletler tarafından belirlenen sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle oldukça uyumlu olup, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine de sahip çıkmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma hedeflerinde yerellik ve yönetim ilkeleri sermayenin 1980 sonrası birikim stratejisini yansıtırken Cittaslow’ un kentsel bir yönetim modeli olduğunu da göstermektedir.

¹⁷ Cittaslow adayı kentler için farklı etnik kökenli insanların yaşadığı mahallelerin nüfus yoğunluğu önemlidir. Farklı etnik kökenli insanların mahallelerinin nüfus yoğunluğu diğer mahallelere göre daha fazlaysa yerel yönetimin entegrasyon uygulamasının başarısız olduğu kabul edilmekte ve düşük puan alınmasına sebep olmaktadır (<https://cittaslowturkiye.org/uyelik-sureci-ve-kriterler/> Erişim Tarihi: 07.05.2020).

Sürdürülebilir yerel kalkınmada tüm Cittaslow üyesi kentlerin ortaklaştığı alan turizmdir. Turizm gelişmekte olan birçok ülkenin en kârlı sektörlerinden biridir. Turizmin yerel kalkınmaya katkısı yerel ekonomileri çeşitlendirme ve geçici istihdam yaratmasıdır (Önez Çetin, 2012: 100). Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'ne göre turizmin gelişmesinde kilit bir yere sahip olan doğal kaynakların korunması ve yerelin sosyo- kültürel özelliklerinin sürdürülmesi turizmi de sürdürülebilir kılmaktadır (UNWTO, 2005). Fakat turizmin, özellikle yerel mekanlarda daha da belirgin olan, özelliği emek ve doğanın sömürüsüyle birlikte kentin yoksullarından koparılan toprakların rantı açılmasıdır (Tezcan ve Penbecioğlu, 2010; Kurşuncu, 2014: 32). Doğa üzerindeki belirgin sorun turistik bölgelerde ortaya çıkan alt yapı ve su kaynakları sorunudur. Yılın belli dönemlerinde nüfus yoğunluğu artan yerel mekanların alt yapıları bu yoğunluğu kaldıramayan kentlerde atık sorunu ortaya çıkmakla birlikte turizmle birlikte gelen ekstra nüfus duş, yüzme havuzu gibi etkenler su kaynaklarını tahrip etmektedir. Bir diğer yandan turizm çağrı üzerine, geçici, istikrarsız, güvencesiz ve düşük ücretli bir iş koludur (ILO, 2010). Turizmin kârlı bir sektör olması ve sermayeyi çekmesi sürdürülebilirlik fikri ile kapitalizm arasındaki uzlaşmaz çelişkinin derinliğini ve imkansızlığını ispatlamaktadır. Kentlerin turizme olan doğal yatkınlıklarıyla birlikte Cittaslow, ulus altı düzeyde yerel kentlere marka değeri atfetmekte, ziyaretçilere sunulan 'otantik' tatil deneyimini Cittaslow markasıyla güvence altına almaktadır.

Önceki bölümlerde küresel kapitalizmin dünya çapında eşitsiz gelişmesi sürdürülebilir kalkınma ve ekoloji bağlamında tartışılmıştır. Konumlandığı yer küreselleşme karşıtı bir zemin olsa da kapitalist sistemin kalkınma anlayışıyla çözüm arayışında olan Cittaslow'un kendi içinde oluşturduğu uluslararası ağdaki eşitsiz gelişimi sonraki bölümlerde ortaya koyulacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DÜNYADA CITTASLOW KENTLERİ

Bu bölümde öncelikle dünyada Cittaslow kentlerinin ortaya çıkışı ve gelişimi üzerinde durulacaktır. Ardından ise bu kentler sürdürülebilir yerel kalkınma ve kentsel ekoloji tartışmaları bağlamında irdelenecektir. Cittaslow kentlerinde yapılan saha araştırmaları üzerinde durularak, literatür taraması ışığında dünya kentlerindeki Cittaslow uygulamaları incelenecektir.

3.1. DÜNYADA CITTASLOW KENTLERİNİN ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ

1999 yılında İtalya'nın dört şehrinin (Orvieto, Greve, Positano, Bra) belediye başkanlarının öncülüğünde 'insan eliyle ve dengesiz kalkınma anlayışı' sonucunda ortaya çıkan 'doğal olmayan' afetlere karşı sürdürülebilir bir kent manifestosu yayınlanmıştır. Böylece "Cittaslow Birliği" resmi olarak kurulmuştur (Petrini ve Padovini, 2011: 157).

Tablo 2: Ülkelerin Cittaslow Üyesi Kentleri

Ülkeler	Ülkelerin Cittaslow Üyesi Kentleri
Amerika Birleşik Devletleri	Sonoma Valley, Fairfax, Sebastopol
Almanya	Bad Essen, Bad Schussenried, Berching, Bischofsheim, Blieskastel, Deidesheim, Hersbruck, Lüdinghausen, Meldorf, Nördlingen, Penzlin, Spalt, Überlingen, Waldkirch, Wirsberg, Schneverdingen, Maikammer, Bad Wimpfen, Schwetzingen, Zwingenberg
Avustralya	Goolwa, Katomba, Yea
Avusturya	Horn, Enns, Hartberg
Belçika	Chaufontaine, Enghien, Estinnes, Evere,

Ülkeler	Ülkelerin Cittaslow Üyesi Kentleri
	Lens, MaaseikSilly.
Birleşik Krallık	Aylsham, Norfolk, Berwick-upon-Tweed, Diss, Ludlow, Mold, Perth, Cockermouth, Sturminster Newton
Danimarka	Svendborg, Mariagerfjord
Finlandiya	Kristinestad
Fransa	Blanquefortb, Créon, Labastided D'Armagnac, Loix, Mirande, Saint Antonin Noble Val Segonzac, Valmondois, Simorre, Samatan
Güney Afrika	Sedgefield
Güney Kore	Cheongsan Island, Jeungdo, Damyang, Akyangtown of Hadong, Jangheungcounty
Hollanda	Alphen-Chaam, Bellingwedde, Borger- Odoorn, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Heerde, Midden-Delfland, Vaals, Vianen, Vlagtwedde
İspanya	Balmaseda, Begues, Begur, Lekeitio, Morella, Mungia, Pals, Rubielos de Mora.
İsviçre	Mendrisio
İsveç	Falköping
İtalya	Abbiategrosso, Acqualagna, Acquapendente, Altomonte, Amalfi, Amelia, Anghiari, Asolo, Barga, Bazzano, Borgo Valdi Taro, Bra, Brisighella, Bucine, Caiazzo, Capalbio, Casalbeltrame, Castel, Campagnano, Castelnovonè Monti, Castelnuevo

Ülkeler	Ülkelerin Cittaslow Üyesi Kentleri
	Berardenga, Castel San Pietro Terme, Castiglione Olona Castiglione in Teverina, Cerreto Sannita, Chiavenna, Chiaverano, Cisternino, Cittadella Pieve, Città Sant'Angelo, Civitella in Valdi Chiana, Controguerra, Cutigliano, Fontanellato, Francavilla al Mare, Galeata, Giuliano Teatino, Gravina in Puglia, Greve in Chianti, Grumes, Guardiagrele, Levanto, Marradi, Massa Marittima, Monte Castellodi Vibio, Montefalco, Morimondo, Novellara, Orsaradi Puglia, Orvieto, Pellegrino, Parmense, Penne, Pianella, Pollica, Positano, Pratovecchio-Stia, Preci, Ribera, Salorno, San Gemini, San Miniato, San Potito, Sannitico, Sant'Agatha di Puglia, Santarcangelo di Romagna, San Vincenzo, Santa Sofia, Scandiano, Sperlonga, Suvereto, Tegliolo, Termoli, Tirano, Todi, Tolfra, Torgiano, Trani, Travacò Siccomario, Trevi, Turbigo, Vigarano Mainarda, Zibello.
Japonya	Kesennuma
Kanada	Cowichan, Naramata, Wolfville, Lac-Mégantic
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	Geçitkale, Lefke, Mehmetçik, Yeni Boğaziçi
Norveç	Eidskog, Levanger, Sokndal, Ulvik
Polonya	Barczewo, Bartoszyce, Biskupiec, Bisztynek, Działdowo, DobrzeMiasto, Goldap, Górowo Iławeckie, Jeziorany, Kalety, Lidzbark, Lidzbark Warminski, Lubawa, Murowana Goślina, Nidzica, NoweMiastoLubawskie, Nowy Dwór Gdański, Orneta, Olsztynek,

Ülkeler	Ülkelerin Cittaslow Üyesi Kentleri
	Pasym, Prudnik, Rejowiec Fabryczny, Reszel, Ryn, Sępapol.
Portekiz	Lagos, Sao Bras de Alportel, Silves, Tavira, Viana Do Castelo, Vizela.
Yeni Zelanda	Matakana
Tayvan	Dalin, Fonglin, Nanzhuang, Sanyi
Türkiye	Akyaka, Eğirdir, Gerze, Gökçeada, Göynük, Halfeti, Mudurnu, Perşembe, Seferihisar, Şavşat, Taraklı, Uzundere, Köyceğiz, Vize, Yalvaç, Yenipazar, Güzöl

Kaynak: Cittaslow.org ve Keleş, 2019: 29'dan derlenmiştir.

Tablo 2'den de anlaşılacağı üzere Mayıs 2020 itibariyle Dünyada 264 kent Cittaslow üyesidir. Bu kentler Avrupa kıtasında yoğunluk göstermektedir. Cittaslow'un doğduğu ülkenin İtalya olmasından dolayı bu durum şaşırtıcı değildir. Cittaslow Ağı'nın kriterleri tüm kentler için aynı geçerlilikte olsa da Avrupa kıtası; ABD, Birleşik Krallık, Kanada, Yeni Zelanda gibi Avrupa dışındaki gelişmiş ülkeler ve az gelişmiş ülkeler olmak üzere genel hatlarıyla üç farklı Cittaslow ağı sürecinden bahsedilebilir.

İtalya Anayasasının 5.maddesine ve 5. Bölümüne göre İtalya'da yerel yönetimlere özerklik tanınmıştır. Büyüklük sırasına göre komün, il, metropol kent ve bölgeler olarak tanımlanan yerel yönetimler kendi mali kaynaklarını oluşturma ve harcama konusunda merkezi yönetimden bağımsızdır (Erginay, 1951: 778). İtalya'nın Cittaslow üyesi kentlerinin hepsi en küçük idari birim olarak tanımlanan "komün" statüsündedir. Yerel yönetimlerin merkezi yönetimden özerk olmaları bir yerel yönetim modeli olarak Cittaslow için uygun koşulları sağlamaktadır. İtalya'da Cittaslow olan komünlerin hem yüz ölçümlerinin küçük olması hem de nüfuslarının az olması hedeflerinin gerçekleşmesi için mali kaynak yaratımında, hedeflerin uygulanmasında ve devamlılığının sağlanmasında olumlu etkenlerdir. Özellikle Türkiye'deki Cittaslow üyesi kentlerin idari statüleri ve yerel yönetim modeli

Cittaslow'un yerel yönetimler düzeyinde farklılaşmasına sebep olmasına beşinci bölümde ayrıntılı bir şekilde değinilecektir.

Cittaslow İtalya, dolayısıyla Avrupa kıtası, merkezli bir kentsel ağ olduğu için Avrupa'daki gelişim seyri önemlidir. Birleşmiş Milletler'in nüfus projeksiyonlarına göre diğer tüm kıtalarda nüfus artışı beklenirken Avrupa kıtası nüfus artışının azalacağı tek kıtadır. 2020 yılı itibariyle 747 milyon civarında olan Avrupa nüfusunun 2060 yılında 688 milyon olması beklenmektedir (Roser, 2019). Nüfus yoğunluğu da aynı oranda azalmakta olduğundan Cittaslow gibi bir oluşumu doğuran koşullar tek başına nüfus artışının sebep olduğu ekolojik ve bireysel tahribat veya küreselleşmeyle birlikte gelen tek tip kültür yaratımı olmayacaktır. Hatta Radstorm tarafından Cittaslow felsefesinin "erdemli bir küreselleşme" tasarladığı da dile getirilmiştir. Örneğin küreselleşmenin bir getirisi olarak yerel ürünlerin pazara ulaşması ve küresel piyasada satışa sunulması kolaylaşmıştır (2011: 105). Neoliberal kapitalizmle birlikte ekonomik, politik ve kültürel hegemonyanın ABD'ye geçişine karşın, Cittaslow'u, Avrupa'dan yükselen alternatif, farklı, "bozulmamış ve huzurlu" bir kırsal deneyime ve bireysel tatmine daha elverişli bir kent modeli olarak değerlendirmek yanlış olmayacaktır. Gündüz'ün de belirttiği gibi Cittaslow "post-Washington" döneminin, yani tek tip ABD hegemonyasına karşı "çok merkezli" bir politika anlayışının kentsel ürünü olarak kabul edilebilir (2012:192). Cittaslow'un ortaya çıkışı ve uygulaması İtalya gibi diğer Avrupa ülkelerinde ekonomik kalkınma ve ekoloji arasındaki zıtlığı birbirine daha uyumlu hale getiren, doğal ve yerel unsurların ekonomik kalkınmanın aracı olabileceği şeklinde olmuştur.

3.2. SÜRDÜRÜLEBİLİR YEREL KALKINMA VE KENTSEL EKOLOJİ BAĞLAMINDA DÜNYADA CITTASLOW

Sürdürülebilir kalkınma, Cittaslow üyesi kentlerin gelişiminde temel ilke olarak kabul edilmektedir. Sürdürülebilir kalkınmanın Cittaslow kentlerindeki etkinliğinin amacı kentin doğal kaynaklarının adil ve kârlı bir ekonomik kalkınmanın aracı olmasıdır (Mayer ve Knox, 2016: 321). Kentlerin kendilerine ait atıl duran fakat güçlendirildiğinde ve geliştirildiğinde pazarlanabilir hale gelen -tarihi, doğal ve beşeri varlıklar gibi- kimi unsurları sürdürülebilir kalkınma ilkelerinin öncülüğünde Cittaslow etiketiyle ön plana çıkarılmaktadır (Zawadzka, 2017: 104). Kentler bu

özellikler üzerinden yeni bir kimlik kazanırken bu kimliklerle birlikte diğer kentlerle rekabet edecekleri bir sisteme gönüllü olarak entegre olurlar. Cittaslow üyeliğiyle kentlerde inşa edilen yerel nitelikli kimlikler, küresel bir evrende kentlerin yarışacakları kulvarlar halindedir. Kırsal bölgelerde kalkınma için seçeneklerin sınırlı olması ve neoliberal kapitalizmle birlikte hizmet ve tüketim sektörünün kamçılanması, yerel ekonomilerin yeniden yapılandırılması sonucu politikalar üretilmiştir (Mair, 2008: 2). Bu zeminde Türkiye’de olduğu gibi tüm dünyada Cittaslow üyesi kentlerin ortak özelliği turizme teşvik edilmesidir.

Sedgefield nüfusu 8404 olan ve Güney Afrika’da yer alan bir sahil kasabasıdır. Sedgefield Cittaslow’a dahil olduğu 2012 yılı öncesinde uluslararası ağ tarafından belirlenmiş olan zorunlu kriterlerin çoğunluğunu sağlamaktaydı. Yoksulluğu azaltma programları kapsamında Güney Afrika bölgesinin ilk ve Mayıs 2020 itibarıyla tek Cittaslow üyesi kentidir. Özellikle Cittaslow’a üye olmadan önce de çevre ve altyapı başlıklarındaki kriterler belediye ve profesyonel çevreciler tarafından yoğun bir şekilde denetlenmekteydi. Cittaslow’un yerel halk ve bürokratik paydaşların iş birliğinde gerçekleşen bir kalkınma modeli hedeflemesine rağmen Sedgefield pratiği bu hedefin gerçekleşmediğini göstermektedir. Sedgefield’in nüfusunun çoğunu 55 yaş ve üzeri, emekli, beyaz, orta-üst sınıfın oluşturmaktadır. Kentte Cittaslow tarafından kesin olarak karşı olunan fast food restoranları ve yerel kimliği tahrip edici diğer tüketim unsurları yoğun olarak yer almaktadır. Bunun sebebi kentteki rekabetin canlı tutulmasının hedeflenmesi olarak tespit edilmiştir. Sedgefield bir üçüncü dünya ülkesinin Cittaslow üyesi kenti olarak turizm yoluyla yerinden edilme tehlikesiyle karşı karşıyadır (Donaldson, 2018: 115).

Yeni Zelanda’nın Matakana kasabası 288 kişilik nüfusu ile ülkesindeki tek Cittaslow üyesi kenttir. Tıpkı Sedgefield gibi Matakana’nın da Cittaslow üyesi olduğu 2007 senesinden önce kriterlerin çoğunun “Matakana’nın doğal bir parçası” olduğu ifade edilmektedir. Bu yüzden Matakana’nın yerel halkı İtalya merkezli bir oluşumun Yeni Zelanda’ya kadar ulaşmasını “Avrupa’dan kültür ihraç etme” olarak yorumlayarak oldukça olumsuz karşılamışlar ve kentlerine verilecek olan Cittaslow etiketini kabullenmekte zorlanmışlardır (Semmens ve Freeman, 2012). İsveç’in Falköping kentinde ise yerel halk Cittaslow’a aktarılan kaynakların başka şekillerde çok daha faydalı bir biçimde kullanılabileceğini ifade ederek Falköping’in Cittaslow

olmasını reddettiklerini ifade etmektedir. Kentteki Cittaslow temsilcilerinin devamlı olarak katılmak durumunda olduğu uluslararası toplantıların anlamsız olduğu, belediye yetkililerinin asıl sorumluluğunun eğitim ve sağlık temel hizmetlerin karşılanması olduğunu ifade etmektedir. (Gülbandılar, 2015: 12).

Cittaslow' un felsefesini tartışan Sohn vd., 1950 yılındaki Kore Savaşı'ndan sonra Güney Kore'nin 60 yıllık kalkınma öyküsünde başarılı olduğunu fakat kalkınma hızının doğaya, geleneğe ve topluma olumsuz etkileri olduğunu ifade etmektedir. Bu yüzden Cittaslow'a, Uzakdoğu felsefesine referansla, mistik bir anlam yüklemiş, hayatın sırrını yalnızca tanrının bildiği "yavaş" ve "kıvrımlı" bir yerde gizli olduğunu ifade etmektedir. Cittaslow'la birlikte yaşam daha "olgun" ve "derin" bir anlam kazanmaktadır (2015: 23). Küresel kapitalizme karşı ise sürdürülebilir bir yavaş kapitalizm modeliyle büyümenin yavaş ve emin adımlarla gerçekleşmesi akabinde yaşamdan zevk alınacağı, hayatın sırrının da zevk alınan bir yaşam biçimi olduğu öne sürülmektedir. (2015: 163). Cho'nun Güney Kore'nin Cittaslow üyesi olan Hadong-gun ve Busan kentlerinde yaptığı araştırmaya göre 20.yüzyılın ekonomik kalkınma hamlelerinin kentler üzerindeki yıkıcı etkileri sebebiyle Güney Kore'de ulus altı yerel kalkınma eşitsiz gelişmiş; bu durum yerel mekan üzerinde ekolojik tahribat, toplumsal uyumsuzluk gibi etkilere sebep olmuştur. Cittaslow'un gelişmesini sağlayan bu koşullar yerel halk için yaşam kalitesinin yükselmesi vaadinde bulunmaktadır. Kent sakinlerinin refahı için gerekli olan şartlar eğitim, ulaşım, sağlık ve alt yapı hizmetlerinin ideal oranda sağlanması gerekmektedir. Cho' nun araştırmasında Güney Kore'deki Cittaslow kentleri ve Cittaslow olmayan kentler karşılaştırılmış; Cittaslow üyesi kentlerde sağlık, eğitim hizmetlerinin ve ekonomik koşulların yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Cho, 2011).

İspanya'daki Cittaslow üyesi kentlerdeki sürecin yürütücüleri Cittaslow'a özgün bir bağlam yaratarak kalkınmanın değil yerel halkın yaşam kalitesini arttırma, markalaşma ve pazarlama stratejilerine karşı koyma hedefinde olduklarını ifade etmektedirler. Cittaslow'un yerel kalkınma ve pazarlama ilkeleri İspanya'da uygulanmasa da yetkililer Cittaslow'a katılmanın destek ve hesap verebilirlik konularında faydalı olduğunu düşünmektedirler (Pink vd., 2015: 332).

Senetra ve Ivaniuk, Polonya'nın Cittaslow üyesi kentlerinde, uluslararası düzeyde iş birliği sağlayan bir ağı katılmanın 2010- 2016 yılları arasında sosyo-ekonomik etkilerini araştırmıştır. Bu çalışmaya göre Polonya'nın Cittaslow üyesi kentleri arasında büyüme potansiyelleri ve sosyo-ekonomik durumu açısından belirgin farklar bulunmaktadır. Diğer yandan Cittaslow üyeliği kentin Avrupa Birliği'nden fon alabilmesini kolaylaştırdığı için avantaj olarak görülmektedir (2020: 12). Zawadska, Cittaslow kimliğinin Polonya kentlerinin sakinlerine aktarılamadığını, "kent sakinlerine dair bir mesaj içermeyi"; Cittaslow Uluslararası Ağı'nın ve diğer ulusal ağların internet sitelerinin, Twitter, Facebook, Youtube gibi paylaşım sitelerindeki profillerinde yeterince güncel haberler, kent tanıtımını yapan yazılar, fotoğraflar ve kente dair veriler yer almadığını ifade etmektedir (2018: 53-55). Zawadska'nın tespitinin ışığında Cittaslow manifestosunda da yer alan "teknolojinin imkanlarından faydalanma" ilkesinin ve hedefinin her yönüyle sağlanamadığı Cittaslow kentlerinin tümünün internet sitelerinde ve sosyal paylaşım sitesi profillerinde görülebilmektedir. Jaszczak vd. ise sürdürülebilir kentleşmenin ulaşım aracı olarak tanımlanan bisikletli ulaşım için Polonya'nın Cittaslow kentlerinde yeterli düzenlemenin yapılmadığını, bisiklet yollarının birbirleriyle bağlantılı olmadığı, bisiklet sürücüleri tarafından bu mekanlarda bisiklet sürmenin güvenli olmadığını ifade edildiğini söylemektedir (2020: 19).

Mayer ve Knox'un Almanya'nın Cittaslow üyesi olan kentleri Hersbruck ve Waldkirch'de yaptığı araştırmaya göre bu kentlerde Cittaslow uygulamaları üç temelde şekillenmiştir. Bunlar yerel çevre örgütlerinin, Cittaslow komitesinin, yerel yönetimin ve çiftçilerin ortaklaştığı mera alanlarını koruma ve çiftçilerin ürünlerinin aracısız satılmasını sağlama, yerel elma bahçelerinin korunması, doğal meyve suyu yapılması ve pazarlanması, ormanların daha iyi (örneğin mobilya yapımı, odun ateşinde yemek pişirme) kullanılmasını sağlamaktır. Waldkirch de ise dikkat çeken ilk etkinlik harabe bir evin restore edilmesi ve kamusal bir alana dönüştürülmesidir. Restorasyonu için 900.000 Euro harcanan "Red House" a tüm mahalle için yemek hazırlanan bir topluluk mutfak alanı ve yerel pazar inşa edilmiştir. Mayer ve Knox bu restorasyon ve canlandırma sonrası Waldkirch'de suç oranlarının azaldığını, kentin farklı etnik grupları arasında daha güçlü bağlar inşa edildiğini; Waldkirch'in Cittaslow olma sürecinin "sosyal sürdürülebilirlik" üzerine kurulduğunu ifade

etmektedir. “Yakınlık yoluyla yaşam kalitesini arttırma” adı altında yürütülen kentin kilisesini, sivil toplum örgütlerini, Cittaslow temsilcilerini, işletme sahiplerini vb. içeren homojen bir topluluk yaratma çabası sosyal sermayeyi geliştirme çabası içermektedir (2016: 328- 331).

İnce’nin, Kuzey Kıbrıs’ın 2016 yılında Cittaslow olan kenti Mehmetçik’te yaptığı araştırmaya göre, yerel halkın Cittaslow’la ilgili olumlu görüşleri olmasına karşın en temel kriterlerden olan çevre ve altyapı düzenlemeleri yetersiz görülmektedir (2019: 213). İnce vd.’nin (2020) Kuzey Kıbrıs’ın tüm Cittaslow kentlerini içeren bir diğer çalışmasında ise altyapı çalışmaları için yeterli kaynak ayrılmadığı, kentlerin korunmasında turizmin olumsuz etkisine karşın paydaşlar arasında eşit sorumluluk dağılımının yapılmasının önemi vurgulanmıştır.

Japonya’nın Kesennuma kenti 2011 yılındaki tsunami ve depremde büyük oranda hasar görmüştür. Bu yüzden Kesennuma için Cittaslow, kentin baştan inşası ve dayanıklılığını tekrar tesis etme konusunda yerel sermaye yeniden yapılandırılırken bir araç olmuştur (Shao vd., 2016: 123). Yerel halkın Cittaslow’la ilgili bütünlüklü bir bilgi birikimi olmasa da kentin kalkınması için gıda ve özellikle balık gibi yerel ürünlerin pazarlanmasında Cittaslow’un marka değeri avantaj sağlamıştır (B. Walker ve J. Lee, 2019: 120, 124).

Cittaslow’un ve tüm yavaş yaşam hareketlerinin çıkış noktası sanayileşmeyle birlikte günlük yaşamda artan ve insanın kendi özüne yabancılaşmasına sebep olan hızlı yaşamdır (Petrini ve Padovani, 2011). Buna karşılık yukarıda verilen Cittaslow uygulaması örneklerinde de görüldüğü gibi hızlı yaşamın, kentlerin ve kırsal mekanların tahribinin arkasında yatan etken kapitalist üretim tarzı ve kentleşme biçimlerindeki farklılıktır. Cittaslow uygulamaları ve felsefesi tespitlerinde bu etkeni verili bir koşul olarak kabul ederek analiz birimi yapmaktan kaçınmakta ve bu yüzden İtalya dışında bir mekan için kalkınma reçetesi veyahut kültürün ve kırsal alanların korunmasına yönelik planlarda başarılı olamamaktadır. Bir sonraki bölümde Türkiye’de Cittaslow başlığı altında Cittaslow’un Türkiye’deki gelişim ve uygulama seyrine değinilecektir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE CITTASLOW KENTLERİ

4.1. TÜRKİYE'DE CITTASLOW KENTLERİNİN ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ

Türkiye'nin Cittaslow ağına dahil olması 2009 yılında Seferihisar Belediye Başkanı Tunç Soyer ve ekibinin öncülüğünde, Seferihisar'ın ilk Cittaslow ünvanı kazanmasıyla olmuştur. Bir sonraki bölümde Seferihisar'ın on yıllık Cittaslow deneyimine ayrıntılı bir şekilde değinileceği için bu bölümün ilk başlığı Türkiye'de bulunan tüm Cittaslow kentleri, ikinci başlık ise sürdürülebilir yerel kalkınma ve kentsel ekoloji bağlamında Türkiye'de Cittaslow kentleridir.

2010 ve 2011 yıllarında Akyaka, Gökçeada, Taraklı ve Yenipazar'ın Cittaslow'a dahil olmasıyla Cittaslow Türkiye Ulusal Ağı kurulmuştur. Aşağıdaki tabloda Türkiye'de bulunan Cittaslow kentleri, Cittaslow ağına dahil olma tarihleri ve bağlı bulundukları iller yer almaktadır.

Tablo 3: Cittaslow Türkiye Ulusal Ağı'na Dahil Olan Kentler ve Cittaslow Olma Tarihleri

Cittaslow kenti	Bağlı Bulunduğu İl	Cittaslow Olma Tarihi
Ahlat	Bitlis	2019
Akyaka	Muğla	2010
Eğirdir	Isparta	2017
Gerze	Sinop	2017
Gökçeada	Çanakkale	2011
Göynük	Bolu	2017
Güdül	Ankara	2020
Halfeti	Şanlıurfa	2013
Mudurnu	Bursa	2018
Perşembe	Ordu	2012
Şavşat	Artvin	2015
Seferihisar	İzmir	2009
Taraklı	Sakarya	2011
Uzundere	Erzurum	2016
Vize	Kırklareli	2012

Cittaslow kenti	Bağılı Bulunduğu İl	Cittaslow Olma Tarihi
Köyceğiz	Muğla	2019
Yalvaç	Isparta	2012
Yenipazar	Aydın	2011

Kaynak: www.cittaslowturkiye.org'dan ve kent belediyelerinin internet sitelerinden derlenmiştir.

Tablodan da görüldüğü üzere Türkiye’de Mayıs 2020 itibariyle 18 adet Cittaslow üyesi kent bulunmaktadır. Bu kentlerden Akyaka dışındaki 17 kent ilçe statüsünde olup; Akyaka Muğla’nın Ula ilçesine bağlı bir mahalle, eski tüzel durumuyla kasabadır.

Tüm kentler için ortak bir tespit olacak şekilde, Cittaslow kriterlerinde de yer alan, kentlerin tanıtımına özel bir önem gösterilmesi ve teknolojiden faydalanılması şartları kentlerin internet sitelerinde yeterince sağlanamamaktadır. Kentlerin yerel yönetim internet sitelerinde Cittaslow amblemi ve Cittaslow felsefesine dair kısa metinler dışında yeterli bilgi yer almamaktadır.

Cittaslow kriterlerinin %50’sinin sağlanması zorunluluğu sebebiyle tüm kentler başvuru süreçlerinde bu kriterlerin belli bir kısmını sağladığını taahhüt etmektedir. Özellikle her kentin slow fooda dair düzenlemeleri bulunmakta ve kentlere ait geleneksel yiyecekler ön plana çıkarılmaktadır. Yılın belirli dönemlerinde çoğu Cittaslow kentinde yerel festivaller düzenlenmektedir.

Cittaslow Türkiye Ağı’nın internet sitesinde görüleceği üzere Avrupa Birliği ve bölge kalkınma ajansları ortaklığıyla Cittaslow kentlerinde çeşitli projeler planlandığı görülmektedir.

Bir sonraki bölümde de ayrıntılı olarak örnekleneceği üzere Türkiye’de Cittaslow kentleri açısından en önemli problemler altyapı sorunları, kent sakinlerinin ekonomik refahı için olumlu anlamda bir reçete sunulamıyor oluşu, yerel yöneticilerin değişimiyle uygulamalarda yaşanan aksaklık veya tam tersi değişimler ve Cittaslow kentlerinin turizme yatkınlığının kent ekolojisini tahrip edici etkisidir. Dünyada Cittaslow’un ortaya çıkışı ve Türkiye’deki seyri karşılaştırıldığında Türkiye Cittaslowları Avrupa örneklerinden oldukça farklı bir gelişim izlemektedir. Bu noktada Türkiye’deki bölgesel eşitsizliğin derinliği ve kentleşme süreçlerindeki farklılık etkindir.

Bu bölümün devamında, mevcut literatür ışığında Türkiye’deki Cittaslow kentlerinin, her kentin ayrı ayrı tanıtımını yapmak anlamlı ve mümkün olmayacağından, oldukça kapsayıcı, düzenleyici kriterlere sahip olan uluslararası bir ağa dahil olmasına rağmen ortaya çıkan ve özellikle kentlerin ekolojilerini tehdit eden çelişkiler üzerine odaklanılacaktır.

4.2. SÜRDÜRÜLEBİLİR YEREL KALKINMA VE KENTSEL EKOLOJİ BAĞLAMINDA TÜRKİYE’DE CITTASLOW KENTLERİ

Gelir dağılımı ve gelir dağılımındaki adaletsizlik üretim-dolaşım-bölüşüm aşamalarıyla ifade edilen sermaye çevriminin bölüşüm aşamasıyla ilgilidir. OECD (Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü) istatistiklerine göre Türkiye OECD ülkeleri arasında, 40 ülke arasında gelir adaletsizliğinde beşinci sıradadır¹⁸. Gelir dağılımında yani bölüşümdeki adaletsizlik 1980’li yıllardan sonra neoliberal politikalarla birlikte artmıştır (Sönmez, 1990: 84-86). Türkiye bölgeler arası eşitsizliğin yüksek olduğu bir ülke olmasına karşın Cittaslow gibi kırsal kalkınma hedefleyen bir oluşumun bölgeler arası dağılımı eşitsizdir. Bölgeler arası eşitsizlik “bir ülkenin farklı bölgelerinde yaşayan insanların ekonomik gelir, iş bulma, eşit işe eşit ücret gibi ekonomik eşitliklerden; sağlık, eğitim, kültür gibi sosyal hizmetlerden eşit olarak yararlanamaması durumu” olarak tanımlanmaktadır (Özel, 2009: 168). Bir kalkınma projesi olarak Cittaslow kentlerinin kalkınmada dezavantajlı bölgelerde olması beklenirken eşitsizliğin yoğun hissedildiği Doğu Anadolu Bölgesinde iki (Ahlat ve Uzundere), Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ise yalnızca bir adet (Halfeti) Cittaslow kenti bulunmaktadır. Gelişmişlik sırasıyla Marmara ve Ege bölgelerinde ise dörder adet Cittaslow üyesi kent bulunmaktadır.

2011 yılında Cittaslow’a dahil olan Gökçeada Türkiye’de ve Dünyada Cittaslow olan ilk adadır. On adet köyü bulunan Gökçeada’nın köyleri arasında Cittaslow’dan önce ve sonra da olmak üzere devam eden eşitsiz gelişimi gözlemek mümkündür. Bu eşitsiz gelişim adanın merkezinden uzaklaştıkça artmaktadır. Gökçeada’nın “keşfedilmesi” ile adada artan yapılaşma son birkaç yılda çok daha görünür olmuştur. Yapılaşma adanın batısına doğru artmakta ve çarpıklaşmaktadır.

¹⁸ Gelir Eşitsizliği: <https://data.oecd.org/inequality/income-inequality.htm> (Erişim Tarihi: 15.11.2020).

Gökçeada'nın kentsel gelişimi tarihiyle birlikte değerlendirildiğinde çelişkiler netleşmektedir. Gökçeada, Rumca adı Imbros olan, 1964 yılına kadar Rumların yaşadığı bir coğrafyadır. 6-7 Eylül 1955 saldırılarıyla tetiklenen Rum karşıtlığı Gökçeada'da 1964- 1974 yılları arasında etkisini göstermeye başlamıştır. Bu yıllarda adada açılan cezaevindeki mahkumların dışarı çıkarak Rumlara yönelik taciz, tecavüz ve şiddet eylemlerinde bulunmaları ve Rumlara ait olan, geçimlerini sağladıkları arazilerin istimlak edilmesi Rumların adayı terk etmesi; yerlerine Türkiye'nin çeşitli illerinden ailelerin yerleştirilmesi süreci başlamıştır (Yücel ve Yıldız, 2014). Gökçeada'da halen birkaç köyde az sayıda Rum nüfusu bulunmaktadır. 2019 yılında Gökçeada'da bir Rum vatandaşın öldürülmesi ile ilgili İmroz Eğitim ve Kültür Derneği Başkanı Laki Vingas Gökçeada'daki Rumlara dair “zengin, yurtdışı bağlantılı ve talimat alan” algısının yıkılamadığını ifade etmektedir (Tarcan, 2019). Görüldüğü üzere Cittaslow kriterlerinden olan sosyal uyum şartı Gökçeada'da halen sağlanamamıştır.¹⁹ Diğer yandan Gökçeada'da geleneksel yiyeceklerin, slow foodun yeterince ön plana çıkarılmadığı ve yerel halkın bu konuda bilinçli olmadığı da ifade edilmektedir (Bucak ve Turan, 2016: 218). Ada'nın gastronomik ve turistik zenginlikleri Zeytinliköy, Tepeköy gibi Rum köylerinde yoğunlaşmış olmakla birlikte²⁰ Gökçeada'nın tarihsel kırılmaları ve coğrafyada yaşanan etnik değişim esas kültürün sürdürülmesinin önüne set çekmektedir.

Bekar vd.nin belirttiği üzere dönemin belediye başkanı Ahmet Çalca Akyaka'da Cittaslow kriterlerine uygun düzenlemeler (tarım zehirlerinin kullanılmaması konusunda çiftçiyi bilgilendirme, kentteki gürültü kirliliğini engellemeye yönelik yaptırımlar, slow food uygulamaları gibi) yapılmasına öncülük etmiştir. Bununla birlikte yerel halkın zaman zaman Cittaslow'u “popülist” bir yaklaşım olarak gördüğünü belirtmektedir. Ayrıca Akyaka yaz turizminden dolayı belirli aylarda artan nüfusa karşılık altyapı sorunları da yaşamaktadır. Akyaka'nın Cittaslow olduktan sonraki süreçte konaklama tesislerinin sayısında görülen artış

¹⁹ 2010 yılında adadaki Rum mezarlarının tahrip edilmesi haberi de basına yansımıştır (<https://m.bianet.org/bianet/dunya/125788-gokceada-rum-mezarligi-tahrip-edildi> Erişim Tarihi: 05.06.2020).

²⁰ Ada'ya ait olarak sunulan geleneksel yemekler Rum mutfağına aittir (https://www.gokceadarehberim.com/nm-Ada_Mutfa%C4%9F%C4%B1-cp-175 Erişim Tarihi: 05.06.2020).

kent yöneticileri tarafından olumlansa da bu artış kentin kapasitesini oldukça aşan nüfus yığılmasının birincil sebeplerindendir (2015: 58- 61).

2012 yılında Cittaslow olan Perşembe, “sanayileşme ve kentleşme açısından geri kalmış” olarak tanımlanmış; bu geri kalmışlık aynı zamanda bir avantaj olarak yorumlanarak Perşembe’nin Cittaslow olmasını sağlayacak tarihi ve doğal varlıklarının korunmasını da sağladığı ifade edilmiştir (Bahtiyar-Karadeniz, 2014: 103). Şengür ve Atabeyoğlu’nun bulgularına göre Perşembe halkı Cittaslow konusunda bilgilidir. Fakat Cittaslow’un Perşembe için olumlu veya olumsuz bir etkisi olduğunu düşünmemektedirler. Yerel halk aynı zamanda Perşembe’de su kirliliği ve atık sorunundan bahsetmiş, Cittaslow kriterlerinde yer alan çevre, altyapı, turizm ve ulaşım gibi başlıklarda gelişme ve iyileştirme talep etmişlerdir (2018: 30-32).

2011 yılında Cittaslow olan Taraklı Osmanlı İmparatorluğu döneminde oluşan kentsel dokuyu koruma projesiyle ön plana çıkmıştır. Özellikle belirli projeler çerçevesinde restore edilen tarihi evler bunun göstergesidir. Aynı zamanda fiziksel mekanda yapılan restorasyon çalışmalarıyla 2011 yılında “Avrupalı Seçkin Destinasyonlar” yarışmasını kazanmıştır. Taraklı’nın İstanbul ve Ankara gibi büyük kentlere (dolayısıyla sermaye merkezlerine) yakın olması kontrolsüz nüfus artışı gibi bir tehlike barındırmaktadır (Demirkol ve Taşkiran, 2019: 63). Diğer yandan Taraklı’da bulunan TOKİ projesi ve büyük sermaye şirketleri tarafından yapılan 1200 daire ve 300 otel odası bulunan devasa termal tesis Cittaslow kriterleri ve kent dokusuyla uyumlu değildir (Çelik, 2017: 84).

Isparta ilinin Eğirdir ve Yalvaç ilçeleri yoğun nüfuslarıyla Cittaslow’un nüfus kriterini aşmak üzere olan kentlerdir. 2018 nüfus sayımına göre Eğirdir’in nüfusu 32.436, Yalvaç’ın nüfusu ise 46.646’dır. Isparta İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü’ne göre Eğirdir ve Yalvaç Isparta’nın diğer ilçelerine göre daha hızlı artan bir nüfusa sahiptir. İnandır vd. Eğirdir’in turizm potansiyelini değerlendirerek turizmin Eğirdir Gölü etrafında ve doğal varlıklar üzerinden şekillendiğini ancak Eğirdir’i turist olarak ziyaret edenlerin kentte yeterince işletme olmayışını, fiyatlardaki yüksekliği, hizmet kalitesindeki düşüklüğü eleştirdiklerini ifade etmektedir (2019: 1716). Demir ise Eğirdir’deki Ayastefanos Kilisesi ve Yalvaç’ta İncil’de bahsi geçen Pisidia antik

kentinin bulunduğunu; eğer bu konu üzerine gerekli çalışmalar yapılırsa kentlerin inanç turizmi merkezi haline de gelebileceğini ifade etmektedir (2019: 42).

2012 yılında Cittaslow olan Vize'nin İstanbul'a yakınlığının bozulmamış doğası için, Cittaslow'un marka değerinin kalabalık kitleleri çekici bir etken olmasından dolayı, tehdit unsuru olduğu söylenmektedir (Özgüven, 2011: 202). Vize aynı zamanda Çerkezköy ve Çorlu gibi sanayi kentlerine de oldukça yakındır. Üçüncü havalimanı, Kanal İstanbul ve İstanbul-Çatalca çevreyolu Vize'nin de dahil olduğu bölgenin ekosistemine vereceği zarardan ötürü Cittaslow kimliği için bir tehlike oluşturmaktadır (Pajo, 2015: 104). Pajo aynı zamanda Vize'de yerel halkın Cittaslow konusunda yeterince bilgili olmadığını fakat başarılı bir Cittaslow uygulaması için diğer paydaşlarla birlikte halkın da desteğini almanın şart olduğunu ifade etmektedir (2015: 108).

Islar ve Gülbandılar tarafından Cittaslow oluşumunun Halfeti'de bir depolitizasyon aracı olarak kullanıldığını ifade etmektedir. 2000 yılında Birecik Barajı'nın inşa edilmesi tarım arazilerinin ve yerleşim yerlerinin yüzde sekseninin sular altında kalmasına sebep olmuş ve bu yüzden birçok insan yerinden edilmiştir. Baraj inşasıyla birlikte kentin yeni bir alana taşınması ve insanların geçim kaynağı olan topraklarını kaybetmesi bütünüyle politik bir sorun olmakla birlikte bu sorunun üzerine Cittaslow “mistik bir tül gibi”²¹ örtülmüştür. Halfeti'deki Cittaslow süreci yerel kültürün yaşatılması, sürdürülmesi üzerine değil; kentin ekonomik dezavantajlılığından dolayı doğal ve tarihi varlıklarının “sunulması” üzerinden yürütülmektedir. Ekonomik kalkınmanın aracı olarak turizmin kullanılması, yerel halkın bilinçlendirilmemesi ve kenti ekolojik açıdan tahrip edecek eylemlerin uygulanmasına sebep olmaktadır. Cittaslow üyesi olan bir kentte kabul edilmesi beklenmeyen beş yıldızlı otel sadece turizm geliriyle geçinen Halfeti yerel halk için zorunlu görülmektedir (2019: 137- 157).

²¹ Karl Marks “mistik tül” metaforunu maddi üretim biçimi olarak kapitalizmin toplumsal ilişkileri düzenlemesi üzerine kullanmaktadır. Kapitalizm toplumsal yaşamın üzerine bir tül gibi örtülmektedir ve bu tülün kaldırılması yalnızca insanların özgürce bir araya gelerek bilinçli bir plan yapmaları sonucu yeni bir üretim biçimi ile mümkün olacaktır (2015: 89). Halfeti'de ise kent ekonomisinin baraj inşası sonrası yeniden planlanma süreci ve yerel yönetim ile merkezi yönetim arasındaki politik çatışmaların üzerine, bir turizm projesi ve kentteki kapitalist ilişkilerin yeniden düzenleyicisi olarak, Cittaslow bir tül gibi örtülmüştür.

Yenipazar'ın Cittaslow olma süreci yerel yönetimdeki değişiklikler ve yerel halkın Cittaslow'un kimi uygulamalarına karşı direnç göstermesi sebebiyle kesintilere uğramıştır. Ak'ın bulgularına göre; 2009-2014 yılları arasında belediye başkanlığı yapan Cumhuriyet Halk Partili Yüsrar Erden Yenipazar'ın Cittaslow olma sürecinin de mimarıdır. Erden Yenipazar'ın Cittaslow için uygunluğunu araştırıp yeterli veriye ulaştıktan sonra adaylık için başvuruda bulunmuştur. 2014 yerel seçimlerinde Adalet ve Kalkınma Partisi adayı Zafer Savcı belediye başkanı olarak seçilmesiyle Yenipazar'ın “yavaş şehir değil üreten şehir” olacağını ifade etmiştir. Diğer yandan dönemin kaymakamı ise Cittaslow aidatının miktarını fazla bularak Yenipazar'ın Cittaslow olmasını desteklemediğini ifade etmiştir (2018: 574). Yenipazar halkının da Savcı'nın sözlerini destekleyen, ekonomik kalkınmanın öncelenmesi gerektiği görüşünde olmaları Cittaslow'un yalnızca Erden'in belediye başkanlığı döneminde var olan ve hayata geçirilememiş bir plan olarak kalmasına sebep olmuştur.²²

Türk ve Tokmak'ın 2015 yılında Cittaslow olan Şavşat'ta yaptıkları araştırma sonucunda kentin belediye başkanı ve kaymakamı Cittaslow'a oldukça olumlu yaklaştıklarını, yerel dokunun ve doğal varlıkların korunduğunu ifade etmektedir (2017: 102). Şavşat 2010 yılından beri süren ve olumlu Çevre Etki Değerlendirmesi raporu sebebiyle hidroelektrik santral inşası tehlike yaşamaktaydı. Hidroelektrik santrallerle birlikte gelen ekolojik ve toplumsal yıkım tehlikesi Cittaslow Uluslararası Ağı Genel Kurulu'nun Şavşat'ın belediye başkanına ve Artvin ili valisine hitaben bir mektup yazmalarına sebep olmuştur. Artvin Valisi, kırsaldaki orman alanlarına imar izni verilmemesi için uyarılmış, bu konuda Şavşat'ın yerel yönetiminin Artvin ili yönetimi tarafından “bypass” edildiğini gözlediklerini ifade etmişlerdir. Şavşat Belediyesi ve Şavşat halkının direnç gösterdiği hidroelektrik santral inşaatı, orman arazilerinin imara açılması gibi ekolojik yıkıma sebep olacak eylemler gerçekleştirilse Şavşat'ın Cittaslow üyeliğinin düşürülme ihtimalinin doğacağı konusunda uyarılmaktadırlar. Şavşat belediye başkanı Genel Kurul'un uyarılarını haklı ve yerinde bulmakla birlikte yerel yönetimlerin merkezi hükümet tarafından baskılandığını ifade etmektedir (Şavşat Belediyesi, 2019). Nitekim on

²²Erden ve ekibinin Cittaslow'u yerel halka yeterince anlatamamış olması ve yerelden destek alamamaları Savcı'nın karşı propagandasını kolaylaştırmıştır (<https://www.yeniasir.com.tr/politika/2014/04/03/yenipazarlilar-sakin-sehri-sevmedi> Erişim Tarihi: 06.06.2020).

yıllık hukuki bir süreç sonunda Şavşat'taki HES projesi mahkeme kararıyla iptal edilmiştir.²³

Uzan'ın Uzundere konulu alan araştırmasında katılımcıların %65'ini erkekler oluşturmaktadır. Cittaslow'un kriterleri arasında da yer alan toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadının kamusal yaşamda görünürlüğü halen sağlanamamıştır (2018: 100). Çetinkaya vd.'nin araştırmasında ise Uzundere halkının büyük çoğunluğunun 2.000 TL ve altı, asgari ücret sınırında aylık gelire sahip olduğu görülmektedir.²⁴ Cittaslow ile ilgili turist sayısının artacağına, ekonomik gelirlerin yükseleceğine, istihdam yaratılacağına, Uzundere'ye yatırımın artacağına; Cittaslow'un planlı yapılaşmaya olanak sağlayacağına, doğa üzerinde olumlu etkisi olacağına dair beklentilerin yüksek olması toplum nezdinde Cittaslow etkilerinin henüz tam olarak gözlenemediğini göstermektedir (2016: 1071). Asgari ücret sınırında geçinen bir toplumun yaşadıkları kentle ilgili umut verici söylemleri olan, ekonomik olarak iyileşme vaat eden bir yönetim modeline dair beklentilerinin yüksek olması kabul edilebilir toplumsal bir reflekstir. Fakat bu beklentilerin hangi oranda gerçekleşip gerçekleşmediği Uzundere'de yapılacak olan güncel ve evrenin temsil gücü yüksek oranda saplayacak bir örnekleme dayanan bir araştırma ile açıklığa kavuşturmak mümkün olacaktır.

Zengin ve Genç, Cittaslow'u bir kentsel pazarlama stratejisi olarak ele almıştır. Bu bağlamda Bolu Göynük'teki özel sektör işletmecileri Cittaslow'un turist profilinde değişikliğe sebep olduğunu, çekici bir unsur olarak ziyaretleri arttırdığını ifade etmektedir. Fakat aynı zamanda Göynük 1980'li yıllardan beri kentsel sit alanı olma prosedürlerini deneyimlediği için Cittaslow uygulamalarına alışık olduklarını dile getirilmiştir. Cittaslow'un Göynük'ün yerel yönetim temsilcileri tarafından algılanış biçimi ise “zaten yavaş şehirdik, şimdi bunun ekmeğini yemeye başladık.” şeklinde ifade edilmektedir (2018: 593).

Tıpkı Köyceğiz gibi Bitlis'in Ahlat ilçesi de 2019 yılında Cittaslow ağına dahil olmuştur. Alkan, Ahlat'ın Cittaslow üyeliği sonrasında kentin yerel paydaşlarıyla yaptığı görüşmeler sonucunda yerel paydaşların Cittaslow'a dair yeterince bilgilendirilmediğini tespit etmiştir. Ahlat Belediye Başkanı'nın “yöresel

²³Termik Santral Projesi İptal Edildi: <https://yesilgazete.org/blog/2015/03/05/gerze-kazandi-yaykil-kazandi-termik-santral-projesi-iptal/> (Erişim Tarihi: 12.08.2020).

²⁴İlgili araştırmanın yapıldığı 2016 yılında brüt asgari ücret 1.645 TL'dir.

değerlerin ekonomik katma değere dönüştürülmesi” olarak belirlediği hedef Ahlat’ta kapitalist üretim ilişkilerinin yeniden düzenlenmesi ve Cittaslow’un Ahlat’ın kapitalistleşme sürecinin aracı haline getirilmesi olarak yorumlanmaya açıktır (2020: 14). Zira önceki bölümlerde de belirtildiği gibi değerlerin kaynağı doğa ve emektir. Yöresel değerleri Ahlat’ın tüm doğal, tarihi ve beşeri varlıkları oluşturmaktadır. Bu varlıkların “katma değere dönüştürülmesi” üretim sürecine “doğanın hediyeleri” olarak dahil edilmesi ve üzerlerinde emek harcanması sonucu (hizmet sektörü için de geçerli olmak üzere) mümkün olabilir (Stanford, 2015: 73). Yaratılan değer yalnızca hizmeti veya üretim süreci sonunda ortaya çıkan malları pazarlayanlar için ekonomik gelire ya da kara dönüşebilmektedir. Bu yüzden Ahlat’ı kalkındıracak, yoksulluktan kurtaracak yöntem katma değer yaratacak uygulamalar olmamalıdır.

Sinop Gerze ilçesi 2017 yılında aldığı Cittaslow kimliğinin yanı sıra aynı zamanda yerel ekolojik bir mücadelenin de sahası olmuştur. TMMOB Sinop Gerze Termik Santral Raporuna göre Gerze’de yapılması planlanan termik santralin ekolojik ve toplumsal birçok zararı bulunmaktadır. Ekolojik zararlarından bazıları inşaat sürecinde ve sonrasında denize dökülen atıklar ve bu atıkların doğal yollarla ayrıştırılamayıp, diğer yandan termik santralin yapılması planlanan saha yerleşim yerlerine çok yakın olduğu için santral bacalarından salınan zehirli gazlar toplum sağlığını tehdit etmekle birlikte tarım arazilerine yayılma tehlikesi de barındırmaktadır (TMMOB, 2015). Nitekim Gerze 2015 yılında yerel halkın devlet-sermaye ortaklığına, inşaat şirketinin hukuksuz eylemlerine karşı verdiği ekoloji mücadelesinin zaferle sonuçlandığı bir sürece tanıklık etmiştir. Met, Sinop’un alternatif turizm potansiyelinin yüksekliğinden bahsetmiş; turizm kaynaklarının fazlalığını, doğasının bozulmamış olmasını, kentte sakin bir yaşamın hakim olmasını Sinop’un turizm potansiyelinde üstünlük sağlayabileceği özellikler olarak tespit etmiştir (2012: 171-172). Gerze Cittaslow kriterlerinin %50’sini sağlayarak birliğe katılmış ve akabinde hemen hemen her kriter başlığında belirli projeler üretmiştir (Akman, 2018: 85). Gerze’de verilen ekolojik mücadele ve Cittaslow’a katılma tarihleri arasındaki yakınlık ve ilişki Gerze’de bu iki başlığa dair güncel bir araştırma yapılmasıyla netleşecektir. Fakat Kaymaz’ın kapitalizmin doğanın mübadele değerini kullanım değerine çevirmesine dair “projeler” ürettiğini, bu projeleri rıza ile değil tahakkümle uyguladığı yönündeki tespiti yol gösterici olabilmektedir. Termik santral

inşaatı tahakkümle sağlanmaya çalışırken direnişle karşılaşan sermayenin rıza uğrağının Cittaslow olup olmadığı konusu belirsizdir ve araştırılmaya muhtaçtır (2017: 20).

2018 yılında Cittaslow olan Mudurnu’da Kırmacı’ya göre yerel halk bu konuda yeterince bilgilendirilmemiştir (2019: 133). Fakat Mudurnu tıpkı Taraklı gibi uzun yıllardır kentsel sit alanı statüsündedir. Dinçtürk ve Açıksöz ise “Bolu-Mudurnu Yerleşiminde Kadınların Dış Mekan Kullanımı” adlı çalışmalarında toplumsal cinsiyet rolleri ve geleneksel- feodal ilişkilerin sürdürülmesi sebebiyle kadınların kamusal alan kullanımında olumsuz etkileri olduğunu tespit etmişlerdir. Mudurnu’nun Cittaslow olma sürecinin kadınların kamusal alanı kullanma ve görünürlüklerinin artmasında olumlu etkileri olacağını dile getirmiştir (2018: 431).

Uslu ve Karabulut yaptıkları araştırmada slow food uygulamalarının “marka imajı” ve “marka sadakati” bağlamında 2019 yılında Cittaslow üyesi olan Köyceğiz’de olumlu etkileri bulunduğunu belirtmektedir (2019: 2178). Slow food uygulamaları Cittaslow kentlerinde beklenen kriterlerden olduğu için Uslu ve Karabulut’un Köyceğiz’deki slow food konusundaki tespitlerinin Cittaslow için de geçerli olma olasılığı oldukça yüksektir. Nitekim Köyceğiz Cittaslow olana kadar da turizm potansiyeli oldukça yüksek (bu yüzden de ranta oldukça açık) bir kent olduğu için Köyceğiz’in daha planlayıcı ve doğal-tarihi varlıkları koruyucu kentsel düzenlemelere ihtiyacı vardır.

Mayıs 2020 itibariyle Cittaslow ağına katılan Güzöl İç Anadolu Bölgesindeki ilk Cittaslow kenti olmuştur. Tonk ve Selçuk, Güzöl’de sürdürülebilir ulaşımın geliştirilmesi adına birtakım önerilerde bulunmuştur. Bunlar; kentin bazı bölgelerinin motorlu araç girişine kapatılması, bisikletli ulaşım öncelik verilmesi, toplu taşıma sisteminin kent sakinlerinin daha çok tercih etmeleri için tekrar planlanması ve akabinde güvenli ulaşımın sağlanması şeklinde özetlenebilir (2020: 199).

Türkiye’deki bölgesel eşitsizlik ve kırsal yoksulluk göz önünde bulundurulduğunda yerel halkın ve kent yöneticilerinin hedeflerinin nihayetinde ekonomik olarak kalkınmayı amaçlandığı görülmektedir. Kent ekolojisine zarar verecek birtakım uygulamaların ekonomik kazanç getirmesi sebebiyle kent sakinleri tarafından desteklenmesinin sebebi yoksulluktan bir an önce kurtulma çabasıdır. Türkiye’deki Cittaslow kentlerinin Akyaka hariç olmak üzere geri kalanı ilçe

statüsünde olmasına rağmen gelişmişlik açısından değerlendirildiğinde tarım ve hayvancılığın temel geçim yöntemi olduğu, geleneksel ilişkilerin sürdürüldüğü, imkanların sınırlı olduğu; bu yüzden ilçeden çok kasaba özelliği gösteren kentlerdir (Ak, 2019: 20-21). Kasabanın kültürel ve ekonomik açıdan yeterince “kapitalistleşmemiş” kentsel bir birim olduğu göz önünde bulundurulduğunda Türkiye’deki Cittaslow kentleri için bu statüye sahip olmak doğal, tarihi ve beşeri varlıkların gelir kaynağına dönüştürülmesinin garanti altına alınması anlamına gelmektedir. Cittaslow’un “erdemli bir küreselleşme” modeli olduğu tespiti Cittaslow’un çelişkili yapısını da göstermektedir (Radstrom, 2011: 105). Kısacası temas ettiği tüm varlıkları talan ederek piyasa ekonomisine entegre eden bir sistem olarak kapitalizmi ve onun en ileri seviyesi olarak küreselleşmeyi erdemli bir forma sokma hedefi oldukça eklettiktir. Aynı zamanda yukarıda verilen alan çalışmaları örneklerinde görüldüğü üzere mümkün olamamaktadır. Türkiye gibi geç kapitalistleşen ve dolayısıyla geç kentleşen bir coğrafyada Avrupa tipi kentsel bir oluşumun (üstelik bu oluşum tüm pratiklerinden soyutlandığında da belli çelişkiler barındırıyor) çelişkilerinin görünürlüğü çok daha net olacaktır. Bu yüzden bu noktada daha önce bahsedilen Türkiye kapitalizminin bağımlı karakterine ve bağımlı kentleşme olgusuna tekrar vurgu yapmak gerekir (Kaygalak, 2006: 12). Araştırmanın sınırlılıkları etrafında düşünüldüğünde Türkiye’deki Cittaslow kentlerinin idari statülerinin ve ekonomik geçim kaynaklarının farklı ve birbirini karşılamayacak nitelikte oluşu Türkiye özelinde Cittaslow adına yeni bir parantez açmaktadır.

Avrupa Konseyi ülkelerinin yerel ve bölgesel demokrasilerinden sorumlu olan Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi’nin Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’na göre yerel yönetimler “demokratik rejimlerin temel unsurları”dır (Avrupa Konseyi, 2017). Türkiye de Avrupa Konseyi üyesi bir ülke olarak bu şartı 21.11.1988 tarihinde, kendisi için tavsiye niteliğinde olacağını beyan ederek, önemli birçok paragrafa çekince koyarak imzalamış, 03.11.1992 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanmış ve 01.04.1993 tarihinde yürürlüğe girmiştir²⁵. Türkiye 2000’li yıllarda

²⁵ Çekince koyulan paragraflar: “**Madde 4:** Yerel makamları doğrudan ilgilendiren tüm konulara ilişkin planlama ve karar alma süreçleri içinde, kendileriyle olanaklar ölçüsünde zamanında ve uygun biçimde danışılacaktır. **Madde 6:** Kanunla düzenlenmiş daha genel hükümlere hâle getirmemek koşuluyla, yerel makamlar kendi iç idari örgütlenmelerini, bunları yerel ihtiyaçlarla uyumlu kılmak ve etkin idare sağlamak amacıyla, kendileri kararlaştırabileceklerdir. **Madde 7:** Yerel olarak seçilmiş kişilerin görevleriyle bağdaşmayacak işlev ve faaliyetler kanunla veya temel hukuki ilkelere göre

yeni bir yerel yönetim düzenlemesine girmiş ve 12.11.2012 yılında 6360 sayılı düzenleme yürürlüğe girmiştir. “Bu düzenlemeye göre il özel idaresi, belde belediyeleri, köy yönetimlerinin tüzel kişiliklerine son verilmiş, büyükşehir belediyesinin sınırları illerin mülki sınırlarına eşitlenmiş, bu sınırlardaki hizmetten büyükşehir belediyesi sorumlu kılınmıştır” (Adıgüzel, 2018: 3). Bu düzenleme ile merkezîyetçilik pekiştirilmiş ve yerinden yönetim ilkeleri rafa kaldırılmıştır. Duru da yerel yönetimlerdeki bu düzenlemelerin katılım ve demokrasiyi dışladığını söyleyerek birçok köy ve belediye biriminin kapatılmasının yerelleşmenin aksine merkezileşmeyi getirdiğini söylemektedir (2013: 33). Nitekim bu durum Cittaslow açısından değerlendirildiğinde Şavşat, Gerze ve Halfeti örneklerinde merkezi yönetimin “son sözü söyleyen erk” olarak yerel yönetimler üzerindeki baskıcı müdahaleleri görülmektedir. Cittaslow örneği dışında 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda da belirtilen yerel yönetimlerin idari özerkliğinin engellenmesi yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluklarının daraltılması, yerel özerkliğin nasıl ve ne şekilde olacağının tartışıldığı bir çağda yaşanan yerel yönetimin merkezileşmesi demokratikleşme yönünde geriye gidiştir (Keleş ve Özgül, 2017: 311-312).

Yukarıda bahsedilen tartışmalar ışığında Cittaslow’un bir yerel yönetim modeli, kırsal kalkınma projesi ve kırsal mekanlardan marka kentler yaratma projesi olarak değerlendirmek mümkündür. Cittaslow’un yerel yönetim modeli olma özelliği kentlerin Cittaslow ağına dahil olma sürecinin bürokratik bir süreç oluşundan dolayıdır. Cittaslow’ la ilgili literatür incelendiğinde birçok çalışmada tüm yavaş hareketlerin ve Cittaslow’ un yeni sosyal hareketler bağlamında toplumsal bir

belirlenir. **Madde 8:** Yerel makamların idari denetimi, denetleyen makamın müdahalesinin korunması amaçlanan çıkarların önemiyle orantılı olarak sınırlandırılmasını sağlayacak biçimde yapılmalıdır. **Madde 9.4:** Yerel makamlara sağlanan kaynakların dayandığı mali sistemler, görevin yürütülmesi için gereken harcamalardaki gerçek artışların mümkün olduğunca izlenebilmesine olanak tanımaya yetecek ölçüde çeşitlilik arz etmeli ve esneklik taşımalıdır. **Madde 9.6:** Yeniden dağıtılan kaynakların yerel makamlara tahsisinin nasıl yapılacağı konusunda, kendilerine uygun bir biçimde danışılacaktır. **Madde 9.7:** Mümkün olduğu ölçüde, yerel makamlara yapılan hibeler belli projelerin finansmanına tahsis edilme koşulu taşımayacaktır. Hibe verilmesi yerel makamların kendi yetki alanları içinde kendi politikalarına ilişkin olarak takdir hakkı kullanmadaki temel özgürlüklerine halel getirmeyecektir. **Madde 10:** Her devlet, yerel makamların ortak çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi için birliklere üye olma ve uluslararası yerel makamlar birliklerine katılma hakkını tanıyacaktır. **Madde 11:** Yerel yönetimler kendi yetkilerinin serbestçe kullanımı ile anayasa veya ulusal mevzuat tarafından belirlenmiş olan özerk yönetim ilkelerine riayetin sağlanması amacıyla yargı yoluna başvurma hakkına sahip olacaklardır.”
(https://www.tbb.gov.tr/mevzuat/kanunlar/Avrupa_Yerel_Yonetimler_ozerklik_Sarti.pdf Erişim Tarihi: 10.08.2020).

hareket olduğu söylenmiştir²⁶. Bununla birlikte özellikle Türkiye’deki Cittaslow kentlerinde net bir şekilde görüldüğü gibi, bu kentlerin sakinleri Cittaslow konusunda yeterince bilgili değildir. Kentlerin yerel yönetim temsilcilerinin plan ve organizasyonu ile başlayan Cittaslow olma süreci, bu unvanın alınma sürecinde ve alınması sonrasında kentin tüm unsurlarının belirlenen kriterlere göre düzenlenmesinden ibarettir.

Cittaslow kentlerinde görülen ekolojik tahribat ve kalkınmada eşitsizlik görünümü Türkiye’de tek başına Cittaslow’un işleyiş süreciyle ilgili olmayıp, tüm bunları çevreleyen kapitalist sistemle ve ona uyumlu bir şekilde değişen yerel stratejilerle ilişkilidir. Bu nedenle bir sonraki bölümde Cittaslow’un neoliberal kapitalizme uyumlu olarak gelişim sürecinin kentlere etkisi, yerel yönetimlerin değişen karakteri ve kentlerin kapitalizme eklemlenme biçimi olarak turizm çerçevesinde değerlendirilecektir.

²⁶ Örneğin: Ünal ve Zavalı, 2016; Sağır, 2017; Pink, 2009.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SÜRDÜRÜLEBİLİR YEREL KALKINMA VE KENTSEL EKOLOJİ

TARTIŞMALARI BAĞLAMINDA CITTASLOW KENTLERİ

Bir kentin Cittaslow Ağı'na üye olması, Cittaslow Uluslararası Tüzüğü'nde ve önceki bölümde de ortaya konulduğu üzere, belirli noktalarda düzenlemeleri ya da kentin doğal yapısında var olan birtakım özellikleri gerekli görmektedir. Bunlar bir kentin Cittaslow üyesi olabilmesi için sağlaması gereken kriterlere karşılık gelmektedir. Kriterler ise sürdürülebilirlik, yerellik, kalkınma ve kentsel ekoloji başlıklarında sınıflandırılabilir. Kavramların kavramsal açıklamaları önceki bölümlerde yapıldığı için bu bölümde Cittaslow'un kentlerden marka değeri yaratması ve Türkiye'de neoliberal politikalar öncülüğünde değişen kamu yönetimi biçiminin yerel yönetimler üzerindeki görünümüyle Cittaslow'un bulunduğu düzlem tartışılacaktır.

Cittaslow oluşumunun tespitleri, hedefleri ve uygulamaları arasında belirgin çelişkiler mevcuttur. Öncelikle Cittaslow'un küreselleşme karşıtlığı aşıkardır. Fakat küreselleşmeye yönelik eleştirilerinin hiçbirinde küreselleşmenin ana evreni olan kapitalist sistemin eleştirisi yer almamaktadır. Küreselleşmeye yeni bir tarihsel çağ, yeni bir toplumsal yapı, bir anda her şeyi değiştiren ve kötüye çeviren bir sihirli değnek özelliği atfedilmektedir. Ekolojik tahribatın telafi edilmesi ve sürdürülebilir bir ekolojik düzen kurma yolunda mevcut toplumsal sisteme dair bir eleştiri getirmemek bu konuya dair kalıcı çözüm önerilerini dışlamaktadır. Sisteme dair bir eleştiri vermemek kentlerin ayakta kalabilmek ve bunu sürdürebilmek için Cittaslow olma kriterlerinde belirtilen şartlardan yalnızca kent ekonomisini güçlendirecek olanlara yönelmeleri; çevre ve altyapı gibi unsurları es geçebilme tehlikesini barındırmaktadır. (Gülbandılar, 2015: 10). Cittaslow kriterleri Birleşmiş Milletler tarafından belirlenen sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle oldukça uyumlu olmakla birlikte sürdürülebilir kalkınma hedeflerine de sahip çıkılmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma hedeflerinde yerellik ve yönetim ilkeleri sermayenin 1980 sonrası birikim stratejisini yansıtırken Cittaslow' un kentsel bir yönetim modeli olduğunu da göstermektedir. Sürdürülebilir yerel kalkınmada tüm Cittaslow üyesi kentlerin ortaklaştığı alan turizmdir. Cittaslow kentleri ekolojik ve sürdürülebilir turizm

kentleridir. Dünya Turizm Örgütü'ne göre sürdürülebilir turizm “gelecekteki ekonomik, sosyal ve çevresel etkileri göz önünde bulundurarak ziyaretçilerin, sanayinin, çevrenin ve yerel toplulukların ihtiyacını karşılayan turizm” olarak tanımlanmaktadır. Ekolojik turizm ise yerel halkların ekonomik kalkınmalarının, geleneklerinin yaşatılması ve kentlerin ekolojik sürdürülebilirliğini ifade etmektedir. Ekolojik turizm ve sürdürülebilir turizm birbirini içeren tanımlara sahiptirler. Bu yüzden sürdürülebilir ekolojik turizm kullanımı yanlış olmayacaktır. Urry, üst sınıf ve yaşlı insanların doğaya yönelik kaygılarının artmasıyla ekolojik turizme ilginin arttığını söylemektedir (1999: 247).

Turizm az gelişmiş birçok ülkenin en kârlı sektörlerinden biridir. Turizmin az gelişmiş ülkeler için bir diğer önemi ise dünya piyasalarıyla bütünleşebildikleri bir alan olmasıdır (Çelik, 2013: 67). Turizmin yerel kalkınmaya katkısı yerel ekonomileri çeşitlendirme ve geçici istihdam yaratmasıdır (Önez Çetin, 2012: 100). Diğer yandan turizm çağrı üzerine, geçici, istikrarsız, güvencesiz ve düşük ücretli bir iş koludur (ILO, 2010). Aynı zamanda turizm sektöründe işin mevsimlik ve çok parçalı oluşu örgütlü bir turizm işçisi hareketini de engellemektedir (Aykaç, 2010: 25). Turizmin kârlı bir sektör olması ve sermayeyi çekmesi, sürdürülebilirlik fikri ile kapitalizm arasındaki uzlaşmaz çelişkinin derinliğini ve imkansızlığını ispatlamaktadır. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'ne göre turizmin gelişmesinde kilit bir yere sahip olan doğal kaynakların korunması ve yerelin sosyo-kültürel özelliklerinin sürdürülmesi turizmi de sürdürülebilir kılmaktadır (UNWTO, 2005). Turizmin, özellikle yerel mekanlarda daha da belirgin olan özelliği emek ve doğanın sömürüsüyle birlikte kentin yoksullarından koparılan toprakların rantı açılmasıdır (Tezcan ve Penbecioğlu, 2010). Doğa üzerindeki belirgin sorun turistik bölgelerde ortaya çıkan alt yapı ve su kaynakları sorunu ve imardır. Yılın belli dönemlerinde nüfus yoğunluğu artan yerel mekanların alt yapıları bu yoğunluğu kaldıramadığında atık sorunu ortaya çıkmakta, turizmle birlikte gelen ekstra nüfus duş, yüzme havuzu gibi etkenler su kaynaklarını tahrip etmektedir. Kentlerin turizme olan doğal yatkınlıklarıyla birlikte Cittaslow, ulus altı düzeyde yerel kentlere marka değeri atfetmekte, ziyaretçilere sunulan ‘otantik’ tatil deneyimini Cittaslow markasıyla güvence altına almaktadır. Kentler küresel kapitalizmden payını her

unsurunun metalaştırılmasıyla almakta ve sermayenin kuralları en küçük yerleşim birimine bu yolla sızmaktadır (Kurtuluş, 2012: 53).

Bir kentin sahip olduğu doğal, tarihi, kültürel ve toplumsal özellikler o kenti diğerlerinden ayırmaktadır. Kentlerin neoliberalleşmesi sürecinde bu özellikler öne çıkarılarak kentin pazarlanmasına katkı sunacak ve bir kenti diğer kentle yarıştıracak özelliklere dönüştürülmüştür. Özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde turizm sektöründeki büyümenin altında “marka kent” olgusu yatmaktadır (Kaypak, 2012: 11). Cittaslow üyesi olan kentlerde mekanın birtakım gereklilikler beraberinde turizme elverişli hale getirilmesi daha önceki bölümlerde bahsi geçen soylulaştırmanın kırsal alanlar için de geçerli olduğunu göstermektedir. Yerel halkın sürecin gidişatından haberdar olmayışı ve kentte sağlıklı bir yaşam için gerekli olan çevre ve alt yapı düzenlemeleri göz ardı edilerek turizme, turistlere ve turizm yatırımcılarına yönelik düzenlemelerin yapılması bu durumun göstergesidir. Özellikle Güney Afrika Cumhuriyeti’nin Cittaslow olan kenti Sedgfield’de ve Türkiye’nin Cittaslow üyesi kentlerinde bu durum açıkça ortaya koyulmuştur. Cittaslow kentsel bir marka patenti ve pazarlama stratejisi olarak düşünüldüğünde özellikle Türkiye’de Ege Bölgesindeki Cittaslow kentleri için bu statü çevresindeki gelişmiş turizm kentleri ile rekabet edebilme ve diğerlerine nazaran cazip hale gelme avantajıdır. Fakat bu avantaj talebi ve sermayeyi çeken özelliği sebebiyle Cittaslow’un sürdürülebilirlik hedefiyle çelişmektedir. Hem kentsel marka imajı oluşturmak hem de bunu ekolojik sürdürülebilirlik perspektifiyle yapmak mümkün olamamaktadır (Gözübol, 2019: 110-114).

Diğer yandan ekolojik turizm, kapitalizmin yol açtığı ekolojik yıkımlar sonrasında “sağ kalan” alanların yeni bir tüketim ve pazarlama alanlarına dönüşmesi ve daha fazla ekonomik büyüme için bir fırsat olarak da ele alınmaktadır (Fletcher, 2019). Ekolojik turizmin temel argümanlarından biri ekolojik turizm bölgelerinin gelecekte yok olacağına ve yok olmadan görülmesi, deneyimlenmesi gerektiğine dayanır. Önceki bölümlerde bahsedilen doğal varlıkların özelleştirme yoluyla neoliberalleştirilmesi süreci ise ekolojik turizm alanlarında oldukça başarılı bir şekilde işletilir. Ekolojik turizmin tüketicileri ise kentli orta sınıftır. Kentli orta sınıf “eko- turist” olarak ekolojik turizm mekanlarında “eşsiz ve büyümlü deneyimleri tadarak”, “ruhsal olarak arınarak” günlük yaşamlarındaki yabancılaşma ile mücadele

ettiğini düşünmektedir. Tıpkı Cho'nun ifadesindeki gibi ekolojik turizm ile Cittaslow'a yüklenen mistik değerler kentli orta sınıfın yabancılaşmaya karşı mücadelesinde buluşmaktadır (Cho, 2011). Fakat ekolojik turizmin ve Cittaslow'un bir diğer buluşması ise kapitalist çelişkilerle uzlaşma noktasındadır (Fletcher ve Neves, 2012). Turizm küreselleşme sürecinde sermayenin uluslararasılaşmasının önemli bir bileşenidir (Savran, 2008: 104; Britton, 1991: 451). Küresel neoliberalizmin sac ayaklarından olan özelleştirmenin turizm üzerindeki etkisi ulaşımın özelleştirilmesinde ve otel zincirlerinin küresel olarak yayılmasında görülmektedir. Diğer yandan oldukça güvencesiz olan bu sektörde kayıt dışı ekonomi de oldukça yaygındır. Turizme teşvik edilen kentlerde artan yatırımlar ve emlak sektörü genişlemesi sebebiyle kentin dokusu tehdit edilmekte, çarpık imarlaşma artmaktadır. Ekolojik turizm ise buna engel olamamakta; yalnızca yeni tüketim örüntüleri sunabilmektedir (Gibson, 2009).

Kent üzerindeki hegemonyanın hem merkezi yönetim hem de yerel yönetim organları olarak iki farklı görünümü vardır. Neoliberalizmin etkisiyle ortaya çıkan "küresel kent" olarak adlandırılan kentleşme biçiminin, önceki bölümlerde açıklanmış olan kapitalist kentin özellikleri altında ortaya çıkan sorunları pekiştirdiği ve aştığı görülmektedir. Kent yönetiminden sorumlu olan yerel yönetim organları da neoliberal anlayışa uyumlu olarak kamunun da bir sektör olarak piyasaya devri sürecini başlatmıştır. Tüm yetkinin merkezde toplanması iktidarın tekelleşmesi tehlikesini barındırmaktadır. Uluslararası düzenleyici kurumların raporlarında ve strateji planlarında yer aldığı şekliyle, yerel yönetimleri şirket mantığına göre yöneterek güçlendirmenin mümkün olmayacağı açıktır (Güler, 2000). Yerel yönetimlerin 1980'li yıllarda değişen karakteri Avrupa Birliği uyum süreci adı altında kamu yönetimi reformlarıyla devletin yerel yönetimlerde etkin olmasının kaynak israfına ve düşük hizmet kalitesine sebep olduğu; dolayısıyla yerel yönetimler adına bir "yönetilemezlik krizi" içinde olduğu şeklinde meşrulaştırılmıştır (Sezik, 2013: 8). Dünya Bankası'nın sıklıkla dile getirdiği şekliyle; "toplum ve yöneticiler arasındaki etkileşim" olarak yönetişim Türkiye'de kamu yönetimi reformları ile gündeme gelmiştir. Örneğin 29.12.2013 tarihli Kamu Yönetimi Kanun Tasarısı'nda Türkiye'de kamu yönetimi kalitesinin uzun yıllardır sağlanamadığı, 1980 sonrası ekonomik serbestleşmenin tam olarak mümkün

kılinamadığı, var olan yönetim anlayışının sürdürülemez olduğu; bu yüzden iyi yönetim ilkelerinin benimseneceği, devletin üretimden çekileceği, özel sektörün ve sivil toplumun güçlendirileceği ifade edilmiştir. Kamu yönetiminde neoliberalleşme döneminde 1980’li yıllara kadar yabancı sermayeyle ilişkisi bulunmayan yerel yönetimler yabancı sermaye ve dış borçlanma ile tanışmıştır. Borçlanmanın etkisi ise kent ekonomilerine ulus aşırı şirketlerin eklenmesi şeklinde olmuştur (Mutlu, 2017: 3).

Cockburn kapitalist sistemde devletin birincil rolünün sermaye birikimi sürecinin aksamaması için uygun koşulları hazırlamak, bir diğer rolünün ise kapitalist sistemin yeniden üretimine katkı sağlamak olduğunu ifade etmektedir. Bu noktada yerel yönetimler merkezi devlet organlarının belirlediği koşulların sınırlılığında yerel düzeyde sistemin yeniden üretimini sağlamaktadır (1977: 363-366). Cockburn’un bakış açısı kimi noktalarda yerel yönetimleri yalnızca aracı olarak görmesi sebebiyle eksik olsa da özellikle refah devleti uygulamaları kapsamında birtakım hizmetlerden sorumlu olan yerel yönetimler, 1980 sonrası kapitalizmin yeniden yapılanma sürecinde “büyümeye ve sermaye taleplerine daha duyarlı” bir işleve sahip olmuştur (Şengül, 1999: 12). Bu koşullar altında sürdürülebilir bir kent tasarısının sermayenin mantığı ile uyumlu olması kaçınılmazdır. Cittaslow kentlerinde de görüldüğü gibi altyapı hizmetleri, ulaşım, sağlık, eğitim, iş imkanları halen eksiktir. Sürdürülebilirliğin ve kentleşmeye ekolojik bir boyut kazandırma girişiminin turizme ve dışarıdan gelecek olan tüketiciye dönük bu düzenlemeler yerel halkın koşullarını düzenleyememektedir. Dolayısıyla sürdürülebilir bir kentleşmenin temel unsurlarından biri olan kent sakinlerinin ihtiyaçlarının yerel imkanlarla sağlanması mümkün olmamaktadır.

Bookchin kapitalist sistemin yıkılmazlığını kabul ederek sistemin çizdiği sınırlar içinde muhalif hareketlerin var olabilmesi için belirli stratejiler belirlemiştir. Bookchin’e göre bu yıkılmazlık kapitalizmin derin bir bunalıma/krize girmeyeceği fikrinden kaynaklanmaktadır. Belirlediği strateji ise belediyeciliktir. Sol muhalefet belediye seçimlerini önemsemeli, belediyelerin başına geçen “komünalistler” komünler oluşturmalı, üretim araçlarını belediye mülkiyetine katmalı ve belediyeyi merkezi yönetime karşı bir direnç unsuru olarak tahsis etmeli fikrini savunmaktadır (Altınörs, 2019). Özgürlükçü belediyecilik ulus devlet ve yerel yönetimler arasındaki

gerilimden beslenmeli, yurttaşları “pasif seçmen” yerine aktif yurttaşla dönüştürmelidir (Bookchin, 1991). Öyle ki Bookchin belediyeyi, merkezi yönetime bağlı bir yerel idare olarak değil, sivil idare kurumu olarak konumlandırmaktadır. Biehl, belediyelerde kurulan halk meclislerinde alınacak her kararın yurttaşlar tarafından tartışılacağını ve politikaların yurttaşlar tarafından katılımcı bir şekilde belirleneceğini ifade etmektedir (2016: 111). Bu noktada Altınörs’ün eleştirileri yerindedir. Örneğin eğer kapitalizmin aşılabilirliği kabul ediliyorsa (kapitalist sistemin özünü oluşturulan özel mülkiyet sisteminin varlığı da aşılabilir kabul ediliyor demektir) “üretim araçlarını belediyeleştirmenin” temeli hangi düşünceye dayanacaktır? Diğer yandan “sınıfsız” halk meclislerinde kapitalist çıkarları savunanlar ortaya çıkmayacak mıdır? Merkezi yönetime dair iktidar hedefi konusunda herhangi bir strateji geliştirmeyen Bookchin’in böyle bir hedefi olmadığı da anlaşılmaktadır. Fakat er ya da geç kapitalist sistem bu tip belediye oluşumlarını ya kendi içinde eritecek ya da kendi kurallarına tabi olacak hale getirecektir. Nitekim yukarıda da bahsedildiği üzere özellikle Türkiye örneğinde merkezi yönetimleri güçlendirecek, merkezi yönetime daha fazla imtiyaz ve yaptırım gücü kazandıracak uygulamalar giderek artmaktadır. Fakat önceki bölümlerde de bahsedildiği gibi krizler kapitalist sisteme içkindir ve “kapitalist sistemin aşılabilirliği” düşüncesini de yanlışlar niteliktedir.

Sürdürülebilir yerel kalkınma ve kentsel ekolojinin mümkünliğini içeren bir tartışma neyin sürdürülebilirliğinden bahsedildiğiyle başlamalıdır. Çünkü sürdürülebilir kalkınma başlığında da ayrıntılı bir biçimde bahsedildiği üzere gelecek kuşakların ihtiyaçları ve ekonomik gelişme arasında bir denge kurmak kapitalist üretim tarzının sınırsız büyüme ve kar arzusu sebebiyle gerçekleşmemekte ve üretilen çözüm önerileri ekolojik yıkımı engelleyememektedir. Devlet- sermaye ortaklığının ve tali kanallardan eklemlenen sivil toplumun sürdürülebilirlik ve ekoloji adına sunduğu reçeteler yalnızca kapitalist üretim tarzının yeniden üretilmesine katkı sağlamaktadır.

Harvey toplumsal ilişkilerde biçim arayışının, bir toplumun estetik değerlerinin ve istenen yaşam tarzının o toplumun kentleşme biçiminde somutlaştığını ifade etmektedir. Bu kentleşme biçiminin gerçekleşmesi ancak kolektif bir taleple mümkün olacaktır. Çünkü eskiyi değiştirerek yeni bir kentleşme

biçimi talep etmenin arkasında egemen güçlerin kent üzerindeki hegemonyasını yıkma güdüsü yatmaktadır (2013: 44). Sistemi yeniden üretmeyecek bir biçimde sürdürülebilirlik ve ekoloji adına yerel kent siyasetinin etkin kılınması önemlidir. Özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde karşılaşılan merkezi hükümet ile ulusal/uluslararası sermayenin iş birliğinden doğan ekolojik yıkımlar karşısında kent sakinlerinin karşı-tepkileri mekan örgütlenmesinin demokratikleşmeyle ilişkisini ortaya koymaktadır.

Diğer yandan yerel ihtiyaçların yerelden karşılanması da önemli noktalardan biridir. En temel ihtiyaçlardan olan gıda için yerel pazarlara dönmek önemlidir. Yerel pazarlarda ucuzlatılmış ve dışarıdan gelen tarım ürünlerinin yoğunluğu yerelin tarımsal desenindeki çeşitliliği yok etmekte ve gıda kültürünün gelişmesini ve korunmasını tehdit etmektedir (Shiva, 2006: 31-32). Fakat daha önce bahsedildiği gibi “organik modası” yeni piyasalar yaratırken sürdürülebilir kalkınma mantığıyla uyumlu olarak gelişen, bireysel tüketim tercihlerini değiştirmeye yönelik şekillenen organik ürün sektöründe de eşitsiz gelişmeler yol açmaktadır. Organik ürün sektörünün ortaya çıkmasıyla görüldü ki; organik ürün ihracatçıları az gelişmiş ülkeler, en büyük organik ürün ithalatçıları ise İngiltere, Almanya ve Hollanda’dır. Ancak eşitsiz gelişim sürecinin ülkeler-bölgeler arasında olduğu gibi aynı ülke-bölge içinde de var olduğu bir kez daha hatırlatmak gerekir. Az gelişmiş ülkelerdeki organik ürün ihracı kendi içinde de eşitsiz gelişmektedir. Organik ürünlerini uluslararası piyasaya sunan üreticiler bu ülkelerdeki büyük ve orta büyüklükte çiftliklerdir. Organiğin bir üretim standardı mı yoksa toplumsal ve ekolojik sürdürülebilirliğin ilkesi olarak mı kabul edilmesi gerektiği buradaki eşitsiz gelişimi tartışmaya açarak mümkündür. Küçük ve yerel üreticilerin yoksulluklarını derinleştiren, büyük tarım şirketlerinin egemenliğindeki ve küresel eşitsizliği besleyen bir tüketim alanı olarak organik sektörünün genişlemesi yerine yerlerinden edilen köylülerin topraklarına geri döndüğü bir sistem inşa edilmelidir (Rigby ve Bown, 2007).

Kentsel örgütlenme biçimlerinin ve toplumsal hareketlerin çeşitliliği arttıkça demokratikleşme de artmaktadır. Fakat yerelde ortaya çıkabilecek sorunların kaynakları da iyi tespit edilerek yerel yönetimler güçlendirilirken eş zamanlı olarak merkezi yönetimin de yetki ve sınırlılıkları yeniden planlanmalıdır. Diğer yandan

kimi sorunlar hakim üretim tarzının evreninde şekillenmekte olup sorunun kaynağını oluşturmaktadır (Keleş, 1998: 103-105).

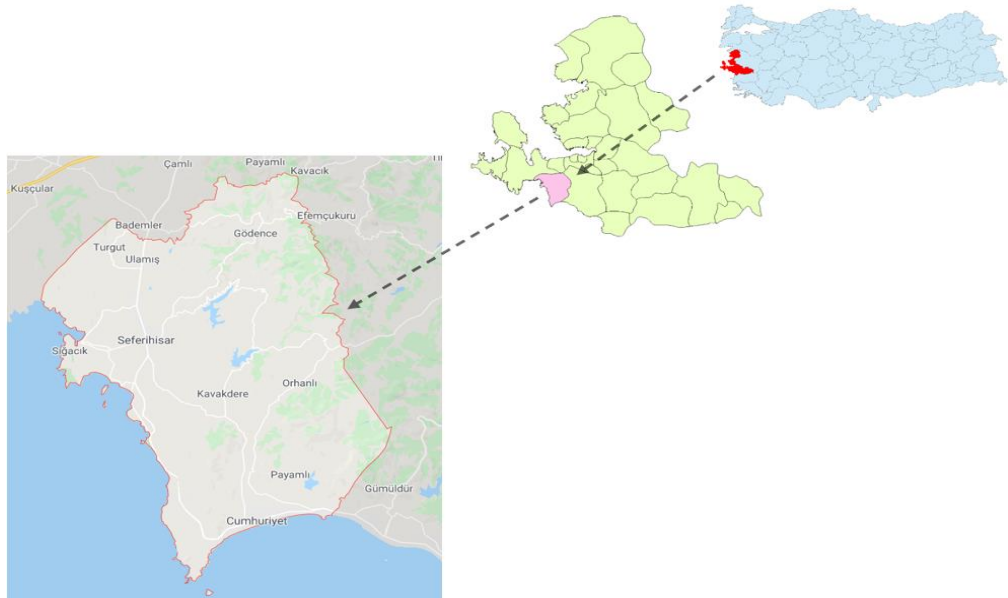
Cittaslow'un bürokratik düzeyde kırsal kalkınma ve sürdürülebilir turizm başlıklarında projeler üreten bir yerel yönetim stratejisi olduğu ortaya koyulmaktadır. Aynı zamanda kentsel planlama stratejisi olduğunu da söylemek mümkündür. Ancak buna dair veriler yalnızca araştırma sahası özelinde toplanmıştır. Cittaslow kentlerinde genel olarak gözlenen durum teorik olarak mümkün olacağı söylenen/beklenen hedeflerin pratikte gerçekleşmemesidir. Bu durum şaşırtıcı olmamakla birlikte kapitalist yayılma ve yeniden yapılanma süreci ile doğrudan ilişkilidir. Bir sonraki bölümde Türkiye'nin 2009 yılında ilk Cittaslow kenti olan Seferihisar'da bu üç temelde yükselen Cittaslow oluşumunun ne şekilde olduğu, hedeflerin, kriterlerin Cittaslow Uluslararası Ağı tarafından belirlenen kriterler etrafında gerçekleşme durumu, gerçekleşmeme sebepleri ve aradan geçen on bir yılda meydana gelen olumlu veya olumsuz gelişmeler ortaya koyulacaktır.

CITTASLOW SEFERİHİSAR

6.1. SEFERİHİSAR İLÇESİ (Tarih, Coğrafya, Demografi, Ekonomi, Toplum)

Seferihisar İzmir ilinin otuz ilçesinden biridir. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre Seferihisar'ın en eski yerleşim yeri bugün Sığacık mahallesi sınırları içinde kalan Teos olup, Ürkmez'de Lebedos ve Doğanbey'de ise Myonnessos Antik Kentleri bulunmaktadır. M.Ö. 2000'li yıllarda Giritlilerin ve Karyalıların yaşadığı ve bir yerleşim yeri olarak 4000 yıldır var olduğu bilinmektedir. Osmanlı İmparatorluğu topraklarına dahil olana dek Lidyalılar, İranlılar, Atinalılar, Ispartalılar, Romalılar ve Bizans gibi imparatorluklara ev sahipliği yapmıştır. 1394 yılında Osmanlı İmparatorluğu'nun topraklarına dahil olmuş, 1884 yılında İzmir'in Aydın vilayetinin merkezi olmasıyla Seferihisar da ilçe olmuştur (İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü).

Şekil 1: Seferihisar İlçesinin Konumu ve Haritası



Kaynak: ArcGIS programı aracılığıyla T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı verileri ve Google Maps kullanılarak hazırlanmıştır.

En sağda yer alan Türkiye haritasında görüldüğü gibi İzmir ili Türkiye'nin batısında, Ege Bölgesinde yer almaktadır. Yeşil renkle belirtilmiş olan İzmir ili

haritasında ise Seferihisar'ın konumu görülmektedir. Seferihisar'ın İzmir il merkezine uzaklığı 45 km'dir. Merkeze yakınlığından ve ulaşımın görece kolay olmasından dolayı konum olarak avantajlı bir noktadadır.

Seferihisar'a bağlı mahalleler Turabiye, Camikebir, Çolak İbrahim Bey, Hıdırlık, Tepecik, Sığacık, Ulaş, Cumhuriyet, Doğanbey, Atatürk, Bengiler, Mersinalanı, Turgut, Beyler, Düzce, İhsaniye, Çamtepe, Gödençe, Kavakdere, Gölcük ve Orhanlı olmak üzere 21 adettir. 2008 yılı öncesinde Doğanbey ve Ürkmez beldelerinin Seferihisar belediyesine bağlı olarak belde belediyeleri bulunmaktaydı. 2008 yılında 5747 sayılı kanunla Doğanbey ve Ürkmez belde belediyelerine bağlı Mersinalanı, Bengiler, Doğanbey, Payamlı ve Cumhuriyet mahalleleri Seferihisar Belediyesi'ne bağlanmıştır.

Seferihisar'ın demografik yapısı Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2007- 2019 yılları arasında Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verileriyle incelenmiştir. Aşağıdaki tabloda Türkiye geneli, İzmir ve Seferihisar nüfusları yer almaktadır.

Tablo 4: 2007- 2019 Yılları Arasında Türkiye, İzmir ve Seferihisar Nüfusu

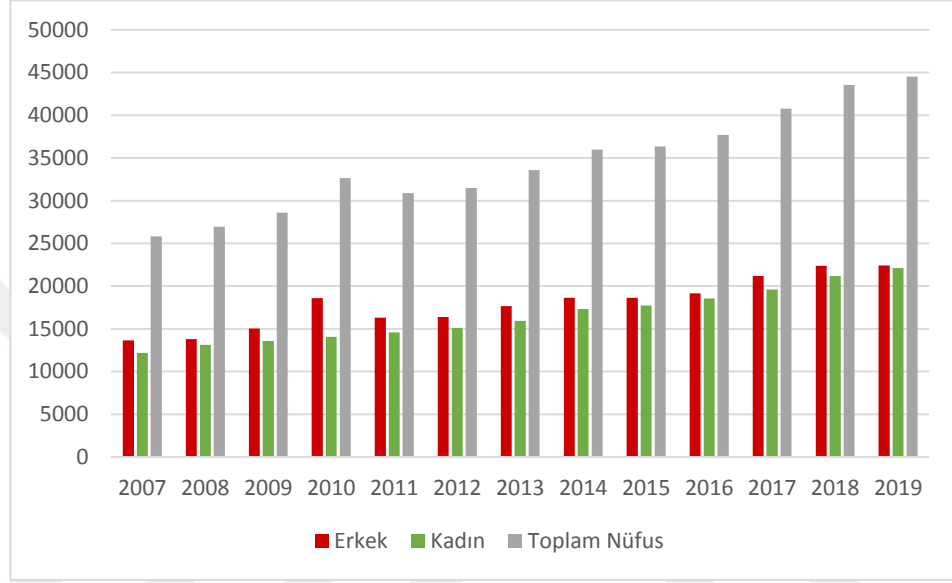
Yıllar	Türkiye Nüfusu	İzmir Nüfusu	Seferihisar Nüfusu
2007	70.586.256	3.739.353	25.830
2008	71.517.100	3.795.978	26.945
2009	72.561.312	3.868.308	28.603
2010	73.722.988	3.948.848	32.655
2011	74.724.269	3.965.232	30.890
2012	75.627.384	4.005.459	31.467
2013	76.667.864	4.061.074	33.588
2014	77.695.904	4.113.072	35.960
2015	78.741.053	4.168.415	36.335
2016	79.814.871	4.223.545	37.697
2017	80.810.525	4.279.677	40.785
2018	82.003.882	4.320.519	43.546
2019	83.154.997	4.367.251	44.526

Yukarıdaki rakamlara göre, 2007-2019 yılları arasında Seferihisar'ın nüfus artış hızı %41,9 'dur. Aynı yıllar arasında Türkiye'nin nüfus artış hızı %13,3 İzmir'in

ise %14,3'tür. Seferihisar'ın nüfus artış hızı Türkiye ve İzmir ortalamasının oldukça üzerindedir.

Toplam nüfus içinde kadın ve erkek nüfusun dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Tablodan da anlaşılabacağı üzere toplam nüfusun cinsiyetler arası dağılımı arasında belirgin bir farklılık yoktur.

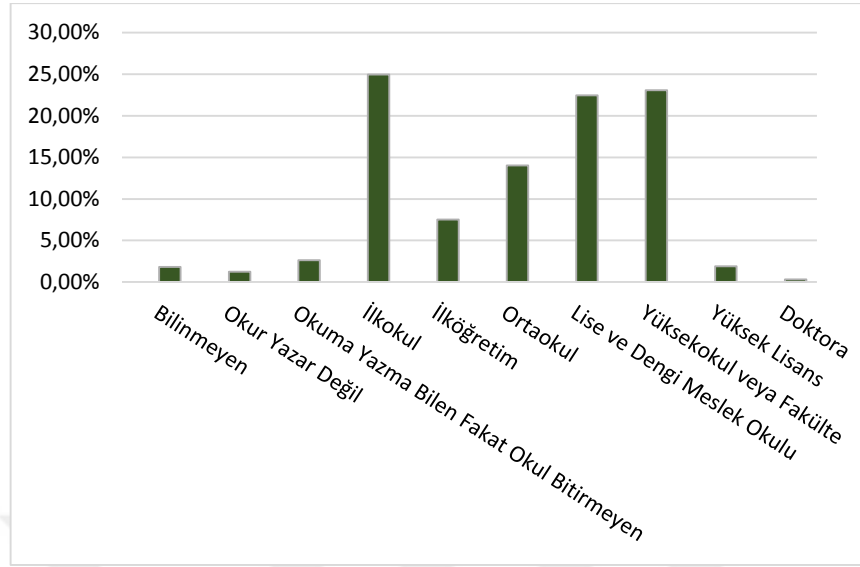
Tablo 5: 2007- 2019 Yılları Arasında Seferihisar Nüfusunun Cinsiyet Dağılımı



Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu verileri kullanılarak hazırlanmıştır.

2019 yılı toplam nüfusunun eğitim durumu incelendiğinde aşağıdaki grafikte de görüleceği gibi ilköğretim, ortaokul, lise, yüksekokul veya fakülte ve ilkokul mezunları toplam nüfusun yoğun bir bölümünü oluşturmaktadır.

Tablo 6: Seferihisar Eğitim Durumu Yüzdelik Dağılımı



Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu verileri kullanılarak hazırlanmıştır.

2019 yılı toplam nüfusunda eğitim durumu ve yaş dağılımı verileri incelendiğinde yüksekokul veya fakülte, yüksek lisans ve doktora mezunu nüfusun yaş dağılımı ilgi çekicidir. Yüksekokul veya fakülte mezunlarında en yüksek yoğunluk 25-29 yaş aralığına, ikinci yoğunluk 65 yaş ve üzerine, yüksek lisans ve doktora mezunlarında ise yoğunluk 40- 65+ grubuna aittir. Buradan yola çıkarak Seferihisar'da eğitilmiş ve genç bir nüfus olduğu görülmekle birlikte eğitim seviyesi yüksek ve orta yaşlı nüfusu kente sonradan göçenlerin oluşturduğu söylenebilir.

Seferihisar'ın göç profili incelendiğinde İzmir'in Foça ve Karaburun'la birlikte en çok göç alan ilçelerinden biridir. İlçenin 2009 yılı sonrası göç almasında ve nüfusunun artmasındaki en büyük etken bu tarihte Cittaslow üyesi olmasıdır. 2011 tarihli bir haberde dönemin Belediye Başkanı Tunç Soyer bir yılda 800 ailenin Seferihisar'a göç ettiğini, göçteki çekici etkenin Cittaslow olduğunu, nüfusun artmasıyla kentte tüketim de artacağından kent ekonomisinin bu durumdan olumlu etkileneceğini ifade etmektedir.²⁷ Cittaslow' un teşvik ettiği kent sakini göçünün dışında ilçe Doğu Anadolu Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi'nden mevsimlik işçi göçü almıştır. Diğer yandan Seferihisar'da balıkçılık yapmak için Karadeniz Bölgesi'nden gelen bir göç nüfusu da vardır. İlçede daha önce kıyı balıkçılığı yapılmasına karşın

²⁷Bu söylem pek çok yerde dillendirilmiştir. Bkz. https://www.yeniasir.com.tr/izmir/2011/03/25/seferihisar_nufusu_sakin_sehirle_artti (Erişim Tarihi: 02.09.2020).

Karadeniz Bölgesi'nden gelen göç ilçenin endüstriyel balıkçılıkla tanışmasına sebep olmuştur (Çelik, 2017: 93).

Kentin geçim kaynakları yoğun olarak narenciye, zeytin, sebze, tahıl tarımı, hayvancılık ve turizmdir. Sebze tarımında enginar, narenciye tarımında ise satsuma mandalinası ön plana çıkmaktadır (Seferihisar Kaymakamlığı, 2004). Seferihisar'da mandalina tarımı 1950'li yıllarda Karadeniz'den getirilen satsuma cinsi mandalina ile başlamıştır. Turizmin bir geçim kaynağı olarak var olması ise diğer geçim kaynaklarına göre çok daha yenidir. Turizm profili yazlık olarak adlandırılan ikincil konut ve günübirlik ziyaretler ile başlamış, süreç içerisinde turizmin teşvik edilmesiyle kitleselleşmiştir.²⁸ Bu süreçte kentin yoğun göç alması ve turizmin büyümesiyle tarım alanları tarım dışı faaliyetlerde kullanılmaya başlanmıştır. Keyder ve Yenal küreselleşmenin kırsala bir etkisi olarak tarım dışı geçim faaliyetlerine yönelmenin arttığından bahsetmektedir (2013: 174). Bu durum Seferihisar'da da gerçekleşmekte olup tarımla geçinen nüfus yerel pazarlarda hamur işi satışı, turizm tesislerinde ücretli işçilik ve pansiyonculuk gibi ek gelir kaynaklarına yönelmiştir.

Cittaslow Ağı'na dahil olma süreci ve sonrası Seferihisar için, özellikle geçim kaynakları ve nüfus başlıklarında, önemli birer kırılma noktasını temsil etmektedir. Bu nedenle bir sonraki bölümde bu başlıklardaki değişimin temel nedeni olan Seferihisar'ın Cittaslow Ağı'na dahil olma süreci incelenecektir.

6.2. TÜRKİYE'NİN İLK CITTASLOW'U OLARAK SEFERİHİSAR

Cittaslow Türkiye Ulusal Ağı Teknik Koordinatörlüğü'nden elde edilen bilgilere göre Seferihisar'ın Cittaslow olmasının iki boyutu vardır. 2009 yılında Seferihisar Belediye Başkanı olan ve bu görevi iki dönem boyunca sürdüren Tunç Soyer yakın çevresi aracılığıyla Cittaslow oluşumundan haberdar olmuş ve bu oluşum hızlıca araştırılmaya başlanmıştır. Cittaslow felsefesi ve kriterleri ile Seferihisar'ın uygunluğunun tespit edilmesi sonrasında Cittaslow Uluslararası Ağı ile iletişime geçilip kriterlerin tamamlanması adına yapılması gerekenler konuşulmuştur. Örneğin İzmir Büyükşehir Belediyesi'nden alınan mobil hava izleme cihazı iki ay boyunca Seferihisar'ın hava kirliliği ölçümünü yapmıştır. Yenilenebilir enerji ve

²⁸ Türkiye'de ikincil konut ve doğal alanların imarlaşması konularında 1983 yılında çıkan Turizm Teşvik Kanunu bir dönüm noktasıdır (Ekici, 2012).

diğer sağlanamayan şartlar konusunda ise Cittaslow Uluslararası Ağı'na taahhüt verilmiştir. Seferihisar'la ilgili hazırlanan dosya İtalya'da toplanan Uluslararası Koordinasyon Komitesi toplantısında sunulmuş ve Seferihisar'ın Cittaslow üyeliği onaylanmıştır. Mustafa Tunç Soyer hazırlanan dosyanın komite üyeleri için yeterli olduğunu, Seferihisar'a gelip denetleme ihtiyacı hissetmediklerini, üyeliği hemen onayladıklarını ifade etmektedir.²⁹

Seferihisar için Cittaslow olma sürecinin ikinci boyutu ise kenti ön plana çıkaracak bir çıkış noktası arayışdır. Cittaslow Türkiye Ulusal Ağı Sekreterliği ve Teknik Koordinatörlüğü ile yapılan görüşmelerde Seferihisar'ın 2009 öncesinde, uluslararası sulara yakın bir sahil kenti olması sebebiyle, mülteci haberleriyle anıldığı, komşu olduğu Çeşme ve Kuşadası gibi diğer tatil yörelerine göre daha az tanınan, bilinen bir yer olduğu ifade edilmiştir. Seferihisar'a yeni bir kimlik kazandırmak adına çıkış noktası ise Cittaslow olmuştur. Türkiye'nin ilk Cittaslow'u olarak Türkiye Ulusal Cittaslow Ağı'nın koordinatörlük görevi Seferihisar Belediye Başkanı'na aittir. Mustafa Tunç Soyer 2009-2019 yılları arasında Seferihisar Belediye Başkanlığı görevini, Cittaslow Türkiye Koordinatörlüğünü ve Cittaslow Uluslararası Başkan Yardımcılığı görevini yürütmüştür. 31 Mart 2019 yerel seçimleri sonucu Tunç Soyer'in İzmir Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na seçilmesiyle Cittaslow Türkiye Koordinatörlüğü'nü bir süre daha devam ettirmiş, sonrasında bu görevi Seferihisar'ın yeni belediye başkanı İsmail Yetişkin devralmıştır. Tunç Soyer Cittaslow Uluslararası Başkan Yardımcılığı görevini Eylül 2020 itibariyle halen sürdürmektedir.

Seferihisar'ın Cittaslow olma sürecinde ve sonrasında Cittaslow kriterlerine uygun olacak şekilde planlanan projeler sürdürülebilir yerel kalkınma ve kentsel ekoloji olmak üzere iki başlıkta sınıflandırılmıştır. Bir yandan da kentte Cittaslow'la ilişkilendirilebilecek veya kentin Cittaslow olmasına rağmen Cittaslow kriteriyle uyumlu olmayan birtakım değişimler meydana gelmiştir. Bu değişimlere ve sebeplerine sonraki bölümlerde değinilmektedir.

²⁹Bkz. <http://seferihisar.bel.tr/cittaslow-seferihisar/> (Erişim Tarihi: 12.09.2020).
https://www.yeniasir.com.tr/izmir/2010/01/13/cittaslow_yerel_kalkinma_modelidir (Erişim Tarihi: 12.09.2020).

6.3. SEFERİHİSAR'DA SÜRDÜRÜLEBİLİR YEREL KALKINMA SÖYLEM VE PRATİKLERİ

2009 yılında Tunç Soyer'in Seferihisar Belediye Başkanı olması ve Seferihisar'ın Cittaslow Ağı'na dahil olması Seferihisar'ın kalkınma politikalarının baştan tasarlanma sürecini doğurmuştur. Seferihisar Belediyesi yıllık faaliyet raporlarında da görülebileceği üzere kentle ilgili kalkınma politikalarının tasarlanmasında Cittaslow kriterleri ve Birleşmiş Milletler sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin ilke kabul edildiği belirtilmektedir. Bu doğrultuda Seferihisar'da (Seferihisar Belediyesi Faaliyet Raporlarında da belirtildiği gibi) “çağdaş yaşam kalitesi sunan, kentsel değişimi sürekli kılan, halkın refah ve mutluluğuna katkıda bulunan, üretim gücü ve hizmet kalitesi yüksek, markalaşmış bir dünya kenti yaratma” amacının gerçekleştirilmesi adına çeşitli projeler tasarlanmaktadır. Gündüz, Cittaslow oluşumunun ve neoliberal yerel yönetim modelinin ortaklaştığı “projeciliğin” açıklamasını, neoliberal anlayışın hakim olduğu 1980 sonrası yerel yönetim modeliyle 1970'lerin belediyeçilik anlayışını karşılaştırarak yapmaktadır. Gündüz'e göre 1970'lerde yalnızca yerel hizmet sağlamaktan sorumlu olan belediye kurumu neoliberal anlayış ile bu hizmetlerin sağlanması adına çeşitli kurumlarla proje ortaklığı yapmaktadır. Cittaslow uygulamaları ise üretilen projelerin “kent kimliğinin evrensel dolayımıyla” gerçekleşmesini sağlamaktadır (Gündüz, 2012). Tunç Soyer de Cittaslow üyeliğinin maddi kaynaklara ulaşma konusunda kolaylık sağladığını, kente “prestij” kazandıran bir özelliği olduğunu, Seferihisar'da her alanda on kat büyüme sağlandığını ifade etmektedir.³⁰ Yerel yönetim anlayışının değişmesi ve neoliberal politikaların her alanda hakim olması ile eş zamanlı gerçekleşen büyüme söylemi sıklıkla vurgulanmaktadır. Kentlileri zenginleştiklerine/zenginleşeceklerine dair ikna etme niyeti taşıyan bu söylemler zenginleşme arttıkça servetin en yukarıdan aşağıya doğru yayılacağı yönündeki liberal mite vurgu içermektedir. Fakat Seferihisar örneğinde ayrıntılı bir şekilde değinileceği gibi prestij herkesin prestiji olmamış, büyüme ise herkesin zenginleşmesi anlamına gelmemiştir.

³⁰ Büyüme söylemine dair Mustafa Tunç Soyer'in Beyanı: <https://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/40643/156> (Erişim Tarihi: 21.09.2020).

Kentlerin sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin yerelde hayata geçirilmesi ve bu sürecin takip edilebilmesi adına tüm Cittaslow Türkiye Ağı üyesi kentlerin belediye başkanlarının imzacı olduğu bir taahhüt imzalanmıştır. Sürdürülebilir kalkınma hedeflerinden biri olan “sürdürülebilir şehir ve yaşam alanları” hedefi Cittaslow kentlerinin etrafında şekillendiği ilkelere biridir. Daha önceki bölümlerde de Cittaslow oluşumunun sürdürülebilir kalkınma mantığı ile uyumlu geliştiği vurgulanmıştı. Buradan yola çıkarak Cittaslow kriterlerinin sağlanması için Seferihisar’da da sürdürülebilir kalkınma ile ilişkilendirilebilecek bir dizi proje tasarlanmıştır. Cittaslow Türkiye Ulusal Ağı Seferihisar’ın kalkınma temasının tarım ve turizm olarak saptandığını söylemektedir. Seferihisar Belediyesi tarafından 2018 yılında yayımlanan “Sürdürülebilir Tarımsal Kalkınma Vizyon Belgesi” ne göre Seferihisar’da “çevreye duyarlı, yerele odaklı ve güvenli bir gıda sistemi” kurulması gerekmektedir. Bu noktada Seferihisar için tasarlanan tarımsal kalkınma vizyonu dört hedef üzerine inşa edilmiştir. Bunlar; yerli tohum kullanımı, üretici pazarlarının kurulması, kooperatif ve üretici birliklerinin kurulması ve yüksek katma değerli tarım ürünlerinin üretilmesidir.

Sürdürülebilir Tarımsal Kalkınma Vizyon Belgesi’nde üretici birliklerinin ve kooperatiflerin dünya piyasalarıyla rekabet edebilecek duruma geldiği ifadesi yer almaktadır. Kapitalist üretim tarzının sınırlılıkları içinde yapılan her türlü ekonomik faaliyet en nihayetinde kapitalizmin “rekabet yasalarıyla” uyumlu gelişmektedir (Harvey, 2013: 179). Kentin aktörleri tarafından sürekli ifade edilen “zenginleşmenin” her üreticiyi kapsayacak şekilde olup olmadığı, kalkınmanın niçin yalnızca zenginleşme ile ifade edildiği Seferihisar için planlanan kalkınma politikalarına dair önemli soru işaretleridir. Amacı piyasayla yarışmak olan bir kooperatifleşme biçimi bunu yapabilmek için sermayenin yasalarına göre hareket etmek zorunda kalacak ve aslında kooperatifler birer şirkete dönüşmüş olacak, nihayetinde de kır burjuvazisinin zenginleştiği görülecektir.

Seferihisar’ın Cittaslow üyeliği sürecinde en olumlu gelişme Can Yücel Tohum Merkezi’nin kuruluşudur. 5553 sayılı Tohumculuk Kanunu ile yalnızca T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından belirlenen tohumların üretilmesine izin verilmiş, yerli tohum üretimi engellenmiştir. Yerli tohumun satışını da engelleyen bu yasaya karşılık Seferihisar’da her sene tohum takas şenliklerinde düzenlenmekte,

takas yoluyla yerli tohumlar dağıtılmakta ve atalık tohumun yaşatılması konusunda çaba harcanmaktadır. 2017 yılında düzenlenen tohum takas şenlikleri sırasında kaybolmaya yüz tutan bir buğday cinsi olan karakılçık buğdayı tohumu bulunmuş ve çoğaltılmıştır. İzmir'in Menemen, Ödemiş, Tire gibi farklı ilçelerinde de ekilmeye başlanan karakılçık buğdayı Tunç Soyer tarafından yerel kalkınmada öncü olarak görülmektedir. Belediyenin alım garantisi verdiği karakılçık buğdayının tüm İzmir'i doyuracak şekilde kitleselleşeceği iddia edilmektedir.³¹ Nizam ve Yenal karakılçık buğdayı üzerinden yaptıkları "Türkiye'de Tohum Siyaseti" başlıklı araştırmalarında Seferihisar'daki buğday üreticilerinin karakılçık buğdayının hasadının zor olması sebebiyle verim kaygısıyla uzun bir süredir hibrit tohum kullandığını ifade etmektedir. Üreticilerin karakılçık buğdayına geçiş yapmasının bir diğer boyutu ise son yıllarda orta sınıf içinde artan sağlıklı beslenme ilgisidir. Sağlıklı yaşam ve sağlıklı beslenme kaygısı yükselen orta sınıf aynı zamanda temiz ve yerel gıda ürünlerinin temini konusunda kamuoyu yaratan aktivist kitlesini de oluşturmaktadır (Nizam ve Yenal: 2020). Nitekim karakılçık buğdayının tüm İzmir'de tüketilen bir buğday çeşidi olabilmesi için alım gücünün düşüklüğü sebebiyle fiyatların önemli ölçüde düşmesi gerekmektedir. Diğer yandan bir dekardan alınan verimin düşük olması sebebiyle tüm kentin ihtiyacını karşılamaya yetip yetemeyeceği bir soru işaretidir. Aşağıda Doğanbey Tarımsal Kalkınma Kooperatifi satış sitesi www.seferibakkal.com'da karakılçık buğdayı ekmeği satış fiyatı görülmektedir.

Şekil 2: Karakılçık Buğdayı Ekmeği Satış Fiyatı



Kaynak: <http://seferibakkal.com/urun/karakilcik-bugday-ekmegi/> (Erişim Tarihi: 10.09.2020).

³¹Tunç Soyer Karakılçık Buğdayı Hasadına Katıldı: <https://www.yurtgazetesi.com.tr/yerel/tunc-soyer-karakilcik-bugday-hasadina-katildi-h156882.html> (Erişim Tarihi: 24.09.2020).

Seferihisar'daki Cittaslow süreciyle başlayan yerel kalkınma pratiklerinden bir diğeri de Sığacık Kalesi'nin restorasyon projesidir. Bu proje kapsamında kalenin içinde bulunan 220 ev restore edilmiştir. Aynı zamanda üretici pazarlarının da yer aldığı Sığacık Kalesi sakinlerine Yaşar Üniversitesi ortaklığında pansiyonculuk eğitimi verilerek butik otel ve pansiyon işletmeleri konusunda teşvik edilmişlerdir.

Coğrafi işaret yerel mekanlarla özdeşleşmiş olan gıda, tarım ve el sanatları gibi geleneksel ürünlerin tescil edilerek koruma altına alınması olarak tanımlanmaktadır. Coğrafi işaretin bir diğeri ve daha önemli olan özelliği ise sınai mülkiyet hakkı olması dolayısıyla coğrafi işarete sahip ürünlerin bir marka niteliği kazanmasıdır. Ürünlerin bu şekilde markalaşması yerel ürünün küresel pazarlara ulaşması için aracı olmaktadır. Tarım ürünleri fiyatlarındaki düşüşün coğrafi işaretle engellenebileceği böylece yerel kalkınmaya katkısı olabileceği de savunulmaktadır (Özsoy, 2015). Coğrafi işaretli ürünler bir orta sınıf kaygısı olarak yerel ve temiz tarım ürünlerine erişimi de kolaylaştırdığı düşünülmektedir. Bu bağlamda Seferihisar'da üretilen satsuma cinsi mandalina Seferihisar Belediyesi'nin başvurusu sonucu 2018 yılında "Seferihisar Mandalinası" adıyla coğrafi işaret almıştır.³² Üretim sınırları Seferihisar Merkez, Ürkmez, Doğanbey ve Sığacık olarak belirlenen Seferihisar Mandalinasının kazandığı marka değeri ile piyasadaki rekabet gücünü arttırdığı söylenmektedir.

Kalkınmanın ve zenginleşmenin bir diğeri göstergesi olarak söylenen ise kentte arazi fiyatlarının artmış olmasıdır. Örneğin Seferihisar Cittaslow olmadan önce bir dönüm arazi 35 bin TL iken şu an 180-200 bin TL olduğu ifade edilmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi kalkınma toplumsal süreçleri de içermelidir. Nitekim zenginleşmeden kastedilen kentte yaşayan herkesin aynı anda zenginleşmiş olması değildir. Herkesin aynı anda zenginleşebildiği toplumsal sistem mevcut üretim tarzının koşullarında mümkün olmayacaktır. Kent aktörleri tarafından sıklıkla vurgulanan ekonomik gelişme aslında kente dair temel problemlerden birinin yoksulluk olduğunu da göstermektedir. Seferihisar örneğinin incelendiği "6.5. Seferihisar'ın Cittaslow Olma Süreci Tartışması ve Analizi" başlığında Cittaslow ve yerel yönetimlerin kapitalist üretim tarzını yeniden üretme biçimleri üzerinde daha ayrıntılı durulacaktır.

³² Mandalina Resmen Seferihisarlı: <http://seferihisar.bel.tr/mandalina-resmen-seferihisarli/> (Erişim Tarihi: 09.10.2020).

6.4. SEFERİHİSAR'DAKİ ON YILLIK CITTASLOW SÜRECİNİN KENTSEL EKOLOJİYE ETKİSİ

Seferihisar'ın Cittaslow kriterleri kapsamında kentin ekolojisini düzenleyen, etkileyen girişimler bu başlık altında açıklanacaktır. Bu çalışmada Seferihisar'ın Cittaslow üyeliğiyle birlikte çizilen tarım ve turizm odaklı bir kalkınma planının kentsel ekolojiye etkisinin çoğunlukla olumsuz olduğu iddia edilmektedir. Kentteki turizm potansiyelinin harekete geçirilmesi için Cittaslow marka etiketinin kullanılması olumsuz etkilerin 2009 yılı sonrasında bugüne kadarki süreçte daha görünür olmasına sebep olmuştur. Turizme elverişli tüm kentler gibi Seferihisar da rant ve inşaat istilasına karşı karşıya kalmıştır. Seferihisar Belediyesi'nin internet sitesinde yer alan 2012 tarihli bir haberde Cittaslow üyeliğinin inşaat sektörüne etkisi yer almaktadır. Haberde Seferihisar Belediyesi İmar İşleri Müdürlüğü tarafından verilen yapı ruhsatı ve yapı kullanım belgelerindeki artış olumlanarak Seferihisar'daki müteahhit görüşlerine yer verilmiştir. Müteahhitler tarafından Seferihisar'ın Cittaslow üyeliği ile inşaat sektöründe patlama yaşandığı, Seferihisar'ın canlandığı, dışarıdan çok fazla yatırımcı geldiği, satışların %100 oranında arttığı ve daire karşılığı arsasını veren insanların çoğaldığı ifade edilmiştir. Bir müteahhit tarafından olumsuz bir tespit olarak Seferihisar'ın önceden yavaş olduğu şimdi ise tanıtımı yapıldığı için canlandığı, sektörün hareketlendiği söylenmiştir. Konuta dair talebin artmasıyla inşaat malzemelerindeki kalitenin de doğru orantılı biçimde arttığı ifade edilse de inşaatların kent ekolojisine zararıyla birlikte kent estetiğini de bozduğu açıktır. 2015 yılında Seferihisar Belediyesi meclisinde kentte bir estetik kurul oluşturulması ve bu kurulun inşaat projelerini denetlemesine karar verilmiştir. Estetik kurulun yeni yapılan inşaat projelerini onaylaması için “binaların dış cephelerinin beyaz veya bej renklerinde olması, cephe kaplamasında PVC kullanılmaması, balkon korkuluklarının ferforje veya ahşap olması, klima ünitelerinin ve uydu antenlerinin ön cepheye yerleştirilmemesi” gibi şartlar belirlenmiştir.³³ Fakat kentteki yoğun inşaat ve rant geliri kent estetiğinin geri

³³Estetik kurula dair daha ayrıntılı bilgi için: <http://seferihisar.bel.tr/sakin-sehirde-yasama-ozlemi/>
<http://seferihisar.bel.tr/seferihisar-yeni-bir-kent-mimarisine-kavusuyor/> (Erişim Tarihi: 19.09.2020).

plana atılmasına, estetik kurulun işlevini yerine getirmemesine sebep olduğu görülmektedir.

Gülersoy, 1984, 2003 ve 2010 yıllarını arasındaki periyotta Seferihisar'da tarım, orman ve mera alanlarının giderek azalarak yerleşim alanlarının arttığını ifade etmektedir (2014: 166). Seferihisar Belediyesi faaliyet raporlarına göre 2010 yılında 212 yapı ruhsatı verilmiştir. Bu rakam 2011 yılında 397 yapı ruhsatı çıkmıştır. İmar ve Şehircilik Müdürlüğü 2016 yılı faaliyet raporuna göre 986 yapı ruhsatı verilmiştir. 2016 yılında ise İzmir ilindeki emlak fiyatlarındaki en büyük artış Seferihisar'da olmuştur. Bu artış 2015 yılında %12'yken 2016 yılında %22'ye çıkmıştır.³⁴İmarlaşmadaki bu patlama aynı zamanda soylulaştırmanın bir başka şeklidir. Özellikle tarım arazilerindeki azalma ve imarlaşma bir arada düşünüldüğünde Seferihisar'da da ilkel birikim sürecinin sürdüğü görülmektedir. Ayrıca artan rant değeri, lüks konut ve orta, üst sınıf ziyaretçiler mekanın kullanım ilişkilerinin yeniden düzenlendiğini ve mekanın soylulaştırıldığını ispatlamaktadır.

Cittaslow kriterlerine uyumlu olacak şekilde sürdürülebilir ulaşım Seferihisar için sağlanamamıştır. Bireysel sürdürülebilir ulaşım aracı olarak bisiklet kullanımı için yalnızca Seferihisar- Sığacık arasında 2,5 km uzunluğunda paylaşımlı bir yol bulunmaktadır. Cittaslow alt yapı kriterlerine göre karayolu ve bisiklet yolları kilometre cinsinden karşılaştırıldığında aralarında bir uyum bulunması gerekmektedir. Seferihisar'ın toplam karayolu uzunluğu yaklaşık olarak 280 km'dir. Bisiklet yolunun güzergahı ve uzunluğu değerlendirildiğinde bisikletin günlük ulaşım aracı olarak kullanılabileceği kent içi güzergahlar bulunmamaktadır. Seferihisar'da Cittaslow kriterlerine uygun bir ulaşım planlaması toplu taşımada da mevcut değildir. Kent içi ulaşım ve Seferihisar'ın İzmir il merkezine ulaşımı dolmuş ve özel halk otobüsleri ile sağlanmaktadır. Seferihisar'da İzmir'deki genel ulaşımın yapısından farklı bir uygulama bulunmamaktadır.

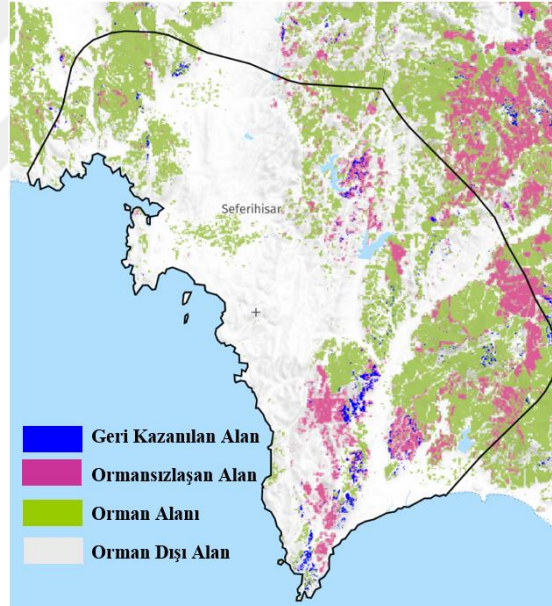
Cittaslow üyeliği sürecindeki bir diğer zorunlu kriter hava kirliliğinin yasal sınırları aşmamış olmasıdır. Seferihisar'ın Cittaslow üyeliği sürecinde İzmir Büyükşehir Belediyesi'nden mobil hava izleme cihazı alınmış, iki ay boyunca ölçüm yapılarak hava temizliği raporlanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Ulusal Hava Kalite İzleme Ağı'na göre Seferihisar hava kirliliğinin az

³⁴ En Çok Kazandıran Kent Seferihisar: <http://seferihisar.bel.tr/en-cok-kazandiran-kent-seferihisar/> (Erişim Tarihi: 19.09.2020).

riskli veya hiç risk teşkil etmediği bölgeler arasında sınıflandırılmıştır.³⁵ Hava kirliliği sınırı aşılmıyor görünse de kentteki yoğun yapılaşma, devam eden inşaat ve alt yapı çalışmaları özellikle kent merkezindeki hava koridorunun darlığı sebebiyle partikül madde solunumu tehlikesi yaratmaktadır.

Seferihisar'ın ekolojisini tehdit eden bir diğer etmen de neredeyse her yaz mevsiminde yaşanan orman yangınlarıdır. 10 Ağustos 2009 tarihinde Doğanbey bölgesinde çıkan orman yanında 700 hektar orman alanı yanmıştır. En son 18 Ağustos 2019'da Karabağlar 'da çıkan yangının çevre ilçelere yayılması ile Seferihisar'da 5 bin hektarlık alan tahrip olmuştur. Genel olarak Akdeniz iklimi, özelde ise Seferihisar, sahip olduğu doğal koşullar sebebiyle orman yangınlarına elverişli bir bölgedir (Sabuncu ve Özener, 2019). Aşağıdaki haritada Seferihisar'da 2001- 2019 yılları arasında ormansızlaşan ve geri kazanılan alanlar görülmektedir.

Şekil 3: Seferihisar'ın Orman Alanlarındaki Değişim (2001-2019)



Kaynak:www.globalforestwatch.com 'dan elde edilmiştir.

Bahsedilmiş olan yıllar arasında Seferihisar'daki toplam orman kaybı %28'dir. Özellikle denize kıyısı bulunan ormanlık alanların yalnızca Seferihisar için değil tüm Türkiye'de imara açılması tehlikesi mevcuttur.

³⁵ Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Seferihisar Hava Raporu'nda belirtilen diğer oranlar için bkz. <https://sim.csb.gov.tr/Services/Details?id=6645d178-7d3c-4aa7-a2e7-7e2008852821> (Erişim Tarihi: 21.09.2020).

Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden yedincisi ve Cittaslow çevre kriterlerinden olan yenilenebilir enerji adına Seferihisar Belediyesi ve İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA)'nın Yenilenebilir Enerji ve Çevre Teknolojileri Mali Destek Programı ortaklığında Seferihisar kapalı pazaryerine güneş enerjisinden elektrik üretmek amacıyla fotovoltaik güç santrali kurulmuştur. Belediye binasının elektrik ihtiyacının karşılandığı bu proje için İZKA'dan 880 bin TL hibe alınmıştır. Aynı zamanda bu proje Mustafa Tunç Soyer'in imzacılarından olduğu AB İklim ve Enerji için Belediye Başkanları Sözleşmesi kapsamında karbon salınımını 2020 yılına kadar %20 azaltma taahhüdünü de içermektedir. İZKA ortaklığında yapılan bu proje dışında yenilenebilir enerjiye geçiş veya tüketimi azaltmaya dair herhangi bir faaliyet bulunmamaktadır. Karbon salınımını yükselten önemli etkenlerden biri motorlu araçlardır. Seferihisar gerek yaz aylarında aldığı yoğun ziyaretçi akını gerekse de yaz ayları dışında da var olan motorlu taşıt yoğunluğu sebebiyle bu konuda gerekli önlemler alınmazsa verilen taahhüdün gerçekleşmesi mümkün olmayacaktır. Seferihisar'ın güneş, jeotermal ve rüzgar enerjisi gibi yenilenebilir kaynaklar yönünden zengin olmasına rağmen Seferihisar Ekolojik Markalaşma ve Sektör Analizi' ne göre enerji kaynakları etkin kullanılamamakta, enerji dönüşümü ise maliyetli bulunmaktadır (2012: 47).

Seferihisar'ın temel geçim kaynaklarından olan ve Cittaslow olma sürecinin itici güçlerinden olan tarımın gelecek senaryolarında temel geçim kaynağı olma özelliği tehlike altındadır. Seferihisar İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü'nden edinilen bilgiye göre ilçedeki çiftçi yaş ortalaması 60 yaş üzeridir. Yaş ortalamasının yüksekliği genç nüfusun ilçede yaşamaya devam etmediğini, tarımsal üretimle uğraşanların çoğunun yaşlı nüfus olduğunu; bunlara bağlı olarak gelecek yıllarda tarımda birtakım sorunlar yaşanabileceğini göstermektedir. Bu sorunların başlıcası tarımsal üretimin azalmasıyla ilçe sakinlerinin ihtiyaçlarının karşılanamaması ve geçim kaynağı olarak tarımın yok olmasıdır. Diğer yandan ilçede toprak sahiplerinin, tarımdan daha az gelir elde ettikleri için, topraklarını inşaat firmalarına sattıkları da bilinmektedir. Seferihisar'ın Cittaslow vizyonunun tarım ve turizm üzerine kurulu olduğu ifade ediliyor olsa da mevcut etkinlikler turizmin öncelikli olduğunu göstermektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından Seferihisar’ın Tepecik Mahallesi Akarca mevkiine bölgedeki balıkçılık sektörünün gelişmesi için bir balıkçı barınağı projesi mevcuttur. Balıkçı barınağının yanı sıra atık kabul tesisi, idari bina, balıkçı lokali, soğuk hava deposu ve balık satış yeri gibi tesisler inşa edilmesi planlanmaktadır. Aşağıda Tepecik Mahallesi Akarca mevkiinin Seferihisar haritasındaki konumu en sağdaki haritada, balıkçı barınağı projesinin dahil olduğu alan ise soldaki haritada belirtilmiştir.

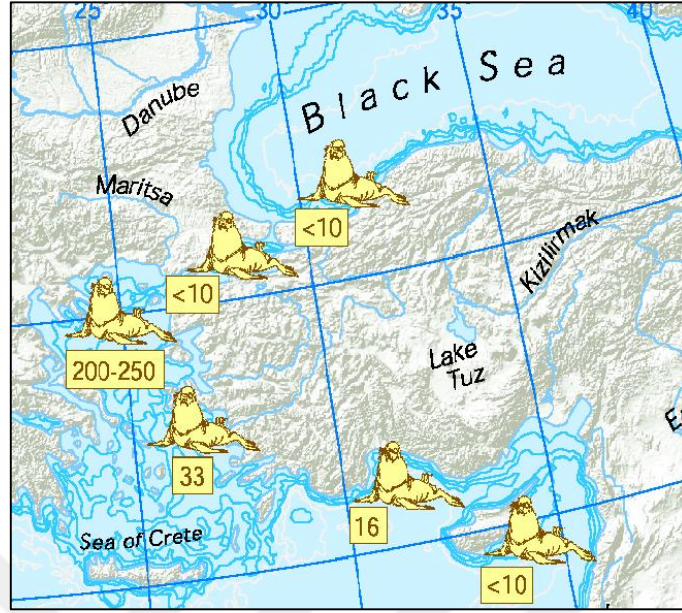
Şekil 4: Balıkçı Barınağı Projesinin Konumu



Kaynak: Google Maps ve Google Earth kullanılarak hazırlanmıştır.

Bölge halkı bu projeye, henüz faaliyete geçmemiş olsa da barınağın balıkçılar için değil balıkçılık sanayisi için inşa edildiğini söyleyerek olumsuz yaklaşımakta; projenin iptal edilmesini talep etmektedirler. Akarca sakinlerinin ifade ettiği gibi balıkçı barınağı projesi için İzmir Valiliği bölgedeki az yerleşimi sebep göstererek “çevresel etki değerlendirmesine gerek yoktur” raporu vermiştir. Fakat yukarıdaki haritada da görüldüğü gibi bölgede yerleşim alanı oldukça fazladır. Diğer yandan barınak projesi önemli fok yaşam alanlarını da kapsamaktadır. Aşağıdaki harita Türkiye’deki fok yaşam alanları görülmektedir.

Şekil 5: Türkiye'deki Fok Yaşam Alanları



Kaynak: Avrupa Çevre Ajansı Keşiş Foku Dağılımı Haritası

Balıkçı barınağı projesinin konumu ve fok yaşam alanları her iki haritada da görüldüğü üzere kesişmektedir. Deniz biyoçeşitliliğini ve kara ekolojisini tehdit eden bu projeye karşı Akarca sakinleri “Akarca Sivil İnisiyatif ve Hizmet Platformu” adı altında örgütlenerek hukuki süreç başlatmıştır.³⁶ Hukuki süreç Aralık 2020 tarihi itibarıyla henüz sonuçlanmamıştır.

Seferihisar jeotermal alanı İzmir’in en önemli jeotermal varlıklarındandır. Jeotermal enerji sık sık yenilenebilir enerji çeşitleri arasında sayılmaktadır. Fakat santraller kuruldukları bölgelerde önemli biyoçeşitlilik sorunlarına neden olmaktadır. Seferihisar da jeotermal enerji potansiyelinin yüksekliği sebebiyle sık sık enerji şirketlerinin jeotermal projelerine konu olmuştur. Açılacak olan jeotermal kuyularının yerleşim yeri, orman ve tarım arazilerine (özellikle bu bölgenin özgün tarımsal ürünlerinden olan erkence cinsi zeytinliklerin olduğu araziler JES alanlarına denk gelmektedir) 50 metre gibi oldukça yakın bir mesafede yer alması bölgenin ekolojisi için ciddi bir tehdit unsuru olmaktadır. Jeotermal enerji santrallerinin kurulumu için açılan ihaleyi kazanan enerji şirketinin Çevresel Etki Değerlendirmesi

³⁶ Akarca Dev Balıkçı Barınağına Karşı: http://seferikeci.com/akarca-dev-balikci-barinagina-karsi/?fbclid=IwAR3hQgiyQSC1wub_0Kf_QvSU3nUnVVNXW26QS3WKC9H2p3bE_jBR-3hzOdQ (Erişim Tarihi: 10.10.2020).

(ÇED) raporunun sonuçlandırılmasını beklemeden santral inşaatına başlamıştır. Buna karşılık bölge halkı yaşam alanlarının savunmak için bir direniş göstermiştir.

Şekil 6: Jeotermal Enerji Santraline Karşı Bölge Halkının Protesto Fotoğrafları



Kaynak: Servet Ali Çınar, 08.11.2020.

Bölge halkının protestosundan sonra inşaat için yerleştirilmiş olan konteynerler Seferihisar Belediyesi tarafından kaldırılmıştır. Fakat yerel ekoloji mücadelelerine örnek gösterilebilecek bu protestoların talebi JES inşaatının durdurulmasıdır.³⁷

Çalışmanın bir sonraki ve son bölümünde Seferihisar'ın Cittaslow olma sürecine ve uygulamalara dair yapılan görüşmeler, gözlem, saha araştırması ve resmi kurum raporları analizi ve beraberinde yürütülen tartışma yer almaktadır.

6.5. SEFERİHİSAR'IN CITTASLOW OLMA SÜRECİ TARTIŞMA VE ANALİZİ

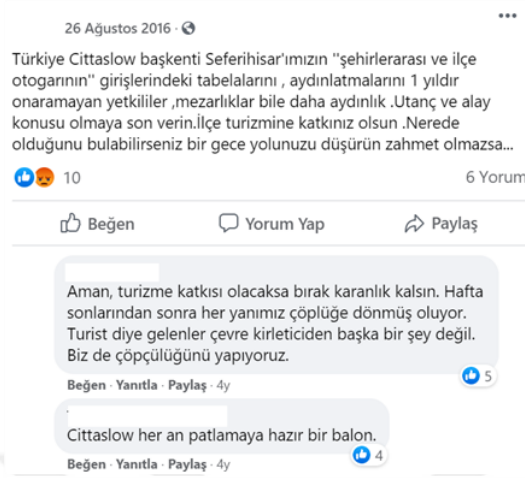
Bu çalışma kapsamında Seferihisar Belediyesi Dış İlişkiler Birimi'nde görev alan ve aynı zamanda Cittaslow Türkiye Ağı Sekreterliğini yürüten Candaş Balta, Tarımsal Hizmetler Müdürlüğü'nden Nehir İldeniz, Seferihisar Kaymakamlığı İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, Cittaslow Türkiye Ulusal Ağı Teknik Koordinatörlüğü görevini yürüten Bülent Köstem ve Seferihisar'ın tek kültür sanat dergisi olan “Seferi

³⁷ Orhanlı Halkı JES'lere Karşı Ayaklandı. <http://www.seferihisarhaber.com/orhanli-halki-jeslere-karsi-ayaklandi/> (Erişim Tarihi: 17.12.2020).

Keçi” nin yayıncısı Baha Okar ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Akarca Sivil İnisiyatif ve Yerel Hizmet Platformu yürütücüsü Hakan Tüte ve Seferihisar Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü’yle ise yazışma ve telefon yoluyla görüşülmüştür. Seferihisar Belediyesi Başkan Yardımcısı ile de görev süresinin uzunluğu sebebiyle Cittaslow sürecine tanık olduğu düşünülerek bir görüşme yapmak istenmiştir. Başkan Yardımcısı bu süreçle ilgili ayrıntılı bilgi sahibi olmadıklarını iletmiş, Dış İlişkiler Birimine yönlendirmiştir. Yapılan görüşmeler sırasında görüşmecilerden resmi istatistik, veri ve Cittaslow’la ilgili broşür gibi çeşitli basılı materyaller talep edilmiştir. Seferihisar sakinlerinin örgütlenme aracı olarak kullandıkları sosyal medya platformları incelenmiştir. Bunların yanı sıra Eylül 2019- Mart 2020 arasında araştırma sahası sık sık ziyaret edilmiştir. Covid-19 pandemisi sebebiyle saha ziyaretleri aksamış olsa da Eylül 2020’de son ziyaret gerçekleştirilebilmiştir.

Görüşmeler sırasında öncelikle tüm görüşmecilerden görev tanımlarını yapmaları ve Seferihisar’ın Cittaslow olma süreciyle ilgili dahil oldukları, tanıklık ettikleri bilgileri paylaşmaları istenmiştir. “6.2. Türkiye’nin İlk Cittaslow’u Olarak Seferihisar” başlığında da belirtildiği gibi görüşmeciler bu süreçte Tunç Soyer’in planlama ve uygulama konularında vizyonunun ön plana çıktığını söylemişlerdir. Kaymakamlık gibi yerel kamu kurumlarının ve sivil toplum örgütlerinin dahil olabileceği çok alan olmadığı, Cittaslow’un herhangi bir yerel paydaşı olmadığı ifade edilmiştir. Belediye dışındaki kamu kurumları ile ilişkiler yalnızca bürokratik yazışmalar düzeyinde kalmıştır. *“Tunç Soyer’e bir arkadaşının mail atması sonucu İtalya’da ortaya çıkan Cittaslow oluşumundan haber olması”* (Bülent Köstem, Kişisel Görüşme, 26.09.2019) şeklinde ifade edilen bu süreç Seferihisar için bürokratik düzeyde, tarım ve turizm odaklı bir çıkış noktası olarak belirlenmiştir. Cittaslow’un yerel halk ve ziyaretçiler tarafından algılanış biçiminin yalnızca turizm projesinden ibaret olduğunu ifade eden görüşmeciler Cittaslow’un aynı zamanda bir yerel kalkınma projesi olarak anlaşılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Cittaslow’un yerel paydaşı olmadığı, sivil toplum örgütlerinin Seferihisar’da gelişmemiş olduğu ifade edilse de Seferihisar sakinleri aktif olarak çeşitli sosyal medya platformlarında belediye uygulamalarını eleştirmekte ve özellikle Cittaslow’a dair beklentilerinin karşılanmadığını ifade etmektedirler. Aşağıda bu paylaşımlardan bazı örnekler yer almaktadır.

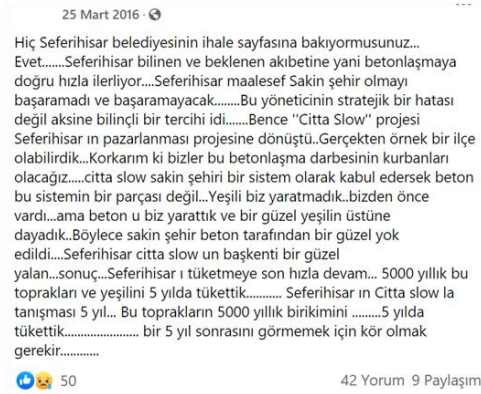
Şekil 7: Seferihisar Sakinlerinin Cittaslow'a Dair Eleştiriler



Başka bir parti ve başka bir belediye başkanı olsaydı yine değişen bir şey olmayacaktı. İzmir'in diğer ilçeleri de çok farklı değil. Diğer illerde aynı. Batıya göç var. İnşaat sektöründe patlama.. Serbest piyasa ekonomisi. arz talep meselesi. Sınır çizip insanlara gelmeyin diyemezsiniz. 2-3 yıl önce gelip ev satın alarak betonlaşmaya katkı sağlayanlarda ver yansın ediyor. Bazı eleştiriler kasıtlı, tirbünlere yönelik ve tutarsız. 15 yıl öncesinin Seferihisarını da biliyoruz.. Plansız. küçük sarsıntılarla çatlayan-yıkılan binalar, 3.sınıf inşaatlaşma vardı. bu yüzdende deprem bölgesi diye gelen olmazdı. Gelenlerde başka yerlere parası yetmeyenlerdi.. Lütfen biraz bilgilendirilip gerçekçi olalım..



'Kervan yolda düzülür' aklıyla girişilmiş Yavaş Şehir fikriyle Seferihisar nereden nereye gelmiştir, halkı ne denli memnundur tartışması bir yana; önce bu Citta Slow markacılığı (!) niye bu denli sorgulanmadan muafır meselesine mi açıklık getirmeli dersiniz? Dünyanın her köşesinde NEDEN İtalyan aklı/zevki/kültürüne onaylı kasabacıklar olmak zorundadır acaba? Kriterler denilen listeye bu kasabacıkların kaç tanesi uymaktadır, mesela ve tabii uyup uymamanın, hikmetinden sual olunmaz 'head office' nezdinde bir önemi gerçekten var mıdır ki? Yerelliğe önem veriyormuş GİBİ yaparak kendi kriterlerini dayatmanın nesi ortak akıla hitap etmektedir ve dahi turistik kuşatmanın zehirli etkisi dışında hangi çittacak bu fikirden ne fayda görmüştür, yerel değerlerini ne derece geliştirebilmiştir acaba diye de meraklanmak gerekmiyor mu? Citta mı yerel birikimden nemalanıyor yoksa yerellik mi Citta'dan yararlanıyor diye bakılacağı bir gün de gelecek midir mesela?



Cittaslow kafasında olan birisi araziler değerleniyor diye sevinemez, arazi spekülasyonu ile ilgilenmiyorsa, uğraşmıyorsa. Cittaslow başladığından beri değerli sayılan arazilerin kimlerin ellerinde toplandığını bir araştırmak bize çok şey söyleyecek verilere ulaşmamızı sağlar. Seferihisar rantı kurban edilmiş bir kenttir.

EKMEK Mİ YOKSA PASTA MI? - KARAKILÇIK EFSANESİ

Böyle bir paylaşım yapmaya hiç niyetim yoktu; ta ki, geçen hafta Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi'nde İzmir Akdeniz Akademisi tarafından düzenlenen "Toplumsal Sorunlar İçin Yeni Arayışlar Sempozyumu"nda bir akademisyen arkadaşımız çıkıp, "karakilçık buğdayı tarımsal kalkınmayı sağlayacak en önemli tarımsal üründür" diyene kadar...

Sahi, Seferihisar'ın Görece köyünden Halil İbrahim Amca'nın torbasından çıktığı söylenen bir avuç Karakilçık tohumu, "Başka Bir Tarım Mümkün" sloganı çerçevesinde İzmir özele ya da ülkemiz genelinde tek başına tarımsal kalkınmayı sağlayabilir mi, böylesi bir kapasitesiye sahip mi, bu akademisyen arkadaşımızın iddia ettiği gibi...

Karakılçık buğdayı ile ilgili bilimsel makalelerle tez ve kitaplara baktığımızda, bugüne kadar melezlenmediği için hibrit olmaktan kurtulan bu eski buğday cinsinin, diğer buğday cinslerine göre daha besleyici olmakla birlikte, dekadaki verimliliğinin düşük olması nedeniyle geniş insan yığınlarını beslemek yerine, bu tür kadim kültürel değerlerin hatırlanıp canlandırılmasına önem veren üst ve üst-orta gelir düzeyindeki toplum kesimleri tarafından alınıp tüketilebilecek pahalı bir yiyecek olduğu söyleniyor.

Nitekim, S.S. Doğanbey Tarımsal Kalkınma Kooperatifi'ne ait "Seferi Bakkal" isimli İnternet sayfasına baktığımızda da, bu kooperatif tarafından üretilen Karakilçık buğdayından yapılmış tek bir ekmeğin 13,50 liraya satıldığını görüyoruz.

Tarım ekonomisi uzmanlarının "ekonomik ölçek" olarak tanımladığı yapılan/yapılacak tarımsal üretimin miktarı, maliyeti ve yaratacağı artı değer bilinin ortaya konulmadan; daha doğrusu, bu değer diğer buğday türlerine göre bilinen zayıflığı dikkate alınmadan tek bir ürün üzerinden ve küçük ölçeklerde yapılan üretimin toplumsal ya da ekonomik kalkınmayı sağlayacağını iddia etmenin ne ölçüde gerçekçi ya da hayal ürünü olduğunu bu işin uzmanlarıyla gidip bakkaldan ekme alanlara bırakmak istiyorum...

Bu paylaşımların yapıldığı platformlar genellikle kente sonradan göçmüş, elli yaş üzeri ve orta- orta üst sınıf kişilerden oluşmaktadır. Kentteki her türlü bozulma “Cittaslow kriterlerinin yeterince uygulanmaması, belediye tarafından verilen sözlerin tutulmaması” olarak yorumlanmaktadır. Cittaslow oluşumunun özüne dair eleştiriler çok az olmakla birlikte, hatta, Cittaslow oluşumu olumlanmaktadır. Örneğin Seferihisar Cittaslow olduktan sonra özellikle sakin bir şehirde yaşama arzusuyla kente göç eden bir kesim de vardır. Kentin Cittaslow üyesi olması bu arzunun gerçekleşmesi için kurumsal bir garanti olarak yorumlanmaktadır.

2015 yılında kent merkezinde Cittaslow’un sembolü olan bir salyangoz heykeli bulunmaktaydı. Fakat bu heykel bir süre sonra kent merkezindeki yerinden yaklaşık olarak 100 metre ileride bulunan Seferihisar Belediyesi Parkı’na taşınmıştır. Aşağıda salyangoz heykelinin ilk bulunduğu yer ve şu anki konumu görülmektedir.

Şekil 8: Salyangoz Heykelinin 2015 Yılındaki Konumu



Kaynak: Google Maps Sokak Görünümü (Erişim Tarihi: 25.09.2020).

Şekil 9: Salyangoz Heykelinin 2020 Yılı İtibariyle Bulunduğu Konum



Kaynak: 06.02.2020 tarihli saha ziyareti sırasında çekilmiştir.

Şekil 10: Seferihisar Belediye Parkı Girişinde Yer Alan Heykel



Kaynak: 06.02.2020 tarihli saha ziyareti sırasında çekilmiştir.

Kamusal sanat eseri olarak heykeller topluma ait değerleri, kültürel unsurları ifade etmekle birlikte aynı zamanda bunların sürekliliğini sağlama işlevine sahiptirler (Akkar-Ercan, 2013: 241). McCarthy ise bu işlevlere katılmakla birlikte kamusal sanatın aynı zamanda kentin hegemonik ilişkilerinin yansıması olduğunu

söylemektedir. Kente yeni bir kimlik tanımlama aracı olarak Cittaslow’u temsil eden, Şekil 8’de yer alan, heykelin önceki ve sonraki konumları değerlendirildiğinde kaldırıldığı/ taşındığı yer dolayısıyla temsil özelliğini yitirdiği görülmektedir. Fakat bir süre sonra yine aynı parkın girişine Şekil 10’da yer alan heykel konulmuştur. Jameson, “bugün estetik üretim ve meta üretiminin bütünleştiğini” ifade etmektedir (2008: 33). Son zamanlarda oldukça fazla rastlanan “I ♥ (kent adı)” olarak tasarlanan bu heykeller popüler kültür unsurları olarak değerlendirilebilir.

Cittaslow Türkiye Ulusal Ağı ve Cittaslow Uluslararası Ağı’nın Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği gibi uluslararası sivil toplum örgütleriyle ilişkileri irdelendiğinde görüşmeciler doğrudan hiyerarşik bir ilişkileri olmadığını, Birleşmiş Milletler tarafından belirlenen ve Cittaslow Ağı tarafından da benimsenen sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin evrensel olduğu ve bu hedeflerin gerçekleştirilmesi adına üretilen projelerde hibe desteği alındığı, Cittaslow Ağı’nı kurumsal olarak Avrupa Birliği’nin de tanıdığı ve desteklediği ifade edilmiştir. Projeler için sağlanan hibe destekleri hiyerarşik ilişki kurulmasında doğal bir aracı olsa da Cittaslow Ağı’nın bu noktadaki işlevi Avrupa Birliği üyesi olmayan ve dolayısıyla Avrupa Birliği’nden herhangi bir maddi destek almayan ülkelerdeki kentlerin belediyelerinin Avrupa Birliği ile bağlantı ve iyi ilişkiler kurabilmesini düzenlemektir. Bu noktada Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler gibi kuruluşların ekonomik ve politik olarak destekleyici pozisyonları, bu kuruluşlar ve Cittaslow kentlerinin belediyeleri arasında hegemonik bir ilişkinin aracıdır.

Seferihisar Belediyesi Tarımsal Hizmetler Müdürlüğü belediye hizmetlerinin üretici yanlısını olduğunu, 2013 yılında üreticileri desteklemek amacıyla Seferihisar Mandalina Üreticileri Birliği’nin kurulduğunu belirtmektedir. Aynı zamanda son yıllarda tarımsal maliyetlerin yükselmesiyle tarım alanlarının imara açılma olasılıklarının arttığını da belirtmektedir. Firmaların coğrafi işaretli ürünleri tercih etmesi sebebiyle satsuma cinsi mandalınanın “Seferihisar Mandalinası” adıyla 2019 yılında aldığı coğrafi işaret Seferihisar için bir avantaj olmuştur. Mandalinadan “katma değeri yüksek” ürün üretme amacıyla mandalina sirketi, kurutulmuş mandalina, mandalina reçeli gibi ürünler üretilmektedir. Bu ürünlerin satışı Hıdırlık Tarımsal Kalkınma Kooperatifi’nin internet satış sitesi olan www.seferipazar.com’da

Doğanbey Tarımsal Kalkınma Kooperatifi'nin satış sitesi olan www.seferibakkal.com' da ve yerel marketlerde, pazarlarda yapılmaktadır.

Mandalina üretimindeki verim düşüşü son zamanlarda sıklıkla dile getirilmektedir. Bu durum bir yandan tarım alanlarının imara açılması diğer yandan da kent merkezinde artan yapılaşma sebebiyle kentin dışında yeni ekilen mandalina bahçeleriyle ilgilidir. Yeni ekilen mandalina ağaçlarından tam verim ekildikten üç ile beş sene sonrasında alınabilmektedir. Katma değeri yüksek ürünlerin üretilmesi mandalinadan alınan düşük verimi de gölgelemektedir. Çünkü daha az mandalina kullanarak daha yüksek fiyatlı ürünler üretilmekte ve satılmaktadır.³⁸ Bu noktada Seferihisar'da uygulanan tarımsal politikaların çelişkili yapısı ortaya çıkmaktadır. Önceki bölümde bahsedilen karakılçık buğdayının ortaya çıkışı ve popülerleşmesinin orta sınıfın sağlıklı gıda arayışı ile ilgili olduğu vurgulanmıştı. Tıpkı karakılçık buğdayı gibi coğrafi işaretli ürünlerin de kitlesini orta- üst sınıf oluşturmaktadır. Katma değerli ürünlerin pazarlanması sonrasında elde edilen karın bölüşümü bu konudaki en önemli noktadır.

Seferi Keçi dergisinin Kasım 2018 tarihinde, Seferihisar Mandalinası'nın coğrafi işaret almasının akabinde, mandalina tarlalarını tehdit eden imarlaşmaya karşı duyulan endişenin motivasyonu ile Seferihisar Mandalinası özel yazı dizisi hazırlanmıştır. Yazı dizisi kapsamında Ege İhracatçılar Birliği Yaş Meyve Sebze Birliği Başkanı Hayrettin Uçak Seferihisar Mandalinası'nın %40'ının dış pazara ihraç edildiğini, mandalina bahçelerinin tehdit altında olduğunu bir kez daha vurgulayarak aslında mandalina tarımından yüksek gelir elde etmenin mümkün olmadığını eklemiştir. Bahçelerin rant değerinin yükselmesi ve tarımsal ürünlerin fiyatlarındaki düşüş-maliyetlerindeki yükseliş tarımla uğraşan insanları arazilerini satmaya yönlendirmektedir.³⁹ Dönemin İlçe Tarım Müdürü ise arazi rantının yükselmesi ile araziler kolayca elden çıkarılabildiği için üreticilerin tarımsal üretime yeterince önem vermediğini, çalışmayı sevmediklerini ifade etmektedir.⁴⁰ Öncelikle

³⁸ "Mandalina Kurudu Değeri Beş Kat Arttı" <http://seferihisar.bel.tr/mandalina-kurudu-degeri-5-kat-artti/> (Erişim Tarihi: 14.10.2020).

³⁹ Ege İhracatçı Birlikleri Yaş Meyve Sebze Birliği Başkanı Hayrettin Uçak: Mandalina İhracında Üçüncüyüz: <http://seferikeci.com/ege-ihracatci-birlikleri-yas-meyve-sebze-birligi-baskani-hayrettin-ucak-mandalina-ihracinda-ucuncuyuz/> (Erişim Tarihi: 20.10.2020).

⁴⁰ İlçe Tarım Müdürü Ali Özdemir: Babadan Kalma Yöntemlerle Değil, Bilimle: <http://seferikeci.com/ilce-tarim-muduru-ali-ozdemir-babadan-kalma-yontemlerle-degil-bilimle/> (Erişim Tarihi: 20.10.2020).

Seferihisar'daki üreticilerin yükselen enflasyon ve Türk Lirasının değer kaybetmesi sürecinden bağımsız olmadığını belirtmek gerekir. Tarımsal maliyetlerin dövizle endeksli hesaplanmasıyla birlikte giderek artan maliyetler üreticilerin üretme etkinliğine karşı motivasyonunu kırmaktadır. Ayrıca yapılan açıklamalar tüm sorumluluğu üreticiye yüklemekte, tekil olarak her şartta üretime devam etmelerini şart koşmaktadır. Diğer yandan mandalina bahçelerini satan üreticiler ise gönüllü gibi gösterilmektedir. Fakat kır- kent kopuşu ve köylülüğün tasfiye edilmesi ile betimlenebilecek bu durum ilkel birikim sürecinin bir görünümüdür. Nitekim Seferihisar'da tarımla geçinen genç nüfusun kalmadığı, bu nüfusun büyükşehirlere giderek veya turizm işletmelerinde çalışarak işçileştiği bilinmektedir.

Bir ürünün coğrafi işaretli olması aynı zamanda ürünün üretim sürecinin de denetleniyor olması anlamına geldiği için ürünün yerelliğinin ve doğallığının sertifikalanması güvenilirliği arttırmaktadır. Fakat yapılan görüşmeler ve internet ortamında paylaşılmış olan haberler yerel üretimin Seferihisar'a gelen turistlere ve ihracata yönelik olduğu, üretilen mandalınanın %40'ının ihraç edildiğini, %70 ihracat hedefi olduğu görülmektedir. Bu durum tüm çalışma boyunca vurgulanan çevre ülkelerde ekolojik kaygılı eylemlerin en nihayetinde ekonomik kalkınmanın öncelenmesi fikrini desteklemektedir. Zira yerel ve organik gıda ürünleri Türkiye genelinde alım gücünün oldukça üzerinde fiyatlara sahiptir. Fakat belirtmek gerekir ki satsuma mandalinası için alınan coğrafi işaret ve sağlanan ürün çeşitliliği Cittaslow kriterlerinden “Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları” nda yer alan “Yerel Ürünlerin Ticarileşmesi İçin Alan Yaratılması” kriterini sağlamaktadır. Özellikle iyi tarım adına sahip olunan sertifika ve çeşitli belgeler yurtdışına ihracatı kolaylaştırmaktadır. En nihayetinde coğrafi işaret gibi tescillerin doğrudan üretici yanlısı olmasını beklemek güçtür. Coğrafi işaret teoride “kolektif mülkiyet” sunuyor olsa da üreticinin değil tüccarların daha fazla söz hakkına sahip olduğu bir süreçten bahsedilebilir (Nizam, 2011). Bu durum Seferihisar ve mandalina özelinde düşünüldüğünde ise Seferihisar'da ihracat yapan tek bir firma bulunması firmanın tekel konumunu ve üreticilerle bağımlı ilişkisini tahmin etmek zor değildir.

Kentin Cittaslow sonrası değişimi göz önünde bulundurulduğunda değişimin önemli bir boyutunun turizme yönelik olduğu görülmektedir. Nitekim 2010 yılında kentin yalnızca %9,6'sı yerleşim yeri iken (Gülersoy, 2014: 166) 2019 yılında İlçe

Tarım ve Orman Müdürlüğü verilerine göre bu oran %25'e ulaşmıştır. Yerleşim yeri oranındaki bu yükseliş aynı zamanda kentteki yoğun yapılaşmayı, halen devam eden inşaatları ve kentin aldığı yoğun göçü de açıklamaktadır. Seferihisar'da giderek artan ikincil konut yapılaşması Çevre ve Şehircilik Bakanlığı İzmir-Manisa Çevre Düzeni Planı'nda da belirtilmiştir.⁴¹ Bu plana göre Seferihisar'ın 2025 yılında tahmini nüfusu 88 bini bulacaktır. Bu rakam yaz aylarında 250 bini aşmaktadır. Özellikle kent merkezinin çevresinde, İzmir- Seferihisar yolu üzerinde daha önce yapılaşma olmayan boş araziler, Seferihisar ve Güzelbahçe- Yelki arasında kalan bölgeler giderek dolmakta ve tarım arazilerine çok katlı veya lüks konutların inşa edildiği gözlenmiştir. Aşağıda Yelki mahallesi mevkiinde imar izni verilen bir zeytin tarlasının görüntüsü yer almaktadır.

Şekil 11: Yelki Mahallesi'nde İmara Açılan Tarım Arazisi



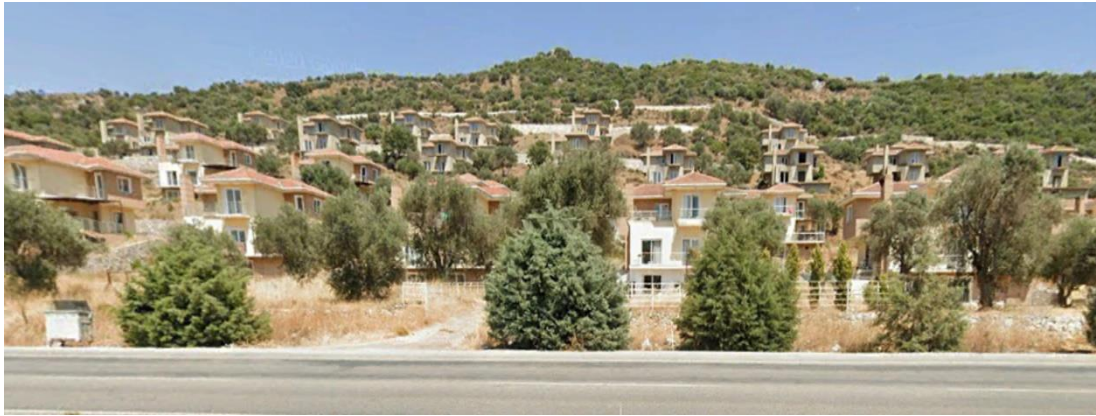
Kaynak: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Parsel Sorgulama Uygulaması'ndan (parselsorgu.tkgm.gov.tr) elde edilmiştir.

Şekil 11'deki görüntünün solunda parsel numaraları belirtilen alandaki tüm parsellerin arazi niteliği tarla ve zeytinli tarladır. Bu alan tarım arazisi olmasına

⁴¹ Bu plan için tarım arazileri, orman ve sit alanlarının ticaret ve turizm alanlarına dönüştürülmesini içerdiğinden dolayı İzmir Şehir Plancıları Odası tarafından dava açılmıştır. Bkz. http://spoizmir.org/cevre-ve-sehircilik-bakanligi-tarafindan-izmir-manisa-planlama-bolgesi-1-100-000-olcekli-cevre-duzeni-planinin-hikayesi-aci-bir-sekilde-yaziliyor/?fbclid=IwAR1R3Y8kgbNszdVHOWSGEHQpDFcikKRNuo6QHAoSWmK4qPCKxLZQT_UVwKA (Erişim Tarihi: 21.12.2020).

rağmen imar değişikliği ile “sürdürülebilir koruma ve kontrollü kullanım alanı” olarak arazi kullanım niteliği değiştirilmiştir. Daha sonra bahsedilen alanda “özel açık spor tesisi alanı” kapsamında go-kart pisti inşaatı başlamıştır. Bu inşaatın hukuksuz olduğu yönünde itiraz edilmesiyle düzenlenen bilirkişi raporunda ilgili go-kart pistinin kamu yararı gözetmediği yer almaktadır.⁴² Go-kart pistiyle birlikte Şekil 11’de mavi ile belirtilen alan da tarım arazisi üzerine inşa edilmiş, uzun bir süre imar ruhsatı alınmamıştır. Aynı zamanda mavi ile işaretlenen sitenin hukuksuz inşaatı sık sık yargıya da yansımıştır. Yargı sürecinde ilk önce alanın bir bölümü sit alanı ilan edilmiştir. Sit alanı olmasına rağmen inşaat devam etmiş, sit alanı statüsü ikinci dereceye düşürülmüştür. Yargı süreci devam ederken sit alanı statüsü tekrar birinci dereceye yükseltilmiş fakat son olarak Ocak 2010’da üçüncü derece sit alanı olarak kalmıştır (Akyol- Altun, 2010: 364). Go-kart pisti ve yakınındaki konut sitesi, geçirdikleri hukuki süreçler ve belirgin ekolojik tahribat nedeniyle, Yelki mevkiindeki imarlaşmanın tipik bir örneği olarak verilmiştir. İzmir- Seferihisar yolu üzerinde Yelki mahallesinden itibaren idari olarak Seferihisar sınırına dek tarım ve orman alanlarındaki yapılaşma görüntülerinin bazıları aşağıda yer almaktadır.

Şekil 12: İzmir- Seferihisar Yolu Üzeri Tarım ve Orman Arazilerindeki Yapı Görüntüleri



⁴² Go-kart pisti inşaatına dair ayrıntılı bilgi için bkz.: https://www.evrensel.net/haber/411343/bilirkişi-yelkideki-go-kart-pistinin-kamu-yararına-uygun-olmadığına-karar-verdi?fbclid=IwAR10KYZ7YuDIEd2rEnmhd64Q6gUg4BckK-wFXXoGDfoOjilzchWa2i_HQmk (22.12.2020).



Kaynak: Google Earth Sokak Görüntüsü (22.12.2020).

Şekil 12’de yer alan son görüntü henüz imarlaşmanın başlamadığı bir alana aittir. Bu görüntülerin tümü Yelki ve Seferihisar arasında kalan bölgeden edinilmiştir. Bu bölge kendisine yakın olan Urla ve Seferihisar gibi “öncelikli tercih edilen” alanların dolmasıyla genişleyen çeperde yer almaktadır.

İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA)’nın 2014-2023 14.Yarımada Kalkınma Stratejisi raporuna göre Akarca ve Doğanbey’de yer alan ikincil konut sitelerinin bulunduğu alanın bir kısmının daha öncesinde mandalina bahçesi olduğu belirtilmektedir. Bu rapora göre Seferihisar’da yapılaşma tehdidiyle karşı karşıya olan üç gerilim alanı tespit edilmiştir. Bunlardan ilki İhsaniye, Gödençe ve Turgut mahalleleri çevresidir. İkincisi Sığacık, üçüncüsü ise Seferihisar’ın güneyidir (2014: 46). Raporun hazırlandığı 2014 yılından bu yana belirtilen bölgelerde yapılaşmada artış mevcuttur. Yapılaşmadaki artış, inşaat sektörünün hareketliliği ve tarım arazilerinin giderek yok olması görüşmecilere sorulduğunda imar izinlerinin İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından verildiğini, ilçe belediyesinin bu konuda herhangi bir yaptırım uygulayamadığını söylemişlerdir. İmar izinleri ve dolayısıyla üst ölçekli plan yetkisi 5216 Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun 7.b maddesine göre büyükşehir belediyelerine aittir. Fakat “mekanı sabit tutma” iddiası bulunan bir kent planlama modelinin Büyükşehir Belediyesi tarafından tanınması ve yapılan planlarda bunun dikkate alınması beklenmektedir.⁴³Seferihisar’daki inşaat sektörü hareketliliği ve mevcut planlarda Seferihisar’ın Cittaslow kimliğine dair bir parantez açılmamış olduğu görülmektedir.

Bu süreçte inşaat firmaları Seferihisar’ın Cittaslow olmasını kendi pazarlama söylemlerinde de sıklıkla kullanmıştır. Bu söylemler Cittaslow’un kentlere bir marka kazandırma süreci olduğu düşünüldüğünde şaşırtıcı olmayacaktır.

⁴³ Bu çalışmanın “Türkiye’de Cittaslow Kentleri” adlı dördüncü bölümünde, Halfeti kenti örneğinde, il belediyesi ve ilçe belediyesi arasındaki politik çatışmanın ilçelerdeki yerel hizmetlerin aksamasına sebep olduğundan bahsedilmişti. Fakat benzer bir durum Seferihisar örneği için geçerli değildir. Nitekim hem İzmir hem de Seferihisar belediyeleri uzun yıllardır Cumhuriyet Halk Partisi tarafından aday gösterilen ve seçilen başkanlar tarafından yönetilmektedir. Ayrıca 2009-2019 yılları arasında Seferihisar Belediye Başkanlığı yapan Mustafa Tunç Soyer 2019 yerel seçimlerinde İzmir Büyükşehir Belediyesi başkanı olmuştur.

Şekil 13: İnşaat Şirketlerinin Cittaslow'u Bir Marka Olarak Kullanımına Örnekler



Kaynak: 06.02.2020 tarihli saha ziyareti sırasında çekilmiştir



. Kaynak: 17.09.2020 tarihli saha ziyareti sırasında çekilmiştir.

İlçede yaşanan bir diğer imar sorunu ise Seferihisar Belediyesi'ne ait kamu yararına kullanılması beklenen mülkler satılmış olmasıdır. Mülkiyeti belediyeye aitken özel turizm şirketlerine satılmış olan, imar planında turizm tesisi olarak belirlenmiş alanların konum görüntüleri aşağıda yer almaktadır.

Şekil 14: Seferihisar Belediyesi Tarafından Özel Turizm Kuruluşlarına Satılan Alanların Uydu Görüntüleri

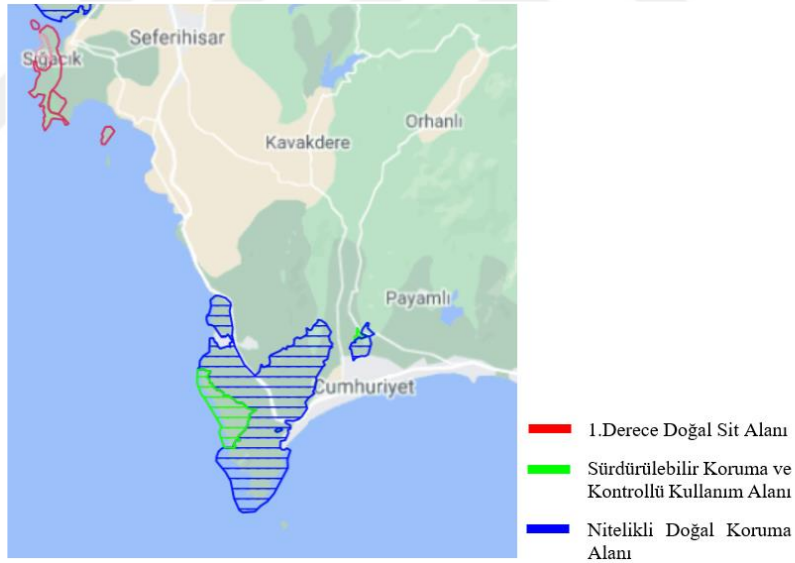


Kaynak: Seferihisar Belediyesi internet sitesinden ihale ilanlarına ulaşılmış, ilanlarda yer alan parsel numaraları Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Parsel Sorgulama Uygulamasında sorgulanarak yukarıdaki görüntüler elde edilmiştir (<http://seferihisar.bel.tr/ihale-ilanlari/> Erişim Tarihi: 27.10.2020).

Yukarıdaki görüntülerden anlaşılacağı üzere belediyenin sahip olduğu fakat sonradan satılmış olan taşınmaz mülkler deniz kenarında, rant değeri oldukça yüksek

alanlarda yer almaktadır. Bu noktada bir kez daha Cittaslow'un yerel kültürü ve mekanı yaşatmak adına iddialarını hatırlamakta fayda vardır. Bu iddialara sahip olan, küreselleşme karşıtlığı bilinen bir oluşuma üye bir kentte yaşanan kamu yararı yerine sermaye şirketlerine rant sağlayacak bir eylemin hayata geçirilmiş olması ironiktir. Dönemin belediye başkanı Mustafa Tunç Soyer tarafından, yapılan bu satışlar “belediyenin turizm tesisi işletmesinin mümkün olmadığı, bu satışların Seferihisar için döviz geliri, kalkınma ve istihdam sağlayacağını” şeklinde açıklanmıştır.⁴⁴ Belediyeye ait olan ve kamu yararına kullanılması gereken mülklerin sermaye şirketlerine aktarılması neoliberal belediyeçilik örneğidir. Cittaslow'a “*kapitalizme karşı kalkan*” (Candaş Balta, Kişisel Görüşme, 18.09.2019) olma misyonu yükleniyor olsa da bu çalışma boyunca ortaya konulan uygulamalar, esasında Cittaslow Seferihisar'ın kapitalizmin sermaye birikim stratejisi için daha fazla çekim alanı oluşturduğunu göstermektedir.

Şekil 15: Seferihisar Sit Alanları Haritası



Kaynak: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Sit Alanları Yönetim Sistemi (<http://tvksays.csb.gov.tr/>) uygulaması kullanılarak oluşturulmuştur. ⁴⁵

⁴⁴ Yapılan açıklamanın tam metni Mustafa Tunç Soyer'in kişisel internet sitesi www.tuncsoyer.com.tr/ de daha önce yer alsa da bu çalışmanın yapıldığı tarihte (28.10.2020) güncel olarak yer almadığı görülmüştür. Bu nedenle “Ne Yaptıysak Seferihisarlılar Gurur Duysun Diye Yaptık” başlığıyla paylaşılan bu açıklamanın farklı internet sitelerinde yayınlanmış haline arama motorları aracılığıyla erişilebilmektedir.

⁴⁵ 2863 sayılı Tabiat ve Kültür Varlıklarını Koruma Kanunu ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Doğal Sit Alanları Koruma ve Kullanma Koşulları İlke Kararı'na göre doğal sit alanı jeolojik ve tarih öncesi

Şekil 15’te yer alan yeşil ve mavi renkli bölgeler 26.06.2019 tarihine denk doğal sit alanı statüsündeyken Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Müdürlüğü kararı ile “nitelikli doğal koruma alanı” ve “sürdürülebilir koruma ve kontrollü kullanım alanı” olarak değiştirilmiştir.⁴⁶ Koruma statülerinde yapılan bu değişiklikler bölgenin imara açılmasında hukuki dayanak olmuştur. İlçenin doğal varlıklarını oluşturan bu alanların imara açılması toplum yararının gözetilmediğinin göstergesi olmaktadır. Diğer yandan mevzuatlarda ve hükümet politikalarında da görüldüğü gibi bu alanların doğal varlık olarak değerleri ile değil konumları ve özellikleri itibarıyla değerlerinin kullanım değerine çevrilebilme potansiyeli ile ilgilenilmektedir (Duru, 2003: 238).

Seferihisar’daki imarlaşma konusunda değinilmesi gereken bir diğer nokta ise Seferihisar’ın deprem bölgesinde yer alıyor olmasıdır. 30.10.2020 tarihinde yaşanan ve Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi’ne göre 6.9 büyüklüğünde olan depremde Seferihisar’da birçok bina hasar görmüştür. Deprem bölgesinde yer alan bir ilçenin bu kadar yoğun ve kontrolsüz bir şekilde imarlaşıyor olması önemli bir sorundur. İzmir Şehir Plancıları Odası depremlerden sonra görülen hasar ve yıkımların piyasa mantığına göre işleyen konut inşaatı olduğunu söylemektedir. Serbest piyasanın hakim olduğu konut inşaatı sisteminde kamu yararının gözetilmediği açıktır (2020: 3). Cittaslow’un bir kent planlama modelini de olduğu göz önünde bulundurulduğunda konut üretiminin piyasa koşullarına göre yapılıyor olmasının önüne engel koyan bir model olamadığı görülmektedir.

Neoliberal kapitalizmi niteleyen finansallaşmanın yerel yönetimler nezdinde uygulamalarından biri belediyelerin özel banka ve uluslararası finans kuruluşlarından kredi talep etmeleridir. Özellikle kamu harcamalarının piyasalaştırılması, özel sektöre devredilmesi eylemin niteliğini kökten değiştirmektedir. Özel sektöre devredilen veya ihale yoluyla özel sektörden hizmet alımı her türlü kamu hizmetinde önceliğin hizmet ihtiyacının karşılanması değil ticari ilişkiler ve kar maksimizasyonu

devirlerden kalan ender rastlanan güzelliğe sahip olan doğal varlıkların bulunduğu alanlardır. Sürdürülebilir koruma ve kontrollü kullanım alanları sahip oldukları tarihi ve doğal varlıklara zarar verilmemesi şartıyla düşük yoğunlukta turizm ve yerleşime izin verilen alanlardır. Nitelikli doğal koruma alanları ise süreç içinde doğal yapısında bir değişme olmayan, beşeri faaliyetlerden etkilenmemiş alanlardır.

⁴⁶ Doğanbey 17.Grup Sit Alanı Statüsü Değişimi için bkz.

<https://webdosya.csb.gov.tr/db/turkce/sitalani/17inci-grup--8230-23059-20190712161138.pdf> (Erişim Tarihi: 27.10.2020).

olduğunu göstermektedir (Koşar, 2016: 68). 2018 yılı Sayıştay Raporu'nda Seferihisar Belediyesi ile ilgili yer alan borçlanma unsuru Seferihisar'da farklı bir yerel yönetim modelinin olmadığı bir kez daha göstermektedir (2019: 46).

Ayrıca yine aynı raporda belirtilen Kamu İhale Kanunu'na uygun olmayan eylemler mevcuttur. Örneğin dükkan, restoran, spor tesisi, büfe gibi belediyeye ait taşınmaz mülkler yeni bir ihale yapılmadan yalnızca kira bedelinin yükseltilmesiyle, otuz yılı bulan bir süredir aynı kişilere kiraya verilmeye devam edilmektedir. Fakat Kamu İhale Kanunu'na göre bu mülklerin kira sözleşmesinin bitmesi halinde süre uzatımı yoluyla aynı kişiye kiraya verilmesinin devam etmesi hukuken sorunlu bir uygulamadır. Ayrıca “kent bilgi ekranı” ve “fotovoltaik güç santrali” projelerinin İZKA'dan alınan yüksek miktartlı hibelere rağmen başarılı projeler olduğu söylenememektedir. Bu noktada belediyenin Cittaslow için yerel aktör ve muhatap kurum olduğu göz önünde bulundurulduğunda bahsedilmiş olan kurumsal tutarsızlıklar Cittaslow'un vaat ettiği yeni kalkınma anlayışına dair bir şey söyleyememekte, eleştirilen kapitalist ilişkileri yeniden üretmektedir.

Yaz aylarında kentin artan nüfusu ile trafik sorunu yoğunlaşmaktadır. Yaz ayları dışında yapılan saha ziyaretlerinde Seferihisar'da trafik probleminin hiç azalmadığı, yalnızca sorunun yaz aylarına gelindiğinde daha da arttığı gözlemlenmiştir. Şehir merkezinde azalmayan trafiğin bir sebebi de birbirine çok yakın olan kamu kuruluşları ve yaşanan park yeri sorunudur. Diğer yandan ara sokaklarda engelli rampaları bulunmamaktadır. Kaldırımların ise esnafların eşyaları ile işgal edildiği görülmektedir. Bu konuyla ilgili Seferihisar sakinleri belediye başkanının oy kaygısı sebebiyle herhangi bir düzenleme yapmadığını söylemektedir. Seferihisar'ın İzmir il merkezine olan yakınlığı yaz ayları dışında da özellikle Sığacık bölgesinin, güneybirlik ziyaretçi almasına yol açmaktadır.

Cittaslow kriterlerinde yer alan bisikletli ulaşımın geliştirilmesi konusu kendisinin de bir bisiklet kullanıcısı olduğunu ifade eden Seferi Keçi dergisi yayıncısı bisiklet yollarının şehir içine değil deniz yoluna yapıldığını, bisiklet yolu yapmanın aynı zamanda istimlak gerektirdiğini ifade etmiştir. Şehir içinde bisiklet yolunun yer almaması ve motorlu araç trafiğinin yoğunluğu bisikletin Seferihisar için henüz sürdürülebilir bir ulaşım aracı olmadığını göstermektedir. Günlük işler bisikletle

halledilebilecek olsa da Seferihisar’da bisikleti bir ulaşım aracı olarak kullanmanın oldukça zor ve güvensiz olduğu görülmektedir.

Cittaslow kentlerinde turizmin geliştirilmesinin yerel kalkınma için gerekli görülmesi kentlerin tahribatını hızlandırıcı bir rol oynamaktadır. Cittaslow Türkiye Ağı tarafından da bu durum Seferihisar’da tahmin edemedikleri bir sonuca vardığı ifade edilmektedir. Bir yandan da turizmin vahşiliği bilinmekle birlikte bu durum gelir eşitsizliğinin fazla olduğu Türkiye gibi ülkelerdeki Cittaslow kentlerinin “soylu nüfusu” çekmesi şeklinde açıklanmaktadır. Cittaslow Metropol projesinin ise göç etmeden, yaşanılan kentin kimliğini koruması, kent merkezlerinin de yaşanabilir kılınması adına geliştirildiği ifade edilmektedir. Bu noktada anlaşıldığı üzere görüşmeciler Cittaslow oluşumunun Avrupa kentlerinde daha yerleşik ve sorunsuz bir yapısı olduğunu vurgularken Türkiye’de yaşanan problemlerin Türkiye’nin ekonomik ve toplumsal yapısından kaynaklı olduğunu vurgulamaktadırlar. Fakat genel bir çerçeve çizmek gerekirse Cittaslow oluşumunun özündeki çelişkiler gelişmişlik seviyesi Avrupa’nın gerisinde olan ülkelerde çok daha kolay ortaya çıkmaktadır. Farklı ekonomik ve toplumsal koşullardan yola çıkarak tasarlanan bir kentsel oluşumun Türkiye’nin maddi gerçekleriyle uyumsuzluğuna tüm saha ziyaretlerinde ve görüşmelerde tanıklık edilmiştir. Diğer yandan tarım ve gıda alanındaki uygulamalar Seferihisar sakinlerinin koşullarının iyileşmesi adına değil yerel halkın ekonomik refahının sağlanması adına planlandığı görülmektedir. Seferihisar’ın aldığı yoğun göç ve kurulan üretici pazarlarının yerel halkta zenginleşmeyi sağladığı ifade edilmektedir. Fakat bahsedilen zenginleşmenin tarım ürünlerinin değerlendirilmesi ile mi yoksa Sığacık Pazarı’nda hamur işi satışıyla mı olduğu irdelenmelidir. Saha ziyaretlerinde Seferihisar sakinleri ile yapılan kayıt dışı görüşmelerde iyi tarım uygulamalarının yerine getirilmediği, denetlenmediği ve üreticilerin tarım ilacı kullanmaktan çekinmediği ifade edilmiştir. Özellikle Sığacık Kaleiçi’ne kurulan pazarda hamur işi ve tarhana, reçel, salça gibi geleneksel ürünlerin satışı zenginleşmenin yanında ve zenginleşmeden daha değerli olarak kadınların kamusal görünürliğini arttırması noktasında faydalı olduğu dile getirilmiştir (Nizam, 2020). Aslında beslenmenin biyolojik gerekliliği göz önünde bulundurulduğunda cinsiyet fark etmeksizin gerekli olan bu eylem toplumsal inşa sürecinde cinsiyetlendirilmiştir. Yemek pişirilen alan olarak mutfak (kadın- erkek eş

ve çocuklardan oluşan klasik bir aile tipinde) ailenin diğer erkek üyelerinin bilgisizliği sebebiyle kadınların “yetki alanı”, günlük yaşamda ise “becerikli olma performanslarını” sergileme yolu haline gelmiştir (İnce, 2015). Fakat artan bu kamusal görünürlük kadınlar için halihazırda tanımlanmış olan “yemek yapma” görevinin kamusal alanda ticarileşmesini ifade etmektedir. Bir diğer önemli nokta ise satış yapan kadınların homojen bir kitleyi oluşturmadığıdır. Ekonomik kriz dönemlerinde kadınlar aile ekonomisine katkıda bulunma güdüsüyle daha çok iş arama, ekonomik faaliyette bulunma girişiminde olmaktadırlar (DİSK-AR, 2019: 10). Türkiye ekonomisinin mevcut kötü durumu, kadınların %73 gibi ciddi bir oranının hane gelirinin asgari maaşın altında olduğu ve kadınların büyük çoğunluğunun aile ekonomisine katkıda bulunma amacı taşıdığı (Nizam, 2020: 92, 95) göz önünde bulundurulduğunda pazarda satış yapmak yoksullaşma ve kentin geçim kaynaklarının desenindeki değişim bağlamında değerlendirilebilir.

Sığacık- Sazlıgöl mevkiinde, 2010 yılında Sığacık, Seferihisar Merkez ve Akarca mahallelerinin atık sularını arıtmak adına İzmir Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (İZSU)’ne bağlı Seferihisar Atık Su Arıtma Tesisi kurulmuştur. Bu tesisin kurulumu Cittaslow çevre kriterlerinin zorunlu maddesi olan “1.6. Kentsel ya da Toplu Kanalizasyon İçin Atık Su Arıtma Tesisinin Bulunması” nın sağlandığını göstermektedir. Fakat arıtma tesisinden denize sızan atık su bölge sakinleri için bir tehdit olmakla birlikte 2018 yılında Akarca’daki mavi bayraklı plajın mavi bayrağı indirilmiştir. Akarca Sivil İnisiyatif ve Hizmet Platformu temsilcisiyle yapılan görüşmede arıtma tesisinin mevcut kapasitesinin yetersiz olduğu, tesisin kurulma yeri itibariyle kapasite artırımına müsait olduğu ifade edilmiştir. Arıtma tesisinden denize yapılan deşarjın yeterince açığa ve derine yapılmaması (dolayısıyla atık suyun derin su akıntılarına ulaşmaması) deniz kirliliğine sebep olmaktadır. Şayet kapasite artışı gerçekleştirilirse ve yetkililerin belirttiği gibi atık suda herhangi bir kirlilik bulunmuyorsa Akarca sakinleri için sorun ortadan kalkacaktır.

Cittaslow zorunlu kriterlerinde “Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları” başlığında yer alan “Vatandaşlara ve Turistlere Yönelik İnteraktif Hizmetlerin Geliştirilmesinde Bilgi ve İletişim Teknolojilerinden Faydalanılması” ve “Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlara Dair Politikalar” başlığında yer alan “Kırsal bölgede yaşayanların hizmetlere erişimini arttırarak kırsal bölgelerin değerini arttırmak”

maddelerine atıfta bulunarak Seferihisar’da bu maddelere yönelik kent bilgi ekranı uygulaması yer almaktadır. 2016 yılında İzmir Kalkınma Ajansı hibe desteği ile “Bilgi Toplumuna Dönüşüm ve Bilgi İletişim Teknolojileri Mali Destek Programı” kapsamında Turgut, Ulamış, Gödence, Akarca, Sığacık, Ürkmez, Doğanbey ve Seferihisar Merkez’e aşağıda fotoğrafı yer alan kent bilgi ekranı kioskuları yerleştirilmiştir.

Şekil 16: Seferihisar Belediye Binası Önünde Bulunan Kent Bilgi Ekranı



Kaynak: 06.02.2020 tarihli saha ziyareti sırasında çekilmiştir.

Kent bilgi ekranlarının hem Seferihisar halkı hem de kenti ziyaret eden turistler için tasarlandığı söylenmektedir. Kent bilgi ekranları kullanılarak imar durumu sorgulama, belediye başkanına mesaj gönderebilme, belediye meclisi kararlarını görüntüleyebilme, Seferihisar’da gezilecek tarihi ve doğal varlıklar, haritalandırma sistemi ile yol tarifi ve kamu kurumlarının konumlarına erişilebilmektedir.⁴⁷ Belediye ile yapılan görüşmede 728 bin TL hibe ile yapılan bu projenin, yerel halkın alışmamış olması sebebiyle, aktif kullanılmadığı belirtilmiştir.

⁴⁷Belediye Köy Meydanlarına Yerleşiyor: <http://seferihisar.bel.tr/belediye-koy-meydanlarina-yerlesiyor/> (Erişim Tarihi: 15.10.2020).

Eylül 2019 tarihli saha ziyaretinde Seferihisar Belediyesi önünde yer alan kent bilgi ekranının bozuk olduğu tespit edilmiştir. Bu durumla bağlantılı olarak Cittaslow uygulamalarının halk tarafından nasıl karşılandığı, pratik anlamda yapılması gerekenlerin denetlenip denetlenmediği sorulduğunda; Seferihisar halkı tarafından uygulanmasının beklendiği birtakım faaliyetlerin belediye tarafından denetlenmediği, geri bildirimlerin akademik çalışmalardan alındığı belirtilmiştir.

Tüm görüşmecilerin ortaklaştığı bir diğer konu ise kentin aldığı göçün sebebi olarak Seferihisar'ın bir kıyı kenti olmasının gösterilmesidir. Göçle gelen yoğun nüfusun karakteri ise “orta yaş üstü, emekli, ekonomik olarak varlıklı ve soylu” olarak betimlenmektedir. Cittaslow Türkiye Ağı temsilcileri tarafından Cittaslow Metropol projesinin göç etmeksizin yaşanılan kentleri daha yaşanılabilir hale getirmek adına öne sürüldüğü ifade edilmiştir. Nitekim Mustafa Tunç Soyer 17.10.2020 tarihinde düzenlenen Uluslararası Cittaslow Genel Kurulu'nda İzmir'in ilk Cittaslow Metropol kenti olmaya aday olduğunu söylemiştir. Bu toplantıda aynı zamanda Seferihisar'a, Covid-19 pandemisi süresince uygulanan “seyyar market” projesine istinaden “En İyi Kentsel Yaşam Kalitesi” ödülü verilmiştir.⁴⁸ Kentsel yaşam kalitesi politikaları Cittaslow kriterleri tarafından düzenlenmiştir. Aynı zamanda bu kriterler çalışmanın ikinci bölümünde, Cittaslow başlığı altında yer almaktadır (bkz. Tablo 1). Özellikle 65 yaş üstü için sokağa çıkma yasaklarının uygulanmasıyla, marketi evlerine götürebilen bu uygulama pandemi sürecinde kolaylık sağlamış olsa da Cittaslow'dan bağımsız olarak bir belediye hizmeti olarak değerlendirilmelidir. Belediyeler (belediyelerle birlikte diğer yerel kamu kurumları da dahil olmak üzere) özellikle Pandemi gibi olağanüstü koşullarda kent sakinlerinin ihtiyaçlarını karşılamakla, hizmet sağlamakla yükümlüdür. Gıda ve temizlik gibi temel ihtiyaçların sağlanması da bu yükümlülüğün çerçevesine girmektedir. Fakat görülen o ki; değişen/neoliberalleşen yerel yönetim anlayışıyla birlikte aslında zaten sağlanması gereken hizmetler proje konusu edilmekte ve ödüllendirilmektedir.

Cittaslow Metropol projesinin ilkeleri ise topluluk-dayanışma, iyi yönetim, kentsel ekosistem, insan odaklı ekonomi, herkes için gıda ve eko-hareketlilik

⁴⁸Kentsel Yaşam Kalitesi Ödülü Seferihisar'ın: <http://seferihisar.bel.tr/en-iyi-kentsel-yasam-kalitesi-odulu-seferihisar/> (Erişim Tarihi: 16.12.2020).

belirlenmiştir.⁴⁹ Kayıtlı nüfusu 4,5 milyona yaklaşan bir kent için bu ilkelerin sağlanması konusunda henüz bir açıklama yapılmamıştır. Metropol kentler kapitalizmin çelişkilerinin en net gözlenebildiği mekanlardır. İzmir'in mevcut üretim tarzını değiştirme gibi bir misyon yüklenmesi beklenmemekle birlikte tüm bunlar ve Seferihisar'ın Cittaslow uygulamaları göz önünde bulundurulduğunda son birkaç yıldır İzmir'e bir marka değeri kazandırma girişiminin isminin konulduğu görülmektedir.

Kısacası, tüm çalışma boyunca Cittaslow oluşumuna dair girifilen tanım denemesi sahadan elde edilen verilerle doğrulanmıştır. Cittaslow oluşumunun Seferihisar'da ekolojik tahribatı arttırdığı ve dolayısıyla kalkınmış olma unsurlarının yer almadığı görülmektedir. Seferihisar halen çeşitli alt yapı sorunlarının yaşandığı, temel geçim kaynağı olarak tarımın yok olmakla yüz yüze olduğu, turizmin yarattığı suni büyümenin ve hareketliliğin tüm bunları gölgelediği bir kenttir. Aşırı nüfus artışıyla birlikte kent çeperindeki yoğun imarlaşma, Seferihisar'ın İzmir merkezine yakınlığı da göz önünde bulundurulduğunda, fiziki olarak korunaklı ve doğal yapısındaki bozulma daha görünür hale gelmiştir.

⁴⁹ 2020 Yılı Cittaslow Genel Kurulu ayrıntıları için bkz.: <https://cittaslowturkiye.org/2020-cittaslow-genel-kurulu-duzenlendi/> (Erişim Tarihi: 20.10.2020).

SONUÇ

“Geriye söylenecek (komik) bir şey kalmadı.”⁵⁰

Bu çalışmanın amacı Cittaslow oluşumuna dair şimdiye dek yapılan tanımların yanı sıra kapitalist üretim tarzı bağlamında yeni bir tanımlama yapmaktır. Amacın belirlenmesindeki en büyük etken Cittaslow’un kendisini küreselleşme karşıtı olarak konumlandırması olmuştur. Kapitalist sistemin eşitsiz gelişimi çalışmada merkezi bir rol oynamıştır. Buradan yola çıkarak kentlerin de eşitsiz geliştiği ve Cittaslow kentlerinin bu durumdan muaf olmadığı göz önünde bulundurulmuş; Cittaslow için de eşitsiz gelişim sürecinden bahsedilmiştir.

Cittaslow oluşumu 1999 yılında İtalya’nın dört kentinin (Orvieto, Bra, Orvieto, Positano) belediye başkanlarının öncülüğünde kentsel sürdürülebilirliği hedefleyerek kurulmuştur. Nüfusu 50 binden az kentlerin kentsel dokularının, doğal varlıklarının ve geleneklerinin korunması için ise bir dizi kriter belirlenmiştir. Bu kriterlerin %50’sinin sağlanması şartıyla kentler Cittaslow ağına üye olabilmektedir. Cittaslow ağına üye olduktan sonra kentlerden bu şartların sağlanmasının sürdürülmesi beklenmektedir. Kentlerin ekonomilerinin sürdürülebilirliği ise, çeşitli el sanatlarının, zanaatların, yerel ürünlerin (tarım ürünleri de dahil olmak üzere) korunması, ticari özellik kazanması ve kentlerin turizm potansiyellerinin sürdürülebilir bir şekilde değerlendirilmesi yoluyla sağlanacaktır. Küçük kentlerin kalkınma biçimlerinin yeniden tasarlanması ve akabinde kentsel ekolojinin iyileştirilmesi ve sürdürülebilmesi hedefleri nedeniyle çalışmanın ana teması kalkınma ve ekoloji uğrakları olmuştur.

Nüfus sınırı da göz önünde bulundurularak “küçük ve korunaklı kalma” yı hedefleyen bu kentlerin temel olarak karşı çıktıkları olgu küreselleşme olarak belirlenmiştir. Burada dikkat çeken ilk nokta küreselleşme eleştirisinin derinleşmiyor oluşudur. Bilindiği üzere küreselleşme tarihsel süreçte bir anda ortaya çıkmış ve havada asılı duruyor değildir. Kapitalist sistem yaşadığı her krizden sonra yeni bir yapılanma sürecine girmiş; 1970’lerin krizinden sonra ise bu yapılanma süreci neoliberal politikalarla olmuştur. Küreselleşme ise neoliberal politikaların ölçeğini nitelemektedir. Sermayenin sınırsız dolaşımı için küresel bir ölçek belirlenirken

⁵⁰ Şarkı sözü: Robbie Williams-The Road To Mandalay. Orjinali “There's nothing funny left to say.”

bunun esas anlamı sermayenin en küçük yerel birime kadar ulaşması ve yerelin kapitalist üretim tarzına uyumlu bir şekilde dönüştürülmesidir.

Her yapılanma sürecinin kendine ait bir kalkınma paradigması olduğu gibi neoliberal politikaların kalkınma paradigmasını ise sürdürülebilir kalkınma oluşturmaktadır. Ekonomik faaliyetlerin ekoloji üzerindeki tahrip edici etkilerine karşın doğanın kontrollü kullanımını içeren bu kalkınma paradigması aslında bahsedildiği gibi bir hassasiyeti içermemektedir. Sürdürülebilir kalkınma uygulamalarının yürütücüsü ve politika yapıcılarını olarak Birleşmiş Milletler ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşların tüm zirve, toplantı ve raporlarında az gelişmiş ülkelerin yoksulluklarına dair çözüm önerileri sunulmuş fakat dünya çapında yoksulluğa dair ciddi bir yönde iyileşme olmamıştır. Yoksullukla birlikte eş zamanlı olarak sürdürülebilirlik de gündeme girmiştir. Ekolojik yıkım ise kapitalist gelişmenin seyrine paralel olarak artmış ve küreselleşmiştir. Esasında bu çalışma dayandığı kuramsal düzlemle birlikte eleştirel bir az gelişmişlik analizi sunuyor olsa da bu analizin ana verilerini uluslararası sermaye kuruluşlarının verileri oluşturmaktadır. Yalnızca bu verilerin incelenmesiyle dahi üretilen politikaların az gelişmişliği sürekli kılmak adına üretildiği sonucu çıkarılabilmektedir.

Birleşmiş Milletler tarafından ortaya konan sürdürülebilir kalkınma ilkelerini sahiplenen Cittaslow oluşumunun ekolojiye dair hedeflerinin teorik arka planları ise ekoloji ve -Cittaslow'un bir kent projesi olması nedeniyle de- kentsel ekoloji bölümlerinde açıklanmıştır. Kapitalizmin mekanı olarak modern kentler aynı zamanda eşitsizliğin de mekanı olmaktadır. Kentlerde ortaya çıkan ekolojik meselelere dair kapitalizmin sac ayaklarından olan ilkel birikim süreci, kent ve kır nüfusundaki dengesizlik, köylülüğün tasfiye süreci, hava kirliliği, su kaynakları, ulaşım ve kapitalizmin bir diğer sac ayağı olan fosil yakıtlar hem ekolojik hem de sınıfsal özellikler taşımaktadır. Kent ekolojisine dahil edilen bu unsurlardaki bozulmalar ise kent ekolojisini bir mücadele alanı haline getirmektedir. Bozulmaların sınıfsal karakteri ekoloji ve sınıf mücadelesinin birbirinden ayıramayacak mücadeleler olduğunu göstermektedir.

Yapılan görüşmelerde uluslararası sermaye kuruluşları ile olan ilişkiler irdelendiğinde Cittaslow'un bu kuruluşlarla iş birliği içinde olduğu, proje bazlı çalışmalar yapıldığı, Cittaslow'un kurumsal olarak tanındığı ifade edilmiştir. Ayrıca

1980 sonrası kalkınma paradigmalarının yerel aktörlerinden biri de kalkınma ajanslarıdır. Seferihisar’da İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA)’nın hibe desteğiyle yapılan iki önemli proje bulunmaktadır. Bunlar Seferihisar kapalı pazar yerine kurulan fotovoltaiik güç santrali ve kent bilgi ekranlarıdır. 800 bin TL hibe ile yapılan fotovoltaiik güç santralinden yalnızca belediye binasının elektrik ihtiyacı karşılanmaktadır. Görüşmeler sırasında 728 bin TL hibe ile yapılan kent bilgi ekranlarının Seferihisar halkı tarafından kullanılmadığı ifade edilmiştir. Belediye binasının elektrik ihtiyacının yenilenebilir yöntemlerle karşılanması dışında Seferihisar’da yenilenebilir enerji konusunda bilgilendirme, kent sakinlerinin bu konuda bilinçlendirilmesi adına bir proje bulunmamaktadır. Yüksek hibe destekleriyle yürütülen bu projelerin kamusal fayda sağlayıp sağlamadığı önemli bir soru işareti ve çelişki barındırmaktadır.

Seferihisar’da kamusal faydanın gözetilmemesine örnek olarak Seferihisar Belediyesi’ne ait olan mülklerin özel kurumlara satılmasıdır. Deniz kenarında ve rant değeri yüksek konumları olan bu yerlerin satışı dönemin belediye başkanı Mustafa Tunç Soyer tarafından satışların kente kalkınma, döviz ve istihdam sağlayacağı şeklinde açıklanmıştır. Bu açıklama Mustafa Tunç Soyer’in bireysel vizyonunun öne çıkmasıyla başlayan Seferihisar’ın Cittaslow olma sürecinin aslında neoliberal politikaların yerel yönetim anlayışı sınırları dahilinde yeni bir şey söylemediğini göstermektedir. Sayıştay denetim raporlarında da görüldüğü gibi belediyeye ait borçlar ve Kamu İhale Kanunu’na aykırı işlemler de bunu doğrulamaktadır.

Cittaslow’a dair farklı nitelendirmelerden biri olan kent aktivizmi fikrine karşın bu çalışmada Cittaslow’un bürokratik bir planlama sürecine sahip olduğu ifade edilmektedir. Nitekim Cittaslow kentlerinin yerel halkları ile yapılan birçok çalışmada Cittaslow’a dair bilgi dağarcığının oluşmadığı görülmektedir. Bu tespit, yalnızca az gelişmiş ülkelerle sınırlı olmayacak biçimde İsveç’in Falköping ve Yeni Zelanda’nın Matakana kentinde Cittaslow’a dair gösterilen dirençle ispatlanmıştır. Az gelişmiş ülkelerde ise çok boyutlu bir Cittaslow olma sürecinden bahsedilebilir. Az gelişmiş ülkelerde Cittaslow olan kentler marka değeri kazandığı için yoksul halk tarafından ekonomik gelir kaynaklarının artacağı, kentlerinin “değerleneceği” şeklinde yorumlanmaktadır. Doğal varlık yönünden zengin olan ve ekolojik tahribat yönünden görece şanslı konumda olan kentlerde Cittaslow ağına dahil olduktan sonra

ekolojik tahribat gözle görünür oranda artmıştır. Kentlerin turizm potansiyellerinin yüksekliği doğal yapılara sahip olmaları nedeniyle aşıkardır. Cittaslow'un ekolojik-sürdürülebilir turizm uygulamaları ise kentleri ekolojik tahribattan koruyamamak bir yana bu durumu pekiştirmektedir. Bu konuda az gelişmiş ülkeler daha şanssız konumdadır. Çünkü az gelişmiş ülkelerde hukuki mevzuatlar doğanın korunması adına yeterli gelmemekte; gerektiğinde doğal varlıklara zarar veren fakat sermayenin lehine olan kimi uygulama hukuki bir çerçeveye hayata geçirilebilmektedir.

Çalışmanın saha araştırmasını içeren altıncı bölümünde de çalışmanın öncesinde belirtilmiş olan kalkınma ve ekoloji uğrakları izlenmiştir. Çalışmanın dikkat çekici ilk verisi Seferihisar'ın nüfusedur. TUIK'e göre 2019 yılı itibarıyla 44.526 olan nüfus Seferihisar'ın 50 bin nüfus kriterine oldukça yakındır. Seferihisar'ın Cittaslow üyesi olması ile nüfus artışı arasında anlamlı bir ilişki vardır. Cittaslow üyeliği sonrasında kente orta üst ve üst sınıf denilebilecek bir nüfus akını olmuştur. Göç eden nüfus aynı zamanda eğitim seviyesi yüksek kesimin bir kısmını da oluşturmaktadır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı İzmir-Manisa Çevre Düzeni Planı'nın 2025 yılı nüfus projeksiyonlarında Seferihisar'ın tahmini nüfusedun 88 bine yükseleceği öngörüsü mevcut durumda bir iyileşmenin mümkün olmadığını da göstermektedir.

Cittaslow sonrasında kentin geçim kaynaklarında değişim olmuştur. Önceden tarım ve hayvancılıkla geçinen kent Cittaslow'la birlikte artan turizm görünürlüğü sebebiyle pazarda yöresel hamur işi satışı, pansiyonculuk ve turizm tesislerinde ücretli işçiliğe yönelmiştir. Sığacık Pazarı'ndaki satışlar kadınlar tarafından yapılmaktadır. Kadının kamusal sahaya çıkışı ve ekonomik gelir elde etmeye başlaması olarak yorumlanan bu sürecin, Seferihisar'ın kapitalizme entegre olma süreciyle birlikte yorumlanması gerekmektedir.

Seferihisar'ın ekolojik bozulmasının önemli bir boyutu Cittaslow'dan sonra artan imarlaşma ve ikincil konut artışındaki yükseliştir. Görüşmeciler tarafından Cittaslow'un imar sürecinin yürütülemediği, Seferihisar'ın Cittaslow'dan önce daha sakin olduğu ifade edilmiştir. 2019 yılında kentin dörtte birini yerleşim alanları oluşturmaktadır. Kentteki imarlaşmanın durumu altıncı bölümde ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Burada asıl mesele imar izinlerini verme yetkisi olan kurumların üzerinde (doğrudan Seferihisar Belediyesi vermiyor olsa da) Cittaslow'un hiçbir

baskı kurmuyor oluşudur. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından Seferihisar'daki sit alanlarının statülerinin değiştirilerek imara açılması da kamu yararının ve kent dokusunun gözetilmediğini ortaya koymaktadır.

Seferihisar'ın kalkınma rotasında turizmle birlikte tarım da yer almaktadır. Yapılan görüşmelerde tarım alanlarının tehdit altında olmasından dolayı duyulan endişeler ifade edilmiştir. Kentin aktörleri tarafından bu endişenin ifade edilmesi önemlidir. Çünkü tarım alanlarının imara açılması, Seferihisar halkının tarımsal üretim yaptıkları arazilerini satmaları ve buraların imarlaşması, Seferihisar'ın "kapitalistleşme" ivmesinin yükselişini anlatmaktadır. Özellikle son yıllarda yaşanan ekonomik krizle birlikte tarımsal maliyetlerin yükselmesi Seferihisar sakinlerini de tarımsal üretimde uzaklaştırarak "gönüllü bir ilkel birikim süreci" ne itmiştir. Kooperatifleşme kapitalist üretim tarzının karşısında bölüşüm ilişkilerinin adil bir şekilde düzenlenmesi sebebiyle direniş odakları olabilir. Fakat kooperatifler de kapitalist yasalara tabii olduğundan nihai olarak kooperatiflerin işlevsizleşmesi durumuyla karşı karşıya kalınacaktır. Bu noktada "hangi kooperatifleşme?" sorusunu sormak gerekir. Gıdanın kapitalist taarruz altında yaşadığı kriz, tarım ürünlerindeki maliyetlerin yükselişi gibi konular kooperatifçiliğin, kooperatif sistemlerinin sorgulanmasını gerektirmektedir. Nitekim Seferihisar'da da tarımsal üretimin önemli bir darbe aldığını, tarımsal üretim yapanların ikincil bir gelir kaynağı edindiğini söylemek mümkündür. Bu sorun tüm Türkiye ölçeğinde yaşanmakta olup; "başka bir tarım mümkün" sloganıyla Seferihisar'da yürütülen sürecin bir direnç oluşturamadığı görülmektedir. Çalışma sürecinde Cittaslow'un kurumsal kimliğinin diğer merkezi veya yerel kurumlar tarafından tanınmadığı da gözlenmiştir.

Görüşmelerden elde edilen önemli sonuçlardan bir diğer ise tüm görüşmeciler tarafından özellikle Seferihisar'ın tarımsal karakteri ile ilgili devamlı ihracata ve yerel ürünlerden elde edilen gelire vurgu yapılmasıdır. Bu konu birkaç soru işareti barındırmaktadır. Yapılan görüşmelerde yerel kültürün metalaştırılması, kentin Cittaslow ile marka değeri kazanması ve öncesine göre daha çok ilgi çekmesi bazı bilindik kavramları hatırlatmıştır. Yerel kültürün pazarlanma süreci Seferihisar sakinlerinde bir memnuniyet oluştursa da orta-üst sınıf turistlerin memnuniyetine dair bir hizmet sunmak için çabalamaları ve kendi kültürleriyle aralarında kurdukları

bu mekanik ilişki, Seferihisar sakinlerinin kültürlerine ve kendi ürettikleri ürünlere yabancılaşması sürecini doğuracaktır.

Yeni bir tanım yapma hedefine geri dönülecek olursa; Cittaslow yerel yönetim düzeyinde planlanan, plan aşamasında herhangi bir yatay hiyerarşik ilişki bulunmayan bürokratik bir süreç olmakla birlikte kentin tüm unsurlarının yeniden planlamasına dair uluslararası bir ağıdır. Küreselleşme karşıtı söylemler içerse de bu söylemlerin eleştirel boyutunu neoliberalizmin sürdürülebilirlik projesi oluşturmaktadır. Az gelişmiş ülkeler uluslararası bağımlılık ilişkileri sebebiyle doğal varlıklarının sömürülmesine gerek hukuki mevzuatları gerekse de hızlı ekonomik kalkınma hedefleri nedeniyle ile ekolojik tahribatlara oldukça açıktır. Cittaslow Ağı, Seferihisar örneğinde görüldüğü gibi bunu engelleyememektedir. Cittaslow'un hem ulusal hem de uluslararası ölçekte kurumsal bir yapısı bulunmasına rağmen işleyişte yalnızca kentlere marka kazandırma işlevi olduğu söylenebilir. Küreselleşme karşıtı söylemlere rağmen karşısına bir sermaye projesi olan sürdürülebilir kalkınmanın koyulması Cittaslow'un küçük kentler için ne yeni bir kalkınma anlayışı ne de kentlerin doğaları ve kültürleri adına koruma ve sürdürme projesi olamayacağı açıktır. David Harvey'in "Yerel ne kadar, yereldir" sorgulaması, Cittaslow kentlerine uyarlandığında görülecektir ki, yerel kalkınma ve ekoloji eksenindeki pratikler yerelin çok ötesindeki ekonomi politığe göre şekillenmektedir. Bu noktada Cittaslow yerel için bir çözüm reçetesi oluşturamıyor olsa da "Cittaslow değilse ne?" sorusu önem kazanmaktadır. Seferihisar'ın Cittaslowluk sürecinde de görüldüğü gibi toplumsal gerçeklik temelli politik iddiaları olmayan oluşumlar en nihayetinde kapitalist potada eritilip piyasanın mantığa göre işler hale getirilmektedir. Emegın ve doğanın sömürüsüyle kendini var eden ve sürdüren kapitalist sistemin ördüğü ilişkilere karşı gerçek bir direnç odağı oluşturmak; ancak bu örülen ilişkilere karşıt bir toplumsal yapının örgütlenmesi ile mümkün olacaktır.

KAYNAKÇA

“Cittaslow Yerel Kalkınma Modelidir”. Erişim Adresi: https://www.yeniasir.com.tr/izmir/2010/01/13/cittaslow_yerel_kalkinma_modelidir (12.09.2020).

“Gerze Kazandı, Yaykıl Kazandı: Termik Santral Projesi İptal”. Erişim Adresi: <https://yesilgazete.org/blog/2015/03/05/gerze-kazandi-yaykil-kazandi-termik-santral-projesi-iptal/> (12.08.2020).

2020 Yılı Cittaslow Genel Kurulu Düzenlendi. Erişim Adresi: <https://cittaslowturkiye.org/2020-cittaslow-genel-kurulu-duzenlendi/> (20.10.2020).

5393 sayılı Belediye Kanunu. Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf> (29.10.2020).

6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu. Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6769.pdf> (09.10.2020).

Adıgüzel, Ş. (2018). *Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Çerçevesinde Büyükşehir-Bütünşehir Düzenlemeleri*. Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi. 27(4): 1-28.

Ak, D. (2018). Yavaş Kent (Cittaslow) Unvanının Sürdürülebilirliğinde Belediye Başkanının Rolü: Yenipazar/Aydın Örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*. 68: 63-580.

Ak, D. (2018). *Yavaş Kent (Cittaslow) Ünvanının Sürdürülebilirliğinde Belediye Başkanının Rolü: Yenipazar/Aydın Örneği*. *The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science*. 68: 563- 580.

Ak, D. (2019). *Taşra Yavaşlığında Yavaş Kent Olmak*. Yenipazar. Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi. 5 (1): 1-26.

Akçay, Ü. (2013). *Sermayenin Uluslararasılaşması ve Devletin Dönüşümü: Teknokratik Otoriterizmin Dönüşümü*. Praksis. Sayı: 30-31: 11-19.

Akçay, Ü., Türkay, M. (2009). *Neoliberalizmden Kalkınmacı Yaklaşım; Devletin Sermaye Birikimi Sürecindeki Yeri Üzerine*. Sermaye Birikimi, Kalkınma, Azgelişmişlik Türkiye ve Dünya Üzerine Notlar (319-350). İstanbul: Sosyal Araştırmalar Vakfı.

Akın, C. (2019). *Şehir Hakkı'nı savunmak politik bir eğlence değil: Bilinçli ve bütünlüklü bir mücadeleye ihtiyaç var*. Erişim Adresi: <https://www.a3haber.com/2020/01/15/sehir-hakkini-savunmak-politik-bir-eglenme-degil-bilincli-ve-butunluklu-bir-mucadeleye-ihtiyac-var/> (08.05.2020).

Akiş, E. (2010). *İktisadi Büyüme ve Kalkınma*. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Ders Notları. Erişim Adresi: http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/iktisat_ao/iktisadibuyumevekalk.pdf (20.06.2020).

Akkar- Ercan, M. (2013). *Kamusal Sanatın 'Kamusallığı': Erişim, Aktör, Fayda Yaklaşımı*. İDEALKENT. 4 (10): 220-255.

Akman, E. (2018). *Türkiye'deki Yavaş Şehirlerin Politika Uygulamaları Üzerinden Bir Analiz*. Ekev Akademi Dergisi. (76): 79- 107.

Aksoy, S. (2017). *Değişen Teknolojiler ve Endüstri 4.0: Endüstri 4.0'ı Anlamaya Dair Bir Giriş*. SAV Katkı. 4: 34-44.

Akyol- Altun, T. D. (2010). *Kent Çeperlerindeki Az Katlı Konut Topluluklarının Kullanıcı-Mekan İlişkisi Bağlamında Değerlendirilmesi: İzmir Örneği*. (Doktora Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Alkan, A. (2020). *Yerel Paydaşların Cittaslow Şehir Ağına Yönelik Algı ve Tutumlarına İlişkin Bir Araştırma: Ahlat Cittaslow Şehir Örneği*. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 47: 261-280.

Altınörs, Alp. (2019). *İmkansız Sermaye*. İstanbul: Yordam Kitap.

Altıok, M. (2014). *Ekolojik Kriz, Kapitalist Birikimin Sürdürülebilirliği, Gelecek ve Ütopya*. İktisat Politikaları Araştırma Dergisi. 1(1): 81- 98.

Angus, H. (2019). *Bisikletli Ulaşımında Eşitlik, Hakkaniyet ve Adalet*. Erişim Adresi: <https://dunyadanceviri.wordpress.com/2018/09/08/bisiklet-esitligi-bisiklet-planlamasi-ve-tasariminda-hakkaniyet-ve-adalet-hilary-angus/>

Atılğan, E., Köksal, M.Z. (2010). *Adam Smith ve Ricardo'nun İktisadi Büyüme Analizleri*. Politik İktisat ve Adam Smith (367- 382). Yön Yayınları.

Avrupa Çevre Ajansı Keşiş Foku Yaşam Alanları Haritası. Erişim Adresi: <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures/the-monk-seal-monachus-monachus-distribution-sites-and-number-of-seals> (Erişim Tarihi: 12.12.2020).

Aykac, A. (2010). *Tourism Employment: Towards an Integrated Policy Approach*. Anatolia, 21(1): 11-27.

B. Walker, T., J. Lee, T. (2019). *Visitor and Resident Perceptions of the Slow City Movement: The Case of Japan*. International Journal of Tourism Sciences. 19(2): 112-127.

Bahçe, S., Köse, A.H. (2012). *Yoksulluk: Hüzün ve Disiplin*. Mülkiye Dergisi. 36(4). 19-33.

Bahtiyar- Karadeniz, C. (2014). *Sürdürülebilir Turizm Bağlamında Sakin Şehir Perşembe*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. 7(29): 84-107.

Banerjee, S. H. (2003). Who Sustains Whose Development? Sustainable Development and the Reinvention of Nature. *Organization Studies*. 24(1): 143-180.

Baran, P. (2007). *Büyümenin Ekonomi Politikası*. Çev. Ergin Günçe. Eriş Yayınları.

Başkaya, F. (1991). *Az gelişmişliğin Sürekliliği*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Başkaya, F. (2016). *Başka Bir Uygarlık İçin Manifesto*. İstanbul: Yordam Kitap.

Bauman, Z. (2012). *Küreselleşme*. Çev. Abdullah Yılmaz. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Bayraktar, F. (2015). “Aşağıdan Neoliberalleşme” nin Kurumsal Formu Olarak Sivil Toplum Kuruluşları ve STKlaşma. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bayraktar, F. (2017). *Neo-liberalleşme, Sivil Toplum Kuruluşları ve ‘Projecilik’: Eleştirel Bir Bakış*. *Amme İdaresi Dergisi*. 50(2): 105-142.

Belediye Köy Meydanlarına Yerleşiyor. Erişim Adresi: <http://seferihisar.bel.tr/belediye-koy-meydanlarina-yerlesiyor/> (15.10.2020).

Belge, M. (1998). *İnsan Hakları ve Çalışma Grubu*. Üç Sempozyum: Sivil Toplum Kuruluşları, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

Bernstein, H. (2014). *Tarımsal Değişimin Sınıfsal Dinamikleri*. Çev. Oya Köymen. İstanbul: Yordam Kitap.

Biehl, J. (2016). *Toplumsal Ekoloji Siyaseti*. İstanbul: Sümer Yayıncılık.

Bilirkişi Yelki’deki Go-Kart Pistinin Kamu Yararına Uygun Olmadığına Karar

Verdi. Erişim Adresi: https://www.evrensel.net/haber/411343/bilirkisi-yelkideki-go-kart-pistinin-kamu-yararına-uygun-olmadığına-karar-erdi?fbclid=ıwar10kyz7yudıed2renmhd64q6gug4bckk-wfxxogdfoojilzchwa2i_hqmk (22.12.2020).

Birleşmiş Milletler Binyıl Bildirgesi. Erişim Adresi: <http://www.un-documents.net/a55r2.htm> (17.02.2020).

Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları. <https://www.kureselamaclar.org/> (Erişim Tarihi: 13.04.2020).

Bookchin, M. (1991). *Libertarian Municipalism: an Overview*. Green Perspectives. 24: 1-6.

Britton, S. (1991). *Tourism, Capital, And Place: Towards A Critical Geography Of Tourism*. Environment and Planning D: Society And Space, 9(4): 451-478.

Brown, B. J., Hanson, M. E., Liverman, D. M., Merideth, R. W. (1987). *Global Sustainability: Toward Definition*. Environmental Management, 11(6): 713-719.

Bucak, T., Turan, Ö. (2016). *Bölge Turizmine Yeni Akımların Etkisi: Gökçeada Yavaş Yemek Örneği*. Journal of Yasar University, 11(43).

Buehler, R., Pucher, J., Bauman, A. (2020). *Physical Activity From Walking and Cycling For Daily Travel in The United States, 2001–2017: Demographic, Socioeconomic, and Geographic Variation*. Journal of Transport & Health, 16, 100811.

Bullard, R.D. (1993). *Anatomy of Environmental Racism and the Environmental Justice Movement*. Confronting Environmental Racism. (15-39). Cambridge: South End Press.

Burkett, P. (2011). Marksizm ve Ekolojik İktisat. Çev. Ertan Güniçer. İstanbul: Yordam Kitap.

Burnham, P. (2009). *Küreselleşme, Apolitikleşme ve 'Modern' Devlet Yönetimi*. Çev. Başak Alpan. Praksis. 9: 163- 182.

Byres, T. J. (2014). *Neoliberalizm ve Az Kalkınmış Ülkelerde İlkel Sermaye Birikimi*. Neoliberalizm Muhalif Bir Seçki. (143-154). İstanbul: Yordam Kitap.

Cangızbay, K. (2003). *Sosyalizm ve Özyönetim*. Ankara: Ütopya Yayınevi.

Cho, S. (2011). *A Comparative Study Of A Slow City and An Urban Region: A Deeper Look Into The Quality Of Life In Hadong-Gun and Busan*. Korea Journal, 51(4): 181-208.

Cittaslow International Charter. (2017). Erişim Adresi: <https://temeldemirer.blogspot.com/2015/06/ekolojik-sorunlar-ve-cozumler1.html#axzz6e9FWb8FR> (01.04.2020).

Cittaslow Türkiye “Soyer’le devam” dedi. Erişim Adresi: <https://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/40643/156> (21.09.2020).

Cittaslow Türkiye Ulusal Ağı. Erişim Adresi: www.cittaslowturkiye.org

Clark, B., Foster, J.B. (2009). *Ecological Imperialism and the Global Metabolic Rift: Unequal Exchange and the Guano/Nitrates Trade*. International Journal of Comparative Sociology, 50(3-4): 311-334.

Cockburn, C. (1977). *The Local State: Management Of Cities And People*. Race & Class, 18(4): 363-376.

Connell, R. W. (1997). *Why Is Classical Theory Classical?*. American Journal Of Sociology. 102(6): 1511-1557.

Costanza, R., Patten, B. C. (1995). *Defining and Predicting Sustainability*. Ecological Economics, 15(3): 193-196.

Çelik, C. (2013). *Güvencesizlik ve İşçi Sınıfı Oluşumu: Antalya Turizm İşçilerinin Sınıf Deneyimi Olarak Güvencesizlik*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çelik, S. (2017). *Cittaslow Hareketi ve Seferihisar örneği; Tarım, Emek, Mülkiyet İlişkileri ve Mekan Bağlamında Bir Çözümleme*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çetinkaya, M. Y., Serçeoğlu, N., Uzan, H. A. (2016). *Yavaş Şehir Hareketinin Yaşam Doyumu Üzerindeki Etkisi: Erzurum-Uzundere Halkının Tutum ve Algıları Üzerine Bir Araştırma*. Journal of International Social Research, 9(45).

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Seferihisar Hava Raporu. Erişim Adresi: <https://sim.csb.gov.tr/Services/Details?id=6645d178-7d3c-4aa7-a2e7-7e2008852821> (21.09.2020).

Çoban, A. (2013). *Sınıfsal Açıdan Ekolojik Mücadele, Demokrasinin Açmazları ve Komünizm*. Yaşayan Marksizm. 1(1): 243- 282.

Çoban, A. (2018). *Doğanın Metalaştırılması*. Toplum ve Bilim. 143: 209-241.

Davis, M. (2007). *Gecekondu Gezegeni*. Çev. Gürol Koca. İstanbul: Metis Yayınları.

Demir, H. (2019). *Yerel Halkın Bakış Açısıyla Cittaslow (Sakin Şehir) Kavramı ve Etkinliği: Yalvaç ve Eğirdir Örnekleriyle Karşılaştırmalı Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi). Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Demir, Y., B, Aslan (2016). *Organik Tarım Türkiye'yi Besler*. Toplum ve Bilim. 138(139): 155-168.

Demirer, T. (2015). *Ekolojik Sorunlar ve Çözümler*. Erişim Adresi: <https://temeldemirer.blogspot.com/2015/06/ekolojik-sorunlar-ve-cozumler1.html#axzz6e9FWb8FR> (18.05.2020).

Demirkol, Ş., Taşkiran, Ö. (2019). *Turizmde Destinasyon Markalaşma Sürecinde Cittaslow Taraklı Örneği*. Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi, 3(2): 56-69.

Devlet Su İşleri (DSİ). (2019). *Toprak ve Su Kaynakları*. Erişim Adresi: <http://www.dsi.gov.tr/toprak-ve-su-kaynaklari>

Dinar, G. (2005). *Ricardo'nun İktisadi Gelişme Analizi Üzerine*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 1(10): 113-131.

Dinçtürk, C, Açıksöz, S. (2018). *Bolu- Mudurnu Yerleşiminde Kadınların Dış Mekân Kullanımları*. Bartın Orman Fakültesi Dergisi, 20 (3): 431-442.

DİSK-AR. (2019). *Krizde EmegİN Durumu*. Erişim Adresi: <http://disk.org.tr/wp-content/uploads/2019/02/DISK-AR-Krizde-Emeg%CC%86in-Durumu-Arastirmasi-SON.pdf> (03.11.2020)

Doğanbey 17.Grup Sit Alanı Statüsü Değişimi. Erişim Adresi: <https://webdosya.csb.gov.tr/db/turkce/sitalani/17inci-grup--8230-23059-20190712161138.pdf> (27.10.2020).

Donaldson, R. (2018). *Cittaslow: Going Nowhere Slowly?. In Small Town Tourism in South Africa*. Springer, Cham. 87-117.

Dowd, D.F. (2013). *Kapitalizm ve Kapitalizmin İktisadi*. Çev. Cihan Gerçek. İstanbul: Yordam Kitap.

Duru, B. (2003). *Kronik: Doğal, Kültürel Varlıklar ve AKP: Orman Alanlarının Satışı, Sit Alanlarının İmara Açılması*. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 58(03).

Duru, B. (2006). *Küresel Sermaye Birikimi ve Ekolojik Bunalım*. Birikim Dergisi, (201), 48.

Ege İhracatçı Birlikleri Yaş Meyve Sebze Birliği Başkanı Hayrettin Uçak Mandalına İhracında Üçüncüyüz. Erişim Adresi: <http://seferikeci.com/ege-ihracatci-birlikleri-yaş-meyve-sebze-birligi-baskani-hayrettin-ucak-mandalina-ihracinda-ucuncuyuz/> (20.10.2020).

Ekici, Y. (2012). *Neoliberal Politikalar Ekseninde Doğal Çevre Üzerinde Yaşanılan Mekânsal Değişim ve Dönüşüm: Bursa “Yeşil Şehir” Örneği*. Erişim Adresi: https://www.academia.edu/23575811/neol%4%b0beral_pol%4%b0t%4%b0kalar_eksen%4%b0nde_do%4%9eal_%c3%87evre_%c3%9czer%4%b0nde_ya%5%9eanılan_mek%3%82nsal_de%4%9e%4%b0%5%9e%4%b0m_ve_d%3%96n_%c3%9c%5%9e%3%9cm_bursa_ye%5%9e%4%b0l_%c5%9eeh%4%b0r_%c3%96rne%4%9e%4%b0 (21.12.2020).

Elker, C. (2007). *Yaşanabilir Bir Çevre İçin Ulaşım*. Dosya 05, TMMOB Ankara Şubesi Yayınları. 54- 57.

En Çok Kazandıran Kent: Seferihisar. Erişim Adresi: <http://seferihisar.bel.tr/en-cok-kazandiran-kent-seferihisar/> (19.09.2020).

En İyi Kentsel Yaşam Kalitesi Ödülü Seferihisar'ın. Erişim Adresi: <http://seferihisar.bel.tr/en-iyi-kentsel-yasam-kalitesi-odulu-seferihisarın/> (16.12.2020).

Engels, F. (1977). *Doğanın Diyalektiği*. Çev. Arif Gelen. Ankara: Sol Yayınları.

Engels, F. (1997). *İngiltere’de Emekçi Sınıfın Durumu*. Çev. Yurdakul Fidancı. Ankara: Sol Yayınları.

Engels, F. (2020). *Konut Sorunu*. Çev. Erkin Özalp. İstanbul: Yordam Kitap.

Ercan, F. (2001). *Toplumlar ve Ekonomiler*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Erginay, A. (1951). *İtalya Cumhuriyeti Anayasası*. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 8: 1-4.

Erişim Adresi: <https://iklim.csb.gov.tr/kyoto-protokolu-i-4363> (15.02.2020).

Erman, T. (2010). *Kent Çalışmalarının Geçmişi ve Bugünü: Hakim Paradigmalar ve Yeni Sorunsallar*. İDEALKENT, 1(1): 32-43.

Ersoy, M., Şengül, T. (1997). *Kalkınma Kuramlarında Kentler*. İktisat Dergisi. 366-367: 70-78.

Filho, A.S. (2014). *Washington Uzlaşmasından Washington Sonrası Uzlaşmasına. Neoliberalizm Muhalef Bir Seçki*. (191- 201). İstanbul: Yordam Kitap.

Fletcher, R. (2019). *Ecotourism After Nature: Anthropocene Tourism As a New Capitalist "Fix"*. Journal Of Sustainable Tourism. 27(4): 522-535.

Fletcher, R., Neves, K. (2012). *Contradictions in Tourism: The Promise And Pitfalls Of Ecotourism As A ManifoldCapitalistFix*. Environment and Society. 3(1): 60-77.

Foster, J. B. (1999). *Marx's Theory of Metabolic Rift: Classical Foundations for Environmental Sociology*. American Journal of Sociology. 105(2): 366-405.

Foster, J. B. (2001). *Marx'ın Ekolojisi: Materyalizm ve Doğa*. Çev. Ercüment Özkaya. Ankara: Epos Yayınları.

Friedman, M. (2011). *Kapitalizm ve Özgürlük*. Çev. Doğan Erberk, Nilgün Himmetoğlu. İstanbul: Plato Film Yayınları.

Geray, H. (2017). *Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş*. Ankara: Ütopya Yayınevi.

Gibson, C. (2009). *Geographies of Tourism: Critical Research on Capitalism and Local Livelihoods*. Progress in Human Geography, 33(4): 527-534.

Giddens, A. (2012). *Sosyoloji*. Haz. Cemal Güzel. İstanbul: Kırmızı Yayıncılık.

Gottdiener, M. (2011). *Mekan Kuramı Üzerine Tartışma: Kentsel Praksis'e Doğru*. Praksis. 2: 248-269.

Gökbayrak, Ş. (2003). *Belediyeler, Özelleştirme ve Çalışma İlişkileri*. Ankara: Mülkiye Vakfı Yayınları.

Gökçeada Mutfağı. Erişim Adresi: https://www.gokceadarehberim.com/nm-Ada_Mutfa%C4%9F%C4%B1-cp-175 (05.06.2020).

Gönç Şavran, T. (2009). *Araştırma Yöntem ve Tekniklerinin Seçimi*. Sosyolojide Araştırma Yöntem ve Teknikleri. (Der.) N. Suğur Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, 116-136.

Göymen, K. (2004). *Yerel Kalkınma Önderi ve Paydaşı Olarak Belediyeler*. Yerel Kalkınmada Belediyelerin Rolü. Uluslararası Sempozyum Kitabı, Pendik Belediyesi Kültür Yayınları.

Gözübol, H. (2019). *From Rapidly Growing Global Cities Towards Slowing Down: Cittaslow- Akyaka Case*. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gülbandılar, G. (2015). *They Know Very Well What They Are Doing, But Still, They Are Doing It. Turkish Cittaslow Towns of Gökçeada and Halfeti*. Lund: Lund Üniversitesi Sürdürülebilirlik Çalışmaları Merkezi. Erişim Adresi: <https://lup.lub.lu.se/student-papers/search/publication/5471389> (20.04.2020).

Güler, B. A. (2000). *Yerel Yönetimleri Güçlendirmek mi? Ademi Merkeziyetçilik mi?*. Çağdaş Yerel Yönetimler. 9(2): 14-29.

Gülersoy, A. E. (2014). *Seferihisar’da Arazi Kullanımının Zamansal Değişimi (1984-2010) ve İdeal Arazi Kullanımı İçin Öneriler*. SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi. 31: 155-180.

Gündem 21. Erişim Adresi: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf> (04.04.2020).

Gündüz, C. (2012). *Pragmatism and Utopia Under The Auspices of Neoliberalism: Turning Out to Be Cittaslow Of Seferihisar*. (Doktora Tezi). Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Güner, E. D., Turan, E. S. (2017). *Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Küresel İklim Değişikliği Üzerine Etkisi*. Doğal Afetler ve Çevre Dergisi, 3(1): 48-55.

Hajat, A., Hsia, C., O’Neill, M. S. (2015). *Socioeconomic Disparities and Air Pollution Exposure: A Global Review*. Current Environmental Health Reports. 2(4): 440-450.

Hardin, G. (1968). *Tragedy of Commons*. Erişim Adresi: <https://www.hendrix.edu/uploadedFiles/Admission/GarrettHardinArticle.pdf> (25.11.2020).

Harvey, D. (1993). *The Nature Of Environment: Dialectics of Social and Environmental Change*. Socialist Register, 29.

Harvey, D. (2004). *“Yeni” Emperyalizm: Mülksüzleşme Yoluyla Birikim*. Çev. Evren Mehmet Dinçer. Praksis. 11: 23-48.

Harvey, D. (2013). *Asi Şehirler*. Çev. Ayşe Deniz Temiz. İstanbul: Metis Yayınları.

Harvey, D. (2013). *Sosyal Adalet ve Şehir*. Çev. Mehmet Moralı. İstanbul: Metis Yayınları.

Harvey, D. (2015). *On Yedi Çelişki ve Kapitalizmin Sonu*. Çev. Esin Soğancılar. İstanbul: Sel Yayıncılık.

Harvey, D. (2016). *Kent Deneyimi*. Çev. Esin Soğancılar. İstanbul: Sel Yayıncılık.
Heinrich Böll Stiftung Derneği. (2017). *Deniz Atlası*. Erişim Adresi: <https://tr.boell.org/tr/2017/06/07/deniz-atlasi> (25.11.2020).

Heinrich Böll Stiftung Derneği. (2017). *Kömür Atlası*. Erişim Adresi: <https://tr.boell.org/tr/2017/05/30/komur-atlasi> (25.11.2020).

Heynen, N., Kaika, M., Swyngedouw, E. (Ed). (2006). *Urban Political Ecology: Politicizing The Production Of Urban Natures*. In *The Nature of Cities: Urban Political Ecology and the Politics of Urban Metabolism*. (1-20). Routledge, New York.

Hobsbawm, E. (1997). *Sunu*. İngiltere’de Emekçi Sınıfın Durumu. (7-20). Çev. Yurdakul Fidancı. Ankara: Sol Yayınları.

Hobsbawm, E. (1999). *İmparatorluk Çağı*. Çev. Vedat Aslan. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.

Hobsbawm, E. (2003). *Devrim Çağı: Avrupa, 1789-1848*. Çev. Bahadır Sina Şener. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.

ILO. (2010). *Poverty Reduction and Through Tourism Rural Areas*. Erişim Adresi: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/ed_emp/documents/instructionalmaterial/wcms_176290.pdf (21.04.2020).

Ince, E., Iscioglu, D., Oztüren, A. (2020). *Impacts of Cittaslow Philosophy on Sustainable Tourism Development*. Open House International. 173- 193.

Islar, M., Gülbandır, G. (2019). *Degrowth in Practice? Unraveling the Post-Politica lEffects of Slow City (Cittaslow) Movement in the Anatolian Town of Xalfetî*. Erişim Adresi: [https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/degrowth-in-practice-unraveling-the-postpolitical-effects-of-slow-city-cittaslow-movement-in-the-anatolian-town-of-halfeti-xalfeti\(e0490c94-4f8f-4e4f-8dc1-6ecc55a2ead5\).html](https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/degrowth-in-practice-unraveling-the-postpolitical-effects-of-slow-city-cittaslow-movement-in-the-anatolian-town-of-halfeti-xalfeti(e0490c94-4f8f-4e4f-8dc1-6ecc55a2ead5).html) (10.10.2020).

Isparta ili Nüfus Verileri. Erişim Adresi: [://isparta.ktb.gov.tr/TR-71026/nufus.html](http://isparta.ktb.gov.tr/TR-71026/nufus.html) (15.08.2020).

İnanır, A., Uslu, A., Çaprak, D. (2019). *Sakin Şehir ve Kırsal Turizm: Eğirdir İlçesi'nde Bir Araştırma*. Journal of Tourism and GastronomyStudies. 1711-1726.
İnce, E. (2016). *Yerel Halkın Bakış Açısıyla Sakin Şehir (Cittaslow) Anlayışının Kırsal Kalkınma Üzerindeki Etkisinin Değerlendirilmesi: Kktc/Mehmetçik Örneği*. Kırsal Kalkınma ve Kooperatifçilik, 207.

İnşaat Mühendisleri Odası Su Çalışma Grubu. (2009). *Su Hakkı Raporu*. Erişim Adresi: [http://www.imo.org.tr/resimler/dosya_ekler/03f0de3afe0fba3_ek .pdf?dergi=144](http://www.imo.org.tr/resimler/dosya_ekler/03f0de3afe0fba3_ek.pdf?dergi=144)

İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Seferihisar Tanıtım. Erişim Adresi: <https://izmir.ktb.gov.tr/TR-77466/seferihisar.html> (01.09.2020).

Jameson, F. (2008). *Postmodernizmin ya da Geç Kapitalizmin Kültürel Mantiğı*. Çev. Nuri Plümer ve Abdülkadir Gölcü. Ankara: Nirengi Kitap.

Jaszczak, A., Morawiak, A., Żukowska, J. (2020). *Cyclingas a Sustainable Transport Alternativein Polish Cittaslow Towns*.Sustainability, 12(12): 5049.

Kallis, G., D'Alisa, G., Demaria, F. (Der.). (2020). *Kent Bahçeciliği*. Küçülme Yeni Bir Çağ İçin Kavram Dağarcığı (268-272). Çev. Ayşe Ceren Sarı, Berk Öktem, Burak Gürden, Yaprak Kurtsal. İstanbul: Metis Yayınları.

Karababa, A. O. (2014). *Kapitalizmin Neden Olduğu Doğa Yıkımları ve Toplum Sağlığına Etkileri*. TTB Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi (MSG), 32-48.

Karabulut, M. (2011). Seferihisar'ın Nüfusu “Sakin” Şehirle Arttı. Erişim Adresi: https://www.yeniasir.com.tr/izmir/2011/03/25/seferehisarin_nufusu_sakin_sehirle_artti (02.09.2020).

Karaçay, H. (2016). *Bretton-Woods Kuruluşları, New York Uzlaşısı ve Yoksullukla Mücadele Politikaları*. Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 34(1): 93-114.

Karataş, İ. (2014). Yenipazarlılar “Sakin Şehri” Sevmedi. Erişim Adresi: <https://www.yeniasir.com.tr/politika/2014/04/03/yenipazarlilar-sakin-sehri-sevmedi> (06.06.2020).

Kars Kaynar, A. (2015). *Sermayenin Coğrafyası*. İstanbul: Notabene Yayınları.

Kaygalak, S. (2006). *Kapitalistleşme Sürecinde Bir Osmanlı Anadolu Kenti: Bursa, 1840-1914*. Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kaymak, M. (2016). *David Ricardo: Bilimsel Politik Ekonominin Burjuva Sınırları*. Erişim Adresi: <https://ozgurlukdunyasi.org/arsiv/36-sayi-214/304-david-ricardo-bilimsel-politik-ekonominin-burjuva-sinirlari> (13.03.2020).

Kaymaz, C. (2017). *Neoliberalizm ve Çevreci Hareketler: Sinop- Gerze Termik Santral Örneği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kaypak, Ş. (2012). *Yerel Kalkınmada Yeni Bir Anlayış Kentlerin Markalaşması Hatay Marka Kent Örneği*. 7. Kamu Yönetimi Sempozyumu (17- 18.05.2012). Manisa.

Keat, R., Urry, J. (1994). *Bilim Olarak Sosyal Teori*. Çev. Nilgün Çelebi. Ankara: İmge Kitabevi.

Keleş, L. (2019). *Türkiye ve Avusturya'nın Yavaş Şehir Olgusuna Yaklaşımlarının Karşılaştırılması: Horn ve Seferihisar Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Düzce: Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalı.

Keleş, R. (1998). *Yerinden Yönetim ve Siyaset*. İstanbul: Cem Yayınevi.

Keleş, R., Özgül, C. G. (2017). *Belediye Organlarına" Kayyım" Atamaları Üzerine Bir Değerlendirme*. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 72(2): 299-313.

Keyder, Ç., Yenal, Z. (2013). *Bildiğimiz Tarımın Sonu*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Kırmacı, E. (2019). *Sakin Şehir (Cittaslow) Mudurnu Halkının Turizm Gelişimine Yönelik Algısı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Knoflach, H., Ocalır, E.V. (2011). *Sürdürülebilir Ulaşım Kavramı Üzerine Tartışmalar*. Türkiye Mühendislik Haberleri. 4: 51- 58.

Koşar, A. (2016). *Yerel Yönetimlerin Özerkliği, Neoliberalizm ve Sosyal Şovenizm*. Özgürlük Dünyası. 274: 58-80.

Kovel, J. (2005). *Doğanın Düşmanı*. Çev. Gürol Koca. İstanbul: Metis Yayınları.

Köse, A. H., Bahçe, S. (2009). *"Yoksulluk" Yazınının Yoksunluğu: Toplumsal Sınıflarla Düşünmek*. Praksis. Sayı: 19. 385- 419.

Köymen, O. (2007). *Sermaye Birikirken*. İstanbul: Yordam Kitap.

Kropotkin, P. (2001). *Karşılıklı Yardımlaşma*. Çev. Işık Ergüden. İstanbul: Kaos Yayınları.

Kropotkin, P. (2013). *Anarşist Ahlak*. Çev. Işık Ergüden. İstanbul: Kaos Yayınları.

Kuran, H. (2018). *Nazi Ekolojisi*. İstanbul: Ekoloji Kolektifi Derneği.

Kurtuluş, H. (2012). *Kentsel DönüŖüme Modern Kent Mitinin ÇöküŖü Çerçevesinden Bakmak*. Planlama. 53: 49-53.

Kuş, E. (2007). *Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Kümbetlioğlu, B. *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Kyoto Protokolü. Erişim Adresi: http://www.dsi.gov.tr/docs/iklim-degisikligi/kyoto_protokolu_tr.pdf?sfvrsn=2 (12.02.2020).

Kyoto Protokolü. Erişim Adresi: <https://iklim.csb.gov.tr/kyoto-protokolu-i-4363> (15.02.2020).

Mair, H. (2006). *Global Restructuring and Local Responses: Investigating Rural Tourism Policy in Two Canadian Communities*. CurrentIssues in Tourism, 9(1): 1-45.

Malthus, T. (1998). *An Essay on the Principle of Population*. London: Printedfor J. Johnson, in St. Paul's Church-Yard.

Mandalina Kurudu Değeri Beş Kat Arttı. Erişim Adresi: <http://seferihisar.bel.tr/mandalina-kurudu-degeri-5-kat-artti/> (14.10.2020).

Mandalina Resmen Seferihisarlı. Erişim Adresi: <http://seferihisar.bel.tr/mandalina-resmen-seferihisarli/> (Erişim Tarihi: 09.10.2020).

Maniates, M. F. (2001). *Individualization: PlantaTree, Buy a Bike, Save The World?*. Global EnvironmentalPolitics, 1(3): 31-52.

Marable, M. (2011). *A Point of View on Black History*. How Capitalism Underdeveloped Black America (1-19). Cambridge: South and PressClassics.

Marks, K. (2011). *Kapital Birinci Cilt*. Çev. Mehmet Selik ve Nail Satlıgan. İstanbul: Yordam Kitap.

Marks, K. (2015) *Kapital I*. Çev. Alaattin Bilgi. Ankara: Sol Yayınları.

Marks, K. (2016). *Kapital III*. Çev. Alaattin Bilgi. Ankara: Sol Yayınları.

Marks, K., Engels, F. (1976). *Nüfus Sorunu ve Malthus*. Çev. Oya Yaylalı. Ankara: Sol Yayınları.

Marks, K., Engels, F. (2008). *Komünist Manifesto ve Hakkında Yazılar*. Çev. Nail Satlıgan, Tektaş Ağaoğlu, Olcay Göçmen, Şükrü Alpagut. İstanbul: Yordam Kitap.

Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. Çev. Osman Akınay ve Derya Kömürcü. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Mayer, H. ve Knox, P.L. (2006). *Slow Cities: Sustainable Places in a Fast World*. Journal of Urban Affairs. 28(4): 321–334.

McCarthy, J. (2006). *Regeneration of Cultural Quarters: Public Art for Place Image or Place Identity?*. Journal of Urban Design, 11(2): 243-262.

Met, Ö. (2012). *Turizm ile Yöresel Gelişme: Sinop İçin Bir Turizm Gelişim Stratejisi Önerisi*. Karadeniz Araştırmaları Dergisi. (34): 163-179.

Miles, M. B., Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. London: Sage.

Moore, J. W. (2016). *Hayat Ağında Kapitalizm: Jason W. Moore ile Bir Röportaj*. Röp. Kamil Ahsan. Çev. İpek Tez. Erişim Adresi: <https://kuzeyormanlari.org/2016/05/29/hayat-aginda-kapitalizm-jason-w-moore-ile-bir-roportaj/> (10.09.2020).

Moore, J.W. (2017). *Ucuz Doğanın Sonu*. Çev. Ali Alper Alemdar. Ekoloji Kolektifi Derneği.

Morris, A. (2015). *The Scholar Denied: WEB Du Bois and The Birth Of Modern Sociology*. University of California Press.

Morris, A. (2016). *W.E.B. DuBois'i Kurtarmak*. Küresel Diyalog. 6(2): 4-6.

Mutlu, A. (2017). *Neoliberalizm ve Kentleşme: Dün, Bugün ve Gelecek*. KKTC Uluslararası Kentsel Politikalar Konferansı. 17-20 Eylül 2017. 42-60.

Neuman, W. L. (2017). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nicel ve Nitel Yaklaşımlar Cilt 1*. Çev. Sedef Özge. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Nizam- Bilgiç, D. (2011). *Coğrafi İşaretler ve Küresel Piyasalarda Yerelleşen Tarım Ürünleri: Ege Pamuğu Logosu Üzerine Bir Saha Çalışması*. Praksis, (25), 87-116.

Nizam, D., Yenal, Z. (2020). *Seed Politics in Turkey: The Awakening of a Landrace Wheat and Its Prospects*. The Journal of PeasantStudies. 1-26.

Numanoğlu, E., Güçer, E. (2018). *Yerel Halk Açısından Yavaş Şehir Akımı Algısı: Perşembe Örneği*. Journal of MultidisciplinaryAcademic Tourism. 3(2): 11-22.

OECD Gelir Eşitsizliği Veritabanı. Erişim Adresi: <https://data.oecd.org/inequality/income-inequality.htm> (15.11.2020).

Oğuz, Ş. (2007). Sermayenin Uluslararasılaşması Sürecinde Mekansal Farklılaşmalar ve Devletin Dönüşümü. Kapitalizmi Anlamak (147-212). Ankara: Dipnot Yayınları.

Okay, B. (2020). Akarca Dev Balıkçı Barınağına Karşı. Erişim Adresi: http://seferikeci.com/akarca-dev-balikci-barinaginakarsi/?fbclid=IwAR3hQiyQSC1wub_0Kf_QvSU3nUnVVNXW26QS3WKC9H2p3bE_jBR-3hzOdQ (10.10.2020).

Ollman, B. (2011). *Diyalektiğin Dansı*. Çev. Cenk Saraçoğlu. İstanbul: Yordam Kitap.

On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükümünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. Erişim Adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6360.html> (10.08.2020).

Orhanlı Halkı JES'lere Karşı Ayaklandı. Erişim Adresi: <http://www.seferihisarhaber.com/orhanli-halki-jeslere-karsi-ayaklandi/> (17.12.2020).

Önez-Çetin, Z. (2012). *Yoksulluğu Azaltmada Yeni Bir Yaklaşım: Yoksul-Yanlı Turizm*. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 11:97-108.

Övgün, B. (2007). *Bir Politika Örneği: Kalkınma Ajansları*. Ankara SBF Dergisi, 62 (3): 233-255.

Özdek, Y. (2002). *Küresel Yoksulluk ve Küresel Şiddet Kısacasında İnsan Hakları*. Yoksulluk, Şiddet ve İnsan Hakları. (1-44). Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü.

Özel, M. (2009). *Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türkiye'de Bölgelerarası Dengesizlik ve Yeni Yönetmelik Birim Arayışları*. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi. 64(1): 165.199.

Özkaya, T. (2013). *Organik Tarım mı? Endüstriyel Tarım mı?*. Erişim Adresi: <https://www.yurtgazetesi.com.tr/yazarlar/tayfun-ozkaya/organik-tarim-mi-endustriyel-tarim-mi-5343> (22.12.2020).

Özlüer, F. (2007). *Sürdürülebilir Kalkınmanın Ekonomi Politikası*. Dosya 05. (4- 14). TMMOB Ankara Şubesi Yayınları.

Özsoy, T. (2015). *Coğrafi İşaretleme Katma Değer Oluşturmada Bir Araç Olarak Kullanımı*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 24(2): 31-46.

Pajo, A. (2015). *Türkiye'deki Cittaslow Kentleri Yerel Yönetimlerinin Destinasyon Pazarlaması Uygulamaları: Vize İlçesi Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırklareli: Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Parra, D. C., Gomez, L. F., Pinzon, J. D., Brownson, R. C., Millett, C. (2018). *Equity In CycleLane Networks: Examination Of The Distribution Of The CycleLane Network BySocioeconomic Index In Bogotá, Colombia*. *Cities &Health*, 2(1): 60-68.

Petrini, C., Padovani, G. (2011). *Slow Food Devrimi*. Çev. Çağrı Ekiz. İstanbul: Sinek Sekiz Yayınevi.

Pink, S. (2008). Sense and Sustainability: The Case Of The Slow City Movement. *Local Environment*, 13(2): 95-106.

Pink, S. (2009). *Urban Social Movements and Small Places: Slow Cities as Sites of Activism*. *City*, 13(4): 451-465.

Polat, E. (2011). Ağır Ağır Çıkacaksın Bu Merdivenlerden: Yavaş Kent Hareketi (Cittaslow). Erişim Adresi: <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=373&RecID=2656> (17.12.2020).

Punch, K. F. (2005). *Sosyal Araştırmalara Giriş: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*. Çev. Dursun Bayrak, H. Bader Arslan ve Zeynep Akyüz. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Radstrom, S. J. (2011). *A Place Sustaining Framework for Local Urban Identity: an Introduction and History of Cittaslow*. *ItalianJournal of Planning Practice*, 1(1): 90-113.

Ricardo, D. (2018). *Siyasal İktisat ve Vergilendirmenin İlkeleri*. Çev. Barış Zeren. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Rigby, D., Bown, S. (2007). *Whatever Happened To Organic? Food, Nature and the Market For "Sustainable" Food*. *Capitalism Nature Socialism*. 18(3): 81-102.

Ritchie, H. (2017). *Fossil Fuels*. Erişim Adresi: "<https://ourworldindata.org/fossil-fuels>" (14.04.2020).

Ritchie, H., Roser, M. (2019). *Urbanization*. Erişim Adresi: <https://ourworldindata.org/urbanization#number-of-people-living-in-urban-areas> (25.04.2020).

Ritzer, G. (2011). *Toplumun McDonaldlaştırılması*. Çev. Şen Süer Kaya. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Ritzer, G., Stephisky, J. (2014). *Sosyoloji Kuramları*. Çev. Himmet Hülür. Ankara: Deki Yayınevi.

Roser, M. (2019). *Future Population Growth*. Erişim Adresi: <https://ourworldindata.org/future-population-growth> (20.04.2020).

Sabuncu, A., Özener, H. (2019). *Uzaktan Algılama Teknikleri ile Yanmış Alanların Tespiti: İzmir Seferihisar Orman Yangını Örneği*. Doğal Afetler ve Çevre Dergisi. 5(2): 317-326.

Sakin Şehirde Yaşama Özlemi. Erişim Adresi: <http://seferihisar.bel.tr/sakin-sehirde-yasama-ozlemi/> (19.09.2020)

Savran, S. (2008). *Kod Adı: Küreselleşme*. İstanbul: Yordam Kitap.

Savran, S. (2012). *Siyasal İktisadın Eleştirisi*. Kapital'in İzinde (68-88). İstanbul: Yordam Kitap.

Schumpeter, J.A. (1974). *Kapitalizm, Sosyalizm ve Demokrasi*. Çev. Tunay Akoğlu. İstanbul: Varlık Yayınevi.

Seferihisar Belediyesi Faaliyet Raporları. Erişim Adresi: <http://seferihisar.bel.tr/faaliyet-raporlari/> (14.09.2020).

Seferihisar Belediyesi İhale İlanları. Erişim Adresi: <http://seferihisar.bel.tr/ihale-ilanlari/> (22.09.2020).

Seferihisar Belediyesi Kapalı Pazar Yerinde Fotovoltaik Güç Santrali Kurulumu. Erişim Adresi: <http://seferihisar.bel.tr/seferihisar-belediyesi-kapali-pazar-yerinde-fotovoltaik-guc-santrali-kurulumu/> (22.09.2020).

Seferihisar İlçe Tarım Müdürü Ali Özdemir: Babadan Kalma Yöntemlerle Değil, Bilimle. Erişim Adresi: <http://seferikeci.com/ilce-tarim-muduru-ali-ozdemir-babadan-kalma-yontemlerle-degil-bilimle/> (20.10.2020).

Seferihisar Yeni Bir Kent Mimarisine Kavuşuyor. Erişim Adresi: <http://seferihisar.bel.tr/seferihisar-yeni-bir-kent-mimarisine-kavusuyor/> (19.09.2020).

Semmens, J., Freeman, C. (2012). The Value Of Cittaslow As an Approach to Local Sustainable Development: A New Zealand Perspective. *International Planning Studies*, 17(4): 353-375.

Senetra, A., Szarek-Iwaniuk, P. (2020). *Socio-Economic Development Of Small Towns In The Polish Cittaslow Network: A Case Study*. *Cities*, 103, 102758.

Serter, G. (2013). *Şikago Okulu Kent Kuramı: Kentsel Ekolojik Kuram*. *Planlama Dergisi*, 23(2): 67-76.

Servon, L. J., Pink, S. (2015). *Cittaslow: Going Glocal In Spain*. *Journal of Urban Affairs*, 37(3): 327-340.

Seydioğulları, H. S. (2013). *Sürdürülebilir Kalkınma İçin Yenilenebilir Enerji*. *Planlama Dergisi*, 23(1): 19-25.

Sezik, M. (2013). Neo-Liberal Belediyecilik ve Malatya Belediyesi Örneği. *İDEALKENT*. 4(8): 270-292.

Shao, Y., Soda, O., Xu, J. (2016). *Capital Building For Urban Resilience: The Case of Reconstruction Planning of Kesennuma City, Miyagi Prefecture, Japan*. Procedia Environmental Sciences. 36: 122-129.

Shiva, V. (2006). *Çalınmış Hasat: Küresel Gıda Soygunu*. Çev. Ali Kerem Saysel. İstanbul: Boğaziçi Gösteri Sanatları Topluluğu Yayınları.

Smith, N. (2006). Yeni Küresellik, Yeni Şehircilik: Küresel Kentsel Strateji Olarak Soylulaştırma. Çev. İlknur Urkun-Bowe, İbrahim Gündoğdu. Planlama. 2: 13-27.

Sohn, D., Jang, H. J., Jung, T. (2015). *Go Slow and Curvy: Understanding The Philosophy of The Cittaslow SlowcityPhenomenon*. Springer.

Soykan, F., Emekli G. (Ed.). (2004). *Tüm Yönleriyle Seferihisar*. Seferihisar Kaymakamlığı.

Sönmez, M. (1990). *Türkiye’de Gelir Eşitsizliği*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Stanford, J. (2015). *Herkes İçin İktisat*. Çev. Tuncel Öncel. İstanbul: Yordam Kitap.

Stiglitz, J. (2002). *Küreselleşme: Büyük Hayal Kırıklığı*. Çev. Arzu Taşçıoğlu ve Deniz Vural. İstanbul: Plan B Yayınları.

Suğur, S. (2009). *"Sosyolojik Yöntemde Klasik Dönem Tartışmaları"*, Sosyolojide Araştırma Yöntem ve Teknikleri, (Der.) N. Suğur Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, 32-56.

Sürdürülebilir Tarımsal Kalkınma Vizyon Belgesi. (2017). Erişim Adresi: <http://secdanismanlik.com/seferihisartarimsalkalkinma.pdf> (Erişim Tarihi: 22.10.2020).

Sürücü, Ç., Bekar, A., Yozukmaz, N., Gövce, A. M. (2015). *The Concept of Cittaslow as a Marketing Tool For Destination Development: The Case of Mugla, Turkey*. American International Journal of Social Science. 4(3): 54-64.

Sweezy, P. (2009). *Marksizm Üzerine Dört Ders*. Çev. Tuncel Öncel. İstanbul: Yordam Kitap.

Swyngedouw, E. (2005). *Dispossessing H₂O: The Contested Terrain Of WaterPrivatization*. Capitalism Nature Socialism, 16(1), 81-98.

Swyngedouw, E., Kaika, M. (2014). *Urban Political Ecology. Great Promises, Deadlock... And New Beginnings?* Documents D'anàlisi Geogràfica, 60(3): 459-481.

Şen, B. (2011). *Kentsel Mekanda Üçlü İttifak: Sanayisizleşme, Soylulaştırma, Yeni Orta Sınıf*. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi. 44: 1-21.

Şengül, H. T. (1999). *Yerel Yönetim Kuramları: Yönetimden Yönetişime*. Çağdaş Yerel Yönetimler. 8(3): 3-19.

Şengül, H. T. (2011). *Sınıf Mücadelesi ve Kent Mekanı*. Praksis. 2: 9-31.

Şengül, H.T. (2000). *Radikal Kent Kuramları Üzerine Eleştirel Bir Değerlendirme: Alternatif Bir Yaklaşım Doğru*. 33(1): 27-58.

Şengür, Ş., Atabeyoğlu, Ö. (2018). *Slow City Movement: A Case Study Cittaslow Perşembe-Ordu*. Kastamonu Üniversitesi Mühendislik ve Fen Bilimleri Dergisi. 4(1): 25-33.

Şenses, F. (2004). *Neoliberal Küreselleşme Kalkınma İçin Bir Fırsat mı? Engel mi?*. Kalkınma ve Küreselleşme. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

T.C. Sayıştay Başkanlığı. (2019). *Seferihisar Belediyesi 2018 Yılı Denetim Raporu*. Erişim Adresi: <https://www.sayistay.gov.tr/tr/Upload/62643830/files/raporlar/kid/2018/Belediyeler/%C4%B0ZM%C4%B0R%20SEFER%C4%B0H%C4%B0SAR%20BELED%C4%B0YES%C4%B0.pdf> (12.10.2020).

Tarcan, P. (2019). *Gökçeada'da Aynı Gün İki Ölüm: "Azınlıklar Zengin" Algısı İnsan Hayatını Riske Atıyor*. Bianet. 16.05.2019. Erişim Adresi: <https://bianet.org/bianet/azinliklar/208547-gokceada-da-rum-cinayeti-azinliklar-zengin-algisi-insan-hayatini-riske-atiyor> (20.08.2020).

Temiz Hava Hakkı Platformu. (2019). *Hava Kirliliği ve Sağlık Etkileri: Kara Rapor*. Erişim Adresi: <https://www.temizhavahakki.com/wp-content/uploads/2019/08/Haa-Kirlilig-%CC%86i-ve-Sag-%CC%86l%C4%B1k-Etkileri-Kara-Rapor-2019.pdf> (12.04.2020).

Tezcan, M., Penbecioğlu, M. (2010). *Neoliberal Kentleşme Süreci ve Kıyı Kentlerinde Mutenalaştırma; İzmir Alaçatı Üzerine Bir Araştırma*. Erişim Adresi: http://www.spo.org.tr/etkinlikler/dsg/etkinlik_bildirileri_detay.php?etkinlikkod=34&bilkod=4 (20.04.2020).

The World Commission on Environment and Development. (1987). *Our Common Future*. New York: Oxford University Press.

TMMOB, (2015). *Sinop Gerze Termik Santral Raporu*. Erişim Adresi: http://tmmob.org.tr/sites/default/files/gerze2_1.pdf (11.06.2020)

Tonk, E. C., Selçuk, S. A. (2020). *Cittaslow Unvanı Alan Kentlerin Sürdürülebilir Ulaşım Bağlamında İncelenmesi ve Ankara-Güdül İlçesi İçin Öneriler*. Euroasia Journal of Mathematics-Engineering Natural & Medical Sciences. 8: 188- 201.

Tunç Soyer Karakılçık Buğdayı Hasadına Katıldı. Erişim Adresi: <https://www.yurtgazetesi.com.tr/yerel/tunc-soyer-karakilcik-bugday-hasadina-katildi-h156882.html> (24.09.2020).

Türk, Z., Tokmak, M. (2017). *Sürdürülebilir Yerel Kalkınma Kapsamında Sakin Şehir (Cittaslow) Hareketine Yönelik Artvin-Şavşat Yöneticileri Üzerinde Bir Uygulama*. TURAN: Stratejik Araştırmalar Merkezi, 9(36): 97-103.

Türkay, M. (2009). *Konjonktürel Bir Kavram Olarak Müdahale ve Gelişme İktisadı*. Sermaye Birikimi, Kalkınma, Azgelişmişlik Türkiye ve Dünya Üzerine Notlar (62-85). İstanbul: Sosyal Araştırmalar Vakfı.

Uluslararası Stratigrafi Komisyonu Antroposen Çalışma Grubu Raporu. Erişim Adresi: <http://quaternary.stratigraphy.org/working-groups/anthropocene/> (10.06.2020)

UNWTO. (2005). *Turizm İçin Etik Kurallar*. Erişim Adresi: <https://www.unwto.org/global-code-of-ethics-for-tourism> (20.04.2020).

Urry, J. (1999). *Mekanları Tüketmek*. Çev. Rahmi G. Ögdül. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Uslu, A., Karabulut, A. N. (2019). *Slow Food Konseptine Uygun Restoranlarda, Algılanan Hizmet Kalitesinin, Markaya Yönelik İmaj, Güven ve Sadakate Etkisi: Köyceğiz İlçesini Ziyaret Eden Yabancı Turistler Üzerinde Bir Araştırma*. Electronic Journal of Social Sciences. 18(72): 2166- 2181.

Uzan, H.A. (2018). *Yerel Halkın Sakin Şehir (Cittaslow) Bağlamında Erzurum/Uzundere'yi Turizm, Ekonomi, Sosyo-Kültürel ve Çevresel Açidan Değerlendirmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ünal, M., Zavalı, Y. S. (2016). *Küreselleşme Karşıtı Bir Hareket: Yavaş Hareketi*. Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches, 5(4).

Üşür, İ. (2003). *Ekonomi Politik: Zayıf Mezar Taşları*. Praksis. 10: 211- 238.

Wallerstein, I. (2012). *Tarihsel Kapitalizm ve Kapitalist Uygarlık*. Çev. Necmiye Alpay. İstanbul: Metis Yayınları.

Weber, M. (1999). *Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu*. Çev. Zeynep Günata. Ankara: Ayraç Yayınevi.

World Bank. (1994). *Governance: The World Bank Experience*. Erişim Adresi: <http://documents.worldbank.org/curated/en/711471468765285964/pdf/multi0page.pdf> (Erişim Tarihi: 13.04.2020).

World Bank. (1995). *WorkingwithNGOs*. Erişim Adresi: <http://documents1.worldbank.org/curated/en/814581468739240860/pdf/multi-page.pdf> (25.11.2020).

World Bank. (2002). *Building Institutions For Markets*. Erişim Adresi: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/5984/WDR%202002%20-%20English.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (23.11.2020).

Yeldan, E., Yıldırım, D. (2015). *Küreselleşme ve Sanayisizleşme Bağlamında Türkiye’de ve Dünyada Demokrasi Açığı*. Çalışma ve Toplum. 45(2): 65-88.

Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi’nin Yerel Yönetimler Özerklik Şartı. Erişim Adresi: https://www.tbb.gov.tr/mevzuat/kanunlar/Avrupa_Yerel_Yonetimler_ozerklik_Sarti.pdf

Yetiş, M., Halifeoğlu, M. (2013). *Gramsci, Sivil Toplum- Devlet İkiliği ve Kuramsal Kökenler*. Mülkiye Dergisi. 37: 163- 188.

Yücel, H., Yıldız, S. (2014). *İstanbul'da ve İmroz'da Rum Olmak, Atina'da Rum Kalmak*. Erişim Adresi: <http://www.hakanyucel.net/wp-content/uploads/2015/07/Rum-Olmak.pdf> (25.04.2020).

Zabçı, F. (2002). *Dünya Bankası'nın Küresel Pazar İçin Yeni Stratejisi: Yönetişim*. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi. 57(3). 151-179.

Zawadzka, A. K. (2017). *Making Small Towns Visible in Europe: The Case of Cittaslow Network–The Strategy Based on Sustainable Development*. Transylvanian Review of Administrative Sciences, 13: 90-106.

Zengin, B., Genç, K. (2018). *Yavaş Şehirlerin (Cittaslow) Pazarlanması: Göynük Örneği*. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi. 7(2): 585-599.



EK 1: Görüşme Soruları

1. Yaptığınız görev/ meslek hakkında bilgi verir misiniz?
2. Kaç yıldır Seferihisar’da yaşıyorsunuz?
3. Seferihisar’ın yavaş şehir (Cittaslow) olma süreci hakkında bilgi verir misiniz?
4. Cittaslow Uluslararası Ağı’nın örgütsel işleyişi nasıldır ve de diğer uluslararası kuruluşlarla bağlantıları var mıdır? (Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler gibi)
5. Cittaslow statüsünü kazanmadan önce kriterlerden hangilerini sağlıyordu ve sonrasında bu şartlardan hangilerini sağladı?
6. Cittaslow kriterlerindeki şartları sağlama noktasında yaşanan sorunlar var mıdır, varsa neler?
7. Uluslararası kuruluşların yerel emek gücünü kalkındırma programlarından faydalanılıyor mu?
8. Dünya Bankası’nın yoksulluğu azaltma stratejilerinden olan yerellik ilkesi Seferihisar’da ne şekilde uygulanıyor?
9. Seferihisar’da coğrafi işaretli ürün var mı? Varsa, bu işaretli ürünler nasıl belirleniyor ve işareti alma süreci nasıl işliyor?
10. Seferihisar Belediyesi olarak misyon edinilen sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesi ne durumda?
11. Seferihisar’daki Cittaslow olma sürecinin yerel paydaşları kimler? Kaymakamlığın bu süreçteki rolü nedir?
12. Seferihisar on yıldır Cittaslow. Cittaslow olmasının kent sakinleri üzerinde ne gibi etkileri oldu?
13. Seferihisar’ın yerli halkı ve sonradan yerleşenler/göç edenler arasındaki sosyoekonomik düzey farklılaşması için neler söyleyebilirsiniz?
14. Seferihisar Cittaslow olmadan önceki ve sonraki yapılaşma durumu nasıl? Tarım arazileri imara açıldı mı?
15. Seferihisar’daki turizm faaliyetleri ile Cittaslow statüsü arasında nasıl bir ilişki var?